

Συλλογή της Νομολογίας

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 1/17 ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ολομέλεια)
της 30ής Απριλίου 2019

«Γνωμοδότηση δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ – Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία μεταξύ του Καναδά, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφετέρου (ΣΟΕΣ) – Επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών (ISDS) – Σύσταση δικαστηρίου και εφετείου – Συμβατότητα με το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης – Απαίτηση σεβασμού της αυτονομίας της έννομης τάξης της Ένωσης – Επίπεδο προστασίας των δημοσίων συμφερόντων καθοριζόμενο, σύμφωνα με το συνταγματικό πλαίσιο της Ένωσης, από τα θεσμικά όργανά της – Ίση μεταχείριση μεταξύ των Καναδών επενδυτών και των επενδυτών της Ένωσης – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 20 – Πρόσβαση στα εν λόγω δικαστήρια και ανεξαρτησία τους – Άρθρο 47 του Χάρτη – Οικονομική δυνατότητα πρόσβασης – Δέσμευση για τη διασφάλιση της πρόσβασης αυτής στα φυσικά πρόσωπα και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις – Ρόλος της μεικτής επιτροπής ΣΟΕΣ – Δεσμευτικές ερμηνείες της ΣΟΕΣ εκ μέρους της επιτροπής αυτής»

Περιεχόμενα

I. Η αίτηση γνωμοδότησεως	4
II. Η ΣΟΕΣ	4
Α. Η υπογραφή της ΣΟΕΣ και η σχεδιαζόμενη θέσπιση ενός μηχανισμού επιλύσεως διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών	4
Β. Οι όροι «επένδυση» και «επενδυτής»	5
Γ. Το πεδίο εφαρμογής του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ	6
Δ. Το εφαρμοστέο δίκαιο	12
Ε. Οι διαδικαστικοί κανόνες	13
ΣΤ. Τα μέλη του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ	17
Ζ. Η μεικτή επιτροπή και η Επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων	18
Η. Η έλλειψη άμεσου αποτελέσματος της ΣΟΕΣ στην έννομη τάξη των συμβαλλομένων μερών	20
Θ. Η κοινή ερμηνευτική πράξη και η δήλωση αριθ. 36	20
III. Σύνοψη των ερωτημάτων που διατύπωσε το Βασίλειο του Βελγίου	23

A. Ερωτήματα επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης.....	23
B. Ερωτήματα επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης και την επιταγή της αποτελεσματικότητας	23
Γ. Ερωτήματα επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με το δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο.....	24
IV. Σύνοψη των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο	26
A. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης	26
B. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης και με την επιταγή της αποτελεσματικότητας	28
Γ. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με το δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο	29
V. Η γνώμη του Δικαστηρίου	31
A. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης.....	31
1. Αρχές	31
2. Επί της έλλειψης αρμοδιότητας ερμηνείας και εφαρμογής άλλων κανόνων του δικαίου της Ένωσης, πέραν των διατάξεων της ΣΟΕΣ	33
3. Επί της έλλειψης συνεπειών για τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Ένωσης σύμφωνα με το συνταγματικό πλαίσιο της	36
B. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης και με την επιταγή της αποτελεσματικότητας.....	40
1. Αρχές	40
2. Επί της συμβατότητας με την αρχή της ίσης μεταχείρισης	42
3. Επί της συμβατότητας με την επιταγή της αποτελεσματικότητας.....	43
Γ. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με το δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο	44
1. Αρχές	44
2. Επί της συμβατότητας με την απαίτηση για δυνατότητα πρόσβασης	47
3. Επί της συμβατότητας με την επιταγή της ανεξαρτησίας	49
VI. Απάντηση στην αίτηση γνωμοδοτήσεως	52

Στη διαδικασία για την έκδοση γνωμοδοτήσεως 1/17,

με αντικείμενο αίτηση γνωμοδοτήσεως δυνάμει του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ, την οποία υπέβαλε το Βασίλειο του Βελγίου στις 7 Σεπτεμβρίου 2017,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ολομέλεια),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev, A. Prechal, M. Βηλαρά, E. Regan, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen, K. Jürimäe και Κ. Λυκούργο, προέδρους τμήματος, A. Rosas, E. Juhász, M. Ilesič (εισηγητή), J. Malenovský, E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund, C. Vajda και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: M.-A. Gaudissart, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 26ης Ιουνίου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Βασίλειο του Βελγίου, εκπροσωπούμενο από τις C. Pochet, L. Van den Broeck και M. Jacobs, καθώς και από τον J.-C. Halleux,
- η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Nymann-Lindegren,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την S. Eisenberg,
- η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Grünberg,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Γ. Καρισιιάδη και Κ. Μπόσκοβιτς,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Sampol Pucurull και την S. Centeno Huerta,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους F. Alabrune, D. Colas και D. Segoin καθώς και από την E. de Moustier,
- η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους R. Dzikovič και D. Kriauciūnas,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman και M. A. M. de Ree,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Hesse και την J. Schmoll,
- η Σλοβενική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις N. Pintar Gosenca, V. Klemenc, J. Groznik, A. Dežman Mušič και M. Jakše,
- η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Kianička,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Heliskoski και την H. Leppo,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Falk, A. Alriksson και P. Smith,
- το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τον B. Driessen και την S. Boelaert,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους R. Vidal Puig, A. Buchet, B. De Meester και U. Wölker,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιανουαρίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Γνωμοδότηση

I. Η αίτηση γνωμοδοτήσεως

- 1 Η αίτηση γνωμοδοτήσεως η οποία υποβλήθηκε στο Δικαστήριο από το Βασίλειο του Βελγίου είναι διατυπωμένη ως εξής:

«Είναι συμβατή με τις Συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία μεταξύ του Καναδά, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφετέρου, η οποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 30 Οκτωβρίου 2016 [(ΕΕ 2017, L 11, σ. 23) στο εξής: ΣΟΕΣ], όσον αφορά το κεφάλαιο οκτώ (“Επενδύσεις”), τμήμα ΣΤ (“Επίλυση επενδυτικών διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών”) της Συμφωνίας;»

II. Η ΣΟΕΣ

A. Η υπογραφή της ΣΟΕΣ και η σχεδιαζόμενη θέσπιση ενός μηχανισμού επιλύσεως διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών

- 2 Η ΣΟΕΣ, επίσης γνωστή με το ακρωνύμιο CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement), είναι συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών η οποία, πέραν των διατάξεων σχετικά με τη μείωση των τελωνειακών δασμών και των μη δασμολογικών εμποδίων που επηρεάζουν το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, περιέχει κανόνες για τους τομείς, μεταξύ άλλων, των επενδύσεων, των δημοσίων συμβάσεων, του ανταγωνισμού, της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας και της αειφόρου ανάπτυξης.
- 3 Η ΣΟΕΣ δεν έχει συναφθεί ακόμη, κατά την έννοια του άρθρου 218, παράγραφος 6, ΣΛΕΕ. Στην αιτιολογική σκέψη 2 της αποφάσεως (ΕΕ) 2017/37 του Συμβουλίου, της 28ης Οκτωβρίου 2016, για την υπογραφή, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Συνολικής Οικονομικής και Εμπορικής Συμφωνίας (ΣΟΕΣ) μεταξύ του Καναδά, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφετέρου (ΕΕ 2017, L 11, σ. 1), επισημαίνεται ειδικότερα ότι η ΣΟΕΣ θα πρέπει να υπογραφεί «υπό την επιφύλαξη της τήρησης των διαδικασιών που απαιτούνται για τη σύναψή της σε μεταγενέστερη ημερομηνία», ενώ στο άρθρο 1 της ίδιας αποφάσεως ορίζεται ότι επιτρέπεται η υπογραφή της ΣΟΕΣ εξ ονόματος της Ένωσης, «με την επιφύλαξη της σύναψής της».
- 4 Μολονότι πολλές διατάξεις της ΣΟΕΣ εφαρμόζονται προσωρινά δυνάμει της αποφάσεως (ΕΕ) 2017/38 του Συμβουλίου, της 28ης Οκτωβρίου 2016, για την προσωρινή εφαρμογή της Συνολικής Οικονομικής και Εμπορικής Συμφωνίας (ΣΟΕΣ) μεταξύ του Καναδά, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφετέρου (ΕΕ 2017, L 11, σ. 1080), εντούτοις οι διατάξεις του τμήματος ΣΤ του κεφαλαίου οκτώ τις οποίες αφορά η παρούσα αίτηση γνωμοδοτήσεως δεν εφαρμόζονται. Πράγματι, το άρθρο 1 παράγραφος 1, στοιχείο α', της αποφάσεως 2017/38 ορίζει, σε σχέση με το κεφάλαιο οκτώ, ότι «μόνο [τα άρθρα 8.1 έως 8.8, 8.13, 8.15, με εξαίρεση την παράγραφο 3, και 8.16] εφαρμόζονται προσωρινά και μόνο όσον αφορά άμεσες ξένες επενδύσεις».

- 5 Το εν λόγω τμήμα ΣΤ του κεφαλαίου οκτώ της ΣΟΕΣ, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 8.18 έως 8.45 της Συμφωνίας αυτής, έχει ως αντικείμενο τη θέσπιση ενός μηχανισμού επίλυσης επενδυτικών διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών (στο εξής: μηχανισμός ΕΔμΕΚ), γνωστού επίσης με το ακρωνύμιο ISDS (Investor-State Dispute Settlement).
- 6 Προς τούτο, το άρθρο 8.27 της ΣΟΕΣ προβλέπει τη σύσταση δικαστηρίου (στο εξής: δικαστήριο ή δικαστήριο ΣΟΕΣ) από την έναρξη ισχύος της ΣΟΕΣ, και το άρθρο 8.28 τη σύσταση εφετείου (στο εξής: εφετείο ΣΟΕΣ).
- 7 Εξάλλου, το άρθρο 8.29 της ΣΟΕΣ προβλέπει τη δημιουργία, σε μεταγενέστερο στάδιο, ενός πολυμερούς επενδυτικού δικαστηρίου και αντιστοιχού δευτεροβάθμιου μηχανισμού (στο εξής: πολυμερές επενδυτικό δικαστήριο) που, άπαξ και συσταθούν, θα σημάνουν το τέλος της λειτουργίας του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ.
- 8 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη δήλωση αριθ. 36 της Επιτροπής και του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των επενδύσεων και το Επενδυτικό Δικαστήριο, η οποία καταχωρίστηκε στα πρακτικά του Συμβουλίου σχετικά με την υπογραφή της ΣΟΕΣ και επισυνάπτεται στην απόφαση 2017/37 (ΕΕ 2017, L 11, σ. 20, στο εξής: δήλωση αριθ. 36), ο τελικός σκοπός είναι η καθιέρωση ενός Συστήματος Επενδυτικών Δικαστηρίων, γνωστού επίσης ως «ICS» (Investment Court System), η δε δημιουργία του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ είναι ένα βήμα προς την εγκαθίδρυση του ICS.

Β. Οι όροι «επένδυση» και «επενδυτής»

- 9 Κατά το άρθρο 8.1 της ΣΟΕΣ, ως «επένδυση» για τους σκοπούς της Συμφωνίας αυτής νοείται:

«[...] κάθε στοιχείο ενεργητικού που κατέχει ή ελέγχει, άμεσα ή έμμεσα, ένας επενδυτής, και που έχει τα χαρακτηριστικά μιας επένδυσης, στα οποία συμπεριλαμβάνονται ορισμένη διάρκεια καθώς και άλλα χαρακτηριστικά όπως η δέσμευση κεφαλαίων ή άλλων πόρων, η προσδοκία κέρδους ή ωφέλειας, και η ανάληψη κινδύνου. Στις μορφές που μπορεί να λάβει μια επένδυση περιλαμβάνονται οι εξής:

  - α) μια επιχείρηση,
  - β) μετοχές, μερίδια και άλλες μορφές συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο μιας επιχείρησης,
  - γ) ομόλογα, ομολογίες χρέους και άλλοι χρεωστικοί τίτλοι μιας επιχείρησης,
  - δ) ένα δάνειο προς μια επιχείρηση,
  - ε) κάθε άλλου είδους συμφέρον σε μια επιχείρηση,
  - στ) ένα έννομο συμφέρον που προκύπτει από [ορισμένα είδη συμβάσεων],
  - ζ) δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας,
  - η) άλλα κινητά περιουσιακά στοιχεία, ενσώματα ή άυλα, ή ακίνητα περιουσιακά στοιχεία και συγγενικά δικαιώματα,
  - θ) χρηματικές απαιτήσεις ή απαιτήσεις για την εκτέλεση συμβατικής υποχρέωσης.»
- 10 Το άρθρο 8.1 της ΣΟΕΣ ορίζει επίσης ότι ως «καλυπτόμενη επένδυση» νοείται, σε σχέση με ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη της, κάθε επένδυση:

«α) στο έδαφός του,

- β) σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο κατά τη στιγμή που πραγματοποιείται η επένδυση,
  - γ) που κατέχει ή ελέγχει, άμεσα ή έμμεσα, ένας επενδυτής του άλλου μέρους, και
  - δ) που υφίσταται κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας, ή που πραγματοποιείται ή αποκτάται μετά από αυτήν.»
- 11 Ο «επενδυτής» ορίζεται στο ίδιο άρθρο 8.1 της ΣΟΕΣ ως εξής:

«ένα μέρος, ή φυσικό πρόσωπο ή επιχείρηση ενός μέρους, εκτός από υποκατάστημα ή γραφείο αντιπροσωπείας, που επιδιώκει να πραγματοποιήσει, πραγματοποιεί ή έχει πραγματοποιήσει επένδυση στο έδαφος του άλλου μέρους.

Για τους σκοπούς του παρόντος ορισμού, επιχείρηση ενός μέρους είναι:

- α) μια επιχείρηση που έχει συσταθεί ή οργανωθεί βάσει της νομοθεσίας του εν λόγω μέρους και η οποία ασκεί σημαντικές επιχειρηματικές δραστηριότητες στο έδαφος του εν λόγω μέρους· ή
- β) μια επιχείρηση που έχει συσταθεί ή οργανωθεί βάσει της νομοθεσίας του εν λόγω μέρους και η οποία κατέχεται ή ελέγχεται, άμεσα ή έμμεσα, από φυσικά πρόσωπα του εν λόγω μέρους ή από επιχείρηση που αναφέρεται στο στοιχείο α),

[...]

φυσικό πρόσωπο [σημαίνει]:

- α) στην περίπτωση του Καναδά, φυσικό πρόσωπο που είναι πολίτης ή μόνιμος κάτοικος του Καναδά και
- β) στην περίπτωση του μέρους της ΕΕ, φυσικό πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους της [...] Ένωσης, σύμφωνα με τους αντίστοιχους νόμους του [...].

Γ. Το πεδίο εφαρμογής του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ

- 12 Μολονότι επιγράφεται «Επίλυση επενδυτικών διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών», το τμήμα ΣΤ του κεφαλαίου οκτώ της ΣΟΕΣ αφορά και τις διαφορές μεταξύ Καναδού επενδυτή και Ένωσης.
- 13 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 8.21 της ΣΟΕΣ προβλέπει ότι, αν Καναδός επενδυτής προτίθεται να υποβάλει αξίωση, οφείλει να κοινοποιήσει στην Ένωση «δήλωση με την οποία ζητεί τον προσδιορισμό του καθ' ου», προσδιορίζοντας τα μέτρα σε σχέση με τα οποία προτίθεται να υποβάλει αξίωση. Στη συνέχεια, εναπόκειται στην Ένωση να ενημερώσει τον επενδυτή «σχετικά με το αν ο καθ' ου είναι η ίδια ή ένα κράτος μέλος της».
- 14 Το άρθρο 8.18 της ΣΟΕΣ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», οριοθετεί, στην παράγραφο του 1, τις διαφορές που μπορούν να εισάγουν προς κρίση οι επενδυτές βάσει του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ, ως εξής:

«[...] ένας επενδυτής ενός μέρους μπορεί να υποβάλει στο δικαστήριο που συστήνεται βάσει του παρόντος τμήματος μια αξίωση για παραβίαση από το άλλο μέρος μιας υποχρέωσής του βάσει:

- α) [του κεφαλαίου οκτώ,] [τμήμα] Γ, σε ό,τι αφορά την επέκταση, την υλοποίηση, τη λειτουργία, τη διαχείριση, τη διατήρηση, τη χρήση, την αξιοποίηση και την πώληση ή διάθεση της καλυπτόμενης επένδυσής του, ή

β) [του κεφαλαίου οκτώ,] [τμήμα] Δ,

όταν ο επενδυτής υποστηρίζει ότι υπέστη απώλεια ή ζημία λόγω της εικαζόμενης παράβασης.»

- 15 Το τμήμα Γ τιτλοφορείται «Μη διακριτική μεταχείριση» και περιλαμβάνει τα άρθρα 8.6 έως 8.8 της ΣΟΕΣ, τα οποία έχουν ως εξής:

«Άρθρο 8.6

Εθνική μεταχείριση

[...] Κάθε μέρος παρέχει σε επενδυτές του άλλου μέρους και σε καλυπτόμενες επενδύσεις μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτή που παρέχει, σε παρόμοιες καταστάσεις, στους δικούς του επενδυτές και στις επενδύσεις τους σε ό,τι αφορά την εγκατάσταση, την απόκτηση, την επέκταση, την υλοποίηση, τη λειτουργία, τη διαχείριση, τη διατήρηση, τη χρήση, την αξιοποίηση και την πώληση ή διάθεση των επενδύσεών τους στο έδαφός του. [...]

Άρθρο 8.7

Μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους

[...] Κάθε μέρος παρέχει σε επενδυτές του άλλου μέρους και σε καλυπτόμενες επενδύσεις μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτή που παρέχει, σε παρόμοιες καταστάσεις, στους επενδυτές τρίτης χώρας και στις επενδύσεις τους σε ό,τι αφορά την εγκατάσταση, την απόκτηση, την επέκταση, την υλοποίηση, τη λειτουργία, τη διαχείριση, τη διατήρηση, τη χρήση, την αξιοποίηση και την πώληση ή διάθεση των επενδύσεών τους στο έδαφός του. [...]

Άρθρο 8.8

Ανώτερα διοικητικά στελέχη και διοικητικά συμβούλια

Κανένα μέρος δεν επιτρέπεται να απαιτεί από μια επιχείρησή του, η οποία συνιστά επίσης καλυπτόμενη επένδυση, να διορίζει φυσικά πρόσωπα συγκεκριμένης ιθαγένειας ως ανώτερα διοικητικά στελέχη ή μέλη διοικητικού συμβουλίου.»

- 16 Κατά το άρθρο 28.3, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ, οι διατάξεις του τμήματος Γ «δεν θεωρείται ότι εμποδίζ[ουν] τα μέρη να λαμβάνουν ή να επιβάλλουν μέτρα τα οποία είναι αναγκαία [...] για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας[, της] δημόσιας ηθικής[,] [...]τη διατήρηση της δημόσιας τάξης, [...] για την προστασία της ζωής ή της υγείας των ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών [...]», «υπό την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω μέτρα δεν εφαρμόζονται κατά τρόπο ώστε να συνιστούν μέσο αυθαίρετης ή αδικαιολόγητης διακριτικής μεταχείρισης μεταξύ των μερών όταν επικρατούν παρόμοιες συνθήκες, ή συγκεκαλυμμένο περιορισμό των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών».

- 17 Το τμήμα Δ της ΣΟΕΣ τιτλοφορείται «Προστασία των επενδύσεων», και περιλαμβάνει τα άρθρα 8.9 έως 8.14 της ΣΟΕΣ, τα οποία έχουν ως εξής:

«Άρθρο 8.9

Επενδυτικά και ρυθμιστικά μέτρα

1. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου το δικαίωμά τους να θεσπίζουν ρυθμίσεις στο έδαφός τους ώστε να επιτυγχάνουν θεμιτούς στόχους πολιτικής, όπως η προστασία της δημόσιας υγείας, της ασφάλειας, του περιβάλλοντος ή της δημόσιας ηθικής, η κοινωνική προστασία ή η προστασία των καταναλωτών ή η πρόωθηση και προστασία της πολιτιστικής πολυμορφίας.

2. Για λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι αυτό καθαυτό το γεγονός ότι ένα μέρος θεσπίζει ρυθμίσεις, μεταξύ άλλων μέσω της τροποποίησης της νομοθεσίας του, κατά τρόπο που επηρεάζει αρνητικά τις επενδύσεις ή υπονομεύει τις προσδοκίες ενός επενδυτή, συμπεριλαμβανομένων των προσδοκιών του όσον αφορά τα κέρδη, δεν ισοδυναμεί με παραβίαση υποχρέωσης βάσει του παρόντος τμήματος.

[...]

4. Για λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι καμία διάταξη του παρόντος τμήματος δεν θεωρείται ότι εμποδίζει ένα μέρος να διακόπτει τη χορήγηση επιδότησης ή να ζητά την επιστροφή της [...], ούτε ότι απαιτεί από το εν λόγω μέρος να αποζημιώνει τον επενδυτή για το μέτρο αυτό.

Άρθρο 8.10

Μεταχείριση των επενδυτών και των καλυπτόμενων επενδύσεων

1. Κάθε μέρος παρέχει στις καλυπτόμενες επενδύσεις του άλλου μέρους στο έδαφός του, καθώς και στους επενδυτές όσον αφορά τις καλυπτόμενες επενδύσεις τους, δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση και πλήρη προστασία και ασφάλεια σύμφωνα με τις παραγράφους 2 έως 7.

2. Ένα μέρος παραβιάζει την υποχρέωση της δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης που αναφέρεται στην παράγραφο 1 όταν ένα μέτρο ή μία σειρά μέτρων συνιστά:

- α) αρνησιδικία σε αστικές, ποινικές ή διοικητικές διαδικασίες,
- β) ουσιώδη παραβίαση της προσήκουσας διαδικασίας, όπου περιλαμβάνεται ουσιώδης παραβίαση της αρχής της διαφάνειας, σε δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες,
- γ) πρόδηλη αυθαιρεσία,
- δ) στοχοθετημένη διάκριση για προδήλως παράνομους λόγους, όπως το φύλο, η φυλή ή οι θρησκευτικές πεποιθήσεις,
- ε) καταχρηστική μεταχείριση των επενδυτών, όπως εξαναγκασμός, πίεση και παρενόχληση ή
- στ) παραβίαση τυχόν άλλων στοιχείων της υποχρέωσης για δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση που θεσπίζουν τα μέρη σύμφωνα με την παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου.

3. Ανά τακτά χρονικά διαστήματα ή κατόπιν αιτήματος ενός μέρους, τα μέρη αναθεωρούν το περιεχόμενο της υποχρέωσης για παροχή δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης. Η επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων [...] μπορεί να καταρτίζει συστάσεις για το θέμα αυτό και να τις υποβάλει στη μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ, η οποία λαμβάνει τις σχετικές αποφάσεις.

4. Κατά την εφαρμογή της προαναφερθείσας δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης, το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη αν ένα μέρος προέβαλε συγκεκριμένο ισχυρισμό σε έναν επενδυτή για να τον παρακινήσει να πραγματοποιήσει καλυπτόμενη επένδυση, ο οποίος ισχυρισμός δημιούργησε θεμιτή προσδοκία [...].

5. Για λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι η φράση “πλήρη προστασία και ασφάλεια” αναφέρεται στην υποχρέωση ενός μέρους που αφορά τη φυσική ασφάλεια των επενδυτών και των καλυπτόμενων επενδύσεων.

6. Για λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι η παραβίαση άλλης διάταξης της παρούσας συμφωνίας, ή χωριστής διεθνούς συμφωνίας, δεν αποδεικνύει παραβίαση του παρόντος άρθρου.

7. Για λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι το γεγονός ότι ένα μέτρο παραβιάζει το εγχώριο δίκαιο δεν συνιστά αυτό καθαυτό παραβίαση του παρόντος άρθρου. Για να διαπιστωθεί αν το εν λόγω μέτρο παραβιάζει το παρόν άρθρο, το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει κατά πόσον ένα μέρος ενήργησε κατά τρόπο που δεν συνάδει με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 8.11

Αποζημίωση για απώλειες

[...] [Κ]άθε μέρος παρέχει στους επενδυτές του άλλου μέρους των οποίων οι καλυπτόμενες επενδύσεις υφίστανται απώλειες λόγω ένοπλης σύγκρουσης, εμφύλιας σύρραξης, κατάστασης έκτακτης ανάγκης ή φυσικής καταστροφής στο έδαφός του, μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που παρέχει στους δικούς του επενδυτές [...]

Άρθρο 8.12

Απαλλοτρίωση

1. Κανένα μέρος δεν επιτρέπεται να προβαίνει σε εθνικοποίηση ή απαλλοτρίωση καλυπτόμενης επένδυσης, είτε άμεσα, είτε έμμεσα μέσω μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος με την εθνικοποίηση ή την απαλλοτρίωση (“απαλλοτρίωση”), εκτός αν αυτό γίνεται:

- α) για σκοπό δημόσιου συμφέροντος,
- β) σύμφωνα με τη δέουσα νομική διαδικασία,
- γ) κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις και
- δ) με καταβολή άμεσης, επαρκούς και αποτελεσματικής αποζημίωσης.

Για λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι η παρούσα παράγραφος ερμηνεύεται σύμφωνα με το παράρτημα 8-Α.

[...]

Άρθρο 8.13

Μεταφορές

1. Κάθε μέρος επιτρέπει την πραγματοποίηση όλων των μεταφορών που σχετίζονται με μια καλυπτόμενη επένδυση χωρίς περιορισμό ή καθυστέρηση σε ελεύθερα μετατρέψιμο νόμισμα και στην αγοραία συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει κατά την ημερομηνία μεταφοράς. Στις μεταφορές αυτές περιλαμβάνονται:

- α) εισφορές σε κεφάλαιο, όπως κύριοι και πρόσθετοι πόροι με σκοπό τη διατήρηση, την ανάπτυξη ή την αύξηση της επένδυσης,
- β) κέρδη, μερίσματα, τόκοι, κεφαλαιακή υπεραξία, πληρωμές δικαιωμάτων, [...] καθώς και άλλου είδους αποδόσεις ή ποσά που προκύπτουν από την καλυπτόμενη επένδυση,
- γ) έσοδα από την πώληση ή τη ρευστοποίηση του συνόλου ή μέρους της καλυπτόμενης επένδυσης,
- δ) πληρωμές που πραγματοποιούνται βάσει σύμβασης που έχει συναφθεί από τον επενδυτή ή την καλυπτόμενη επένδυση, συμπεριλαμβανομένων πληρωμών που πραγματοποιούνται σύμφωνα με δανειακή σύμβαση,

[...]

2. Κανένα μέρος δεν επιτρέπεται να απαιτεί από τους επενδυτές του να μεταβιβάζουν τα εισοδήματα, τα κέρδη ή άλλα ποσά που προκύπτουν από επενδύσεις στο έδαφος του άλλου μέρους ή που μπορούν να αποδοθούν σε αυτές, ούτε να τους επιβάλλει κυρώσεις σε περίπτωση που δεν το πράξουν.

3. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου δεν θεωρείται ότι εμποδίζει τα μέρη να εφαρμόζουν με δίκαιο τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις και δεν συνιστά συγκαλυμμένο περιορισμό των μεταφορών, τη νομοθεσία τους σχετικά με:

- α) την πτώχευση, την αφερεγγυότητα ή την προστασία των δικαιωμάτων των πιστωτών,
- β) την έκδοση, την εμπορία ή τη διαπραγμάτευση τίτλων,
- γ) ποινικά αδικήματα,
- δ) τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση ή την τήρηση αρχείων των συναλλαγών, όταν κρίνεται αναγκαίο για συνδρομή των αρχών επιβολής του νόμου ή των χρηματοπιστωτικών ρυθμιστικών αρχών, και
- ε) την υλοποίηση αποφάσεων που έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο διαδικασιών επίλυσης διαφορών.

Άρθρο 8.14

Υποκατάσταση

Όταν ένα μέρος, ή ένας οργανισμός ενός μέρους, πραγματοποιεί μια πληρωμή βάσει αποζημίωσης, εγγύησης ή ασφαλιστήριου συμβολαίου που έχει συνάψει σε σχέση με επένδυση που πραγματοποιεί επενδυτής του στο έδαφος του άλλου μέρους, το άλλο μέρος αναγνωρίζει ότι το μέρος ή ο οργανισμός του έχει σε κάθε περίπτωση τα ίδια δικαιώματα με αυτά του επενδυτή όσον αφορά την επένδυση. [...]»

18 Το παράρτημα 8-Α της ΣΟΕΣ, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 8.12, παράγραφος 1, της Συμφωνίας αυτής, ορίζει τα εξής:

«Τα μέρη επιβεβαιώνουν πως αμφότερα αντιλαμβάνονται ότι:

1. Μια απαλλοτρίωση μπορεί να είναι άμεση ή έμμεση:

- α) περίπτωση άμεσης απαλλοτρίωσης συντρέχει όταν ορισμένη επένδυση εθνικοποιείται ή κατ' άλλον τρόπο απαλλοτριώνεται άμεσα, μέσω τυπικής μεταβίβασης της κυριότητας ή άμεσης κατάσχεσης· και
- β) περίπτωση έμμεσης απαλλοτρίωσης συντρέχει όταν μέτρο ή σειρά μέτρων που λαμβάνεται από ορισμένο μέρος έχει αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό άμεσης απαλλοτρίωσης, υπό την έννοια ότι αποστερεί ουσιαστικά τον επενδυτή από τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της κυριότητας επί της επένδυσής του, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να χρησιμοποιεί, να απολαμβάνει και να διαθέτει την επένδυσή του, χωρίς τυπική μεταβίβαση της κυριότητας ή άμεση κατάσχεση.

2. Ο καθορισμός του κατά πόσον ορισμένο μέτρο ή σειρά μέτρων που λαμβάνεται από μέρος, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, συνιστά έμμεση απαλλοτρίωση πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση, βάσει των εκάστοτε δεδομένων της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων:

- α) του οικονομικού αντίκτυπου του μέτρου ή της σειράς μέτρων, μολονότι το γεγονός ότι ορισμένο μέτρο ή σειρά μέτρων που λαμβάνεται από μέρος έχει αρνητικές συνέπειες στην οικονομική αξία της επένδυσης δεν αποδεικνύει, από μόνο του, ότι έχει πραγματοποιηθεί έμμεση απαλλοτρίωση·
- β) της διάρκειας του μέτρου ή της σειράς μέτρων που λαμβάνεται από ορισμένο μέρος·
- γ) του βαθμού κατά τον οποίο το μέτρο ή η σειρά μέτρων προσκρούει σε διακριτές και εύλογες προσδοκίες που θεμελιώνονται στο γεγονός της πραγματοποίησης της επένδυσης· και
- δ) του χαρακτήρα του μέτρου ή της σειράς μέτρων, και ιδίως του αντικειμένου, του πλαισίου και του σκοπού του.

3. Προς άρση τυχόν αμφιβολιών, διευκρινίζεται ότι, με την εξαίρεση των σπάνιων περιπτώσεων κατά τις οποίες οι επιπτώσεις ορισμένου μέτρου ή σειράς μέτρων είναι τόσο σοβαρές ώστε, ενόψει του σκοπού τους, να εμφανίζονται προδήλως υπερβολικές, τα μέτρα μέρους τα οποία δεν εισάγουν διακρίσεις και τα οποία έχουν σχεδιαστεί και εφαρμόζονται για την προστασία θεμιτών στόχων δημόσιου συμφέροντος, όπως της δημόσιας υγείας, της ασφάλειας και του περιβάλλοντος, δεν συνιστούν έμμεση απαλλοτρίωση.»

19 Το άρθρο 1.1 της ΣΟΕΣ προβλέπει ότι, «[γ]ια τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, και εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά», ο όρος «μέτρο» περιλαμβάνει «νόμους, κανονισμούς, κανόνες, διαδικασίες, αποφάσεις, διοικητικές πράξεις, απαιτήσεις, πρακτικές ή κάθε άλλης μορφής μέτρα που λαμβάνει ένα μέρος».

20 Στο άρθρο 8.2 της ΣΟΕΣ διευκρινίζονται τα εξής:

«1. Το [κεφάλαιο οκτώ] ισχύει σε σχέση με μέτρα που θεσπίζει ή διατηρεί ένα μέρος στο έδαφός του και τα οποία αφορούν:

- α) επενδυτή του άλλου μέρους,
- β) καλυπτόμενη επένδυση [...]

[...]

4. Η υποβολή αξίωσης [...] είναι δυνατή [...] σε συμμόρφωση με τις διαδικασίες που ορίζονται στο τμήμα ΣΤ. [...] Οι αξιώσεις βάσει του τμήματος Γ οι οποίες αφορούν τη δημιουργία ή την απόκτηση καλυπτόμενων επενδύσεων εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του τμήματος ΣΤ. Το τμήμα Δ ισχύει μόνο σε σχέση με καλυπτόμενες επενδύσεις και με επενδυτές σε ό,τι αφορά τις καλυπτόμενες επενδύσεις τους.

[...]»

Δ. Το εφαρμοστέο δίκαιο

21 Το άρθρο 8.31 της ΣΟΕΣ προβλέπει τα εξής:

«1. Κατά την έκδοση της απόφασής του, το δικαστήριο που συστήνεται βάσει του παρόντος τμήματος εφαρμόζει την παρούσα συμφωνία όπως αυτή ερμηνεύεται σύμφωνα με τη σύμβαση της Βιέννης περί του δικαίου των συνθηκών, [της 23ης Μαΐου 1969 (Recueil des traités des Nations unies, τόμος 1155, σ. 331, στο εξής: Σύμβαση της Βιέννης)] καθώς και άλλους κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται μεταξύ των μερών.

2. Το δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τη νομιμότητα ενός μέτρου, το οποίο εικάζεται ότι συνιστά παραβίαση της παρούσας συμφωνίας, βάσει του εγχώριου δικαίου ενός μέρους. Για λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι για να διαπιστώσει αν ένα μέτρο συνάδει με την παρούσα συμφωνία, το δικαστήριο μπορεί να εκλάβει, ανάλογα με την περίπτωση, το εγχώριο δίκαιο ενός μέρους ως πραγματικό γεγονός. Σ' αυτήν την περίπτωση, το δικαστήριο ακολουθεί την κρατούσα ερμηνεία του εγχώριου δικαίου από τα δικαστήρια ή τις αρχές του εν λόγω μέρους και τυχόν έννοια που αποδίδεται στο εγχώριο δίκαιο από το δικαστήριο δεν είναι δεσμευτική για τα δικαστήρια ή τις αρχές του εν λόγω μέρους.

3. Όταν προκύπτουν σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά ζητήματα ερμηνείας που ενδέχεται να επηρεάζουν τις επενδύσεις, η επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων μπορεί [...] να προτείνει στη μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ την έγκριση ερμηνειών της παρούσας συμφωνίας. Ερμηνεία που εγκρίνεται από τη μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ είναι δεσμευτική για το δικαστήριο που έχει συσταθεί βάσει του παρόντος τμήματος. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ μπορεί να αποφασίσει ότι μια ερμηνεία θα έχει δεσμευτική ισχύ από συγκεκριμένη ημερομηνία και μετά.»

22 Το άρθρο 8.28, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ ορίζει τα εξής:

«Το εφετείο μπορεί να επικυρώσει, να τροποποιήσει ή να αναιρέσει την απόφαση του δικαστηρίου με βάση:

- α) σφάλματα στην εφαρμογή ή την ερμηνεία του εφαρμοστέου δικαίου,
- β) πρόδηλα σφάλματα κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, όπου περιλαμβάνεται η εκτίμηση του συναφούς εγχώριου δικαίου,
- γ) τους λόγους που προβλέπονται στο άρθρο 52, παράγραφος 1, στοιχεία α) έως ε) της [Συμβάσεως διά την ρύθμισιν των σχετιζομένων προς τας επενδύσεις διαφορών μεταξύ κρατών και υπηκόων άλλων κρατών, η οποία υπογράφηκε στην Ουάσινγκτον στις 18 Μαρτίου 1965, στο εξής: Σύμβαση ICSID], στο μέτρο που δεν καλύπτονται από τα στοιχεία α) και β).»

Ε. Οι διαδικαστικοί κανόνες

23 Κατά το άρθρο 8.23, παράγραφοι 1 και 2, της ΣΟΕΣ:

«1. Εάν μια διαφορά δεν επιλυθεί μέσω διαβουλεύσεων, μπορεί να υποβληθεί αξίωση βάσει του παρόντος τμήματος:

- α) από επενδυτή ενός μέρους εξ ονόματος του ιδίου ή
- β) από επενδυτή ενός μέρους, εξ ονόματος τοπικά εγκατεστημένης επιχείρησης την οποία κατέχει ή ελέγχει, άμεσα ή έμμεσα.

2. Η αξίωση μπορεί να υποβληθεί σύμφωνα με τους ακόλουθους κανόνες:

- α) τη [Σ]ύμβαση ICSID και τον εσωτερικό κανονισμό για τη διαδικασία διαιτησίας,
- β) τους κανόνες ICSID για την πρόσθετη διευκόλυνση, όταν δεν ισχύουν οι προϋποθέσεις για τη διαδικασία σύμφωνα με το στοιχείο α),
- γ) τους κανόνες διαιτησίας της [Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το διεθνές εμπορικό δίκαιο] ή
- δ) οποιουδήποτε άλλους κανόνες, κατόπιν συμφωνίας των διάδικων μερών.»

24 Με τον όρο «τοπικά εγκατεστημένη επιχείρηση» στο άρθρο 8.23 νοείται, σύμφωνα με το άρθρο 8.1 της ΣΟΕΣ, κάθε «νομικό πρόσωπο που έχει συσταθεί ή οργανωθεί βάσει της νομοθεσίας του καθ' ου και την οποία κατέχει ή ελέγχει, άμεσα ή έμμεσα, ένας επενδυτής του άλλου μέρους».

25 Όσον αφορά τις διαβουλεύσεις οι οποίες πρέπει, βάσει του άρθρου 8.23, να προηγηθούν, το άρθρο 8.19, παράγραφοι 2 και 3, της ΣΟΕΣ ορίζει τα εξής:

«2. Εκτός εάν τα διάδικα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά, οι διαβουλεύσεις λαμβάνουν χώρα:

- α) στην Οτάβα, εάν τα επίμαχα μέτρα είναι μέτρα του Καναδά,
- β) στις Βρυξέλλες, εάν στα επίμαχα μέτρα περιλαμβάνονται μέτρα της [...] Ένωσης, ή
- γ) στην πρωτεύουσα του κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν τα επίμαχα μέτρα είναι αποκλειστικά μέτρα του εν λόγω κράτους μέλους.

3. Τα διάδικα μέρη μπορούν να διεξάγουν τις διαβουλεύσεις μέσω βιντεοδιάσκεψης ή με άλλα μέσα όταν ενδείκνυται, όπως στην περίπτωση όπου ο επενδυτής είναι μικρομεσαία επιχείρηση.»

26 Εξάλλου, στο άρθρο 8.22 της ΣΟΕΣ διευκρινίζονται τα εξής:

«1. Ένας επενδυτής μπορεί να υποβάλει αξίωση σύμφωνα με το άρθρο 8.23 εάν:

- α) παρέχει στον καθ' ου, με την υποβολή μιας αξίωσης, τη συγκατάθεσή του για την επίλυση της διαφοράς από το δικαστήριο σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στο παρόν τμήμα,
- β) επιτρέπει την παρέλευση τουλάχιστον 180 ημερών από την υποβολή του αιτήματος για διαβουλεύσεις και, ανάλογα με την περίπτωση, τουλάχιστον 90 ημερών από την υποβολή της δήλωσης με την οποία ζητείται ο προσδιορισμός του καθ' ου,
- γ) έχει εκπληρώσει τις απαιτήσεις της δήλωσης με την οποία ζητείται ο προσδιορισμός του καθ' ου,

- δ) έχει εκπληρώσει τις απαιτήσεις που συνδέονται με το αίτημα για διαβουλεύσεις,
- ε) στην αξίωσή του δεν προσδιορίζει κάποιο μέτρο που δεν προσδιοριζόταν στο αίτημα για διαβουλεύσεις,
- στ) αποσύρει ή ματαιώνει τυχόν υφιστάμενη διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου βάσει του εγχώριου ή του διεθνούς δικαίου όσον αφορά ένα μέτρο που εικάζεται ότι συνιστά παραβίαση η οποία αναφέρεται στην αξίωσή του και
- ζ) παραιτείται από το δικαίωμά του να προβάλει αξίωση ή να κινήσει διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου βάσει του εγχώριου ή του διεθνούς δικαίου όσον αφορά ένα μέτρο που εικάζεται ότι συνιστά παραβίαση η οποία αναφέρεται στην αξίωσή του.

[...]

5. Η παραίτηση που υποβάλλεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 στοιχείο ζ) ή την παράγραφο 2, ανάλογα με την περίπτωση, παύει να ισχύει:

- α) εάν το δικαστήριο απορρίψει την αξίωση λόγω μη εκπλήρωσης των απαιτήσεων της παραγράφου 1 ή 2 ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο που έχει να κάνει με θέματα διαδικασίας ή δικαιοδοσίας,
- β) εάν το δικαστήριο απορρίψει την αξίωση σύμφωνα με το άρθρο 8.32 ή το άρθρο 8.33 ή
- γ) εάν ο επενδυτής αποσύρει την αξίωσή του, [...], εντός 12 μηνών από τη σύσταση του τμήματος του δικαστηρίου.»

27 Τα άρθρα 8.32 και 8.33 της ΣΟΕΣ, στα οποία παραπέμπει το άρθρο 8.22, παράγραφος 5, στοιχείο β', της Συμφωνίας αυτής, αφορούν, αντιστοίχως, τις «αξιώσεις που στερούνται εμφανώς νομικής αξίας» και τις «νομικά αβάσιμες απαιτήσεις», οι οποίες ορίζονται ως εκείνες «για [τις οποίες] [δεν] μπορεί να εκδοθεί διαιτητική απόφαση υπέρ του προσφεύγοντος [...], ακόμη και αν υποθεθεί ότι τα προβαλλόμενα περιστατικά είναι αληθή». Τα άρθρα αυτά προβλέπουν ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ οφείλει να εξετάσει ως προκαταρκτικό ζήτημα αν η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως εμφανώς στερούμενη νομικής αξίας ή ως νομικά αβάσιμη, εφόσον ο καθού έχει προβάλει σχετική ένσταση.

28 Το άρθρο 8.25, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ έχει ως εξής:

«Ο καθ' ου παρέχει τη συγκατάθεσή του για την επίλυση της διαφοράς από το δικαστήριο σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στο παρόν τμήμα.»

29 Το άρθρο 8.27, παράγραφοι 6, 7 και 9, της ΣΟΕΣ προβλέπει τα εξής:

«6. Το δικαστήριο εξετάζει υποθέσεις σε τμήματα που αποτελούνται από τρία μέλη του δικαστηρίου, εκ των οποίων ένα πρέπει να είναι υπήκοος κράτους μέλους της [...] Ένωσης, ένα υπήκοος του Καναδά και ένα υπήκοος τρίτης χώρας. Η προεδρία του τμήματος ασκείται από το μέλος του δικαστηρίου που είναι υπήκοος τρίτης χώρας.

7. Εντός 90 ημερών από την υποβολή μιας αξίωσης σύμφωνα με το άρθρο 8.23, ο πρόεδρος του δικαστηρίου διορίζει εκ περιτροπής τα μέλη του δικαστηρίου που θα απαρτίσουν το τμήμα του δικαστηρίου το οποίο θα εξετάσει την υπόθεση, διασφαλίζοντας ότι η σύνθεση των τμημάτων είναι τυχαία και απρόβλεπτη, και παρέχοντας παράλληλα ίσες ευκαιρίες σε όλα τα μέλη του δικαστηρίου για να υπηρετήσουν στο εν λόγω τμήμα.

[...]

9. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 6, τα διάδικα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν ότι η υπόθεση θα εξεταστεί από ένα μόνο μέλος του δικαστηρίου, το οποίο διορίζεται τυχαία από τους υπηκόους τρίτων χωρών. Ο καθ' ου εξετάζει ευνοϊκά το αίτημα του προσφεύγοντος για εξέταση της υπόθεσης από ένα μόνο μέλος του δικαστηρίου, ιδίως όταν ο προσφεύγων είναι μικρομεσαία επιχείρηση ή όταν η αποζημίωση που ζητείται είναι σχετικά χαμηλή. Το αίτημα αυτό πρέπει να υποβληθεί πριν από τη σύσταση του σχετικού τμήματος του δικαστηρίου.»

30 Το άρθρο 8.28, παράγραφοι 5, 7 και 9, της ΣΟΕΣ ορίζει τα εξής:

«5. Το τμήμα του εφετείου που συστήνεται για να εξετάσει την έφεση αποτελείται από τρία μέλη του εφετείου τα οποία διορίζονται τυχαία.

[...]

7. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ λαμβάνει αμέσως απόφαση με την οποία καθορίζονται τα ακόλουθα διοικητικά και οργανωτικά θέματα που αφορούν τη λειτουργία του εφετείου:

[...]

β) διαδικασίες για την άσκηση και την εξέταση εφέσεων [...] ·

[...]

9. Μετά την έκδοση της απόφασης που αναφέρεται στην παράγραφο 7:

α) ένα διάδικο μέρος μπορεί να ασκήσει έφεση ενώπιον του εφετείου κατά διαιτητικής απόφασης που εκδόθηκε σύμφωνα με το παρόν τμήμα εντός 90 ημερών από την έκδοσή της

[...]

γ) μια διαιτητική απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 8.39 δεν θεωρείται οριστική και δεν μπορούν να ληφθούν μέτρα για την εκτέλεσή της μέχρι:

- i) την παρέλευση 90 ημερών από την έκδοση της απόφασης από το δικαστήριο χωρίς να ασκηθεί έφεση,
- ii) την απόρριψη ή απόσυρση τυχόν ασκηθείσας έφεσης ή
- iii) την παρέλευση 90 ημερών από την έκδοση απόφασης από το εφετείο χωρίς το τελευταίο να αναπέμψει το ζήτημα το δικαστήριο,

δ) η οριστική διαιτητική απόφαση του εφετείου θεωρείται οριστική διαιτητική απόφαση για τους σκοπούς του άρθρου 8.41·

[...]».

31 Κατά το άρθρο 8.39 της ΣΟΕΣ:

«1. Εάν το δικαστήριο εκδώσει οριστική διαιτητική απόφαση σε βάρος του καθ' ου, μπορεί να επιδικάσει, χωριστά ή σε συνδυασμό, μόνο:

α) χρηματική αποζημίωση και τυχόν εφαρμοστέους τόκους,

β) επιστροφή περιουσιακών στοιχείων, οπότε η διαιτητική απόφαση ορίζει ότι ο καθ' ου μπορεί να καταβάλει χρηματική αποζημίωση που αντιπροσωπεύει την πραγματική αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων [...], καθώς και τυχόν εφαρμοστέους τόκους αντί της επιστροφής [...].

2. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 5, όταν υποβάλλεται αξίωση βάσει του άρθρου 8.23 παράγραφος 1 στοιχείο β):

- α) μια διαιτητική απόφαση με την οποία επιδικάζονται χρηματική αποζημίωση και τυχόν εφαρμοστέοι τόκοι ορίζει ότι το σχετικό ποσό καταβάλλεται στην τοπικά εγκατεστημένη επιχείρηση,
- β) μια διαιτητική απόφαση με την οποία επιδικάζεται επιστροφή περιουσιακών στοιχείων ορίζει ότι η επιστροφή αυτή γίνεται στην τοπικά εγκατεστημένη επιχείρηση,

[...]

3. Η χρηματική αποζημίωση δεν υπερβαίνει τη ζημία [...].

4. Το δικαστήριο δεν επιδικάζει αποζημιώσεις με χαρακτήρα ποινής.

5. Το δικαστήριο καταδικάζει το ηττηθέν διάδικο μέρος στις δαπάνες της διαδικασίας. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το δικαστήριο μπορεί να επιμερίσει το κόστος μεταξύ των διάδικων μερών, εάν κρίνει ότι ο επιμερισμός ενδείκνυται με βάση τις περιστάσεις της αξίωσης. Άλλες εύλογες δαπάνες, μεταξύ των οποίων οι δαπάνες νομικής εκπροσώπησης και αρωγής, βαρύνουν το ηττηθέν διάδικο μέρος, εκτός αν το δικαστήριο κρίνει ότι ο επιμερισμός αυτός δεν δικαιολογείται με βάση τις περιστάσεις της αξίωσης. Σε περίπτωση που ορισμένα μόνο μέρη της αξίωσης ήταν επιτυχή, οι επιδικαζόμενες δαπάνες προσαρμόζονται αναλογικά προς τον αριθμό ή την έκταση των επιτυχών μερών της αξίωσης.

6. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ εξετάζει το ενδεχόμενο θέσπισης συμπληρωματικών κανόνων που αποσκοπούν στη μείωση της οικονομικής επιβάρυνσης για τους προσφεύγοντες όταν αυτοί είναι φυσικά πρόσωπα ή μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αυτοί οι συμπληρωματικοί κανόνες μπορούν να λαμβάνουν ιδίως υπόψη τους οικονομικούς πόρους των εν λόγω προσφευγόντων και το ποσό της αποζημίωσης που ζητείται.

7. [...] Το δικαστήριο εκδίδει την οριστική απόφασή του εντός 24 μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αξίωσης σύμφωνα με το άρθρο 8.23. Εάν το δικαστήριο χρειάζεται επιπλέον χρόνο για να εκδώσει την οριστική απόφασή του, ενημερώνει τα διάδικα μέρη σχετικά με τους λόγους της καθυστέρησης.»

32 Το άρθρο 8.41 της ΣΟΕΣ έχει ως εξής:

«1. Μια διαιτητική απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το παρόν τμήμα είναι δεσμευτική μεταξύ των διάδικων μερών και σε σχέση με τη συγκεκριμένη υπόθεση.

2. [...] [Τ]α διάδικα μέρη αναγνωρίζουν και συμμορφώνονται αμελλητί με τη διαιτητική απόφαση.

[...]

4. Η εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης διέπεται από τους νόμους σχετικά με την εκτέλεση δικαστικών ή διαιτητικών αποφάσεων οι οποίοι ισχύουν κατά τη στιγμή που υποβάλλεται το αίτημα εκτέλεσης.

[...] »

ΣΤ. Τα μέλη του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ

33 Το άρθρο 8.27, παράγραφοι 2 έως 5 και 12 έως 16, της ΣΟΕΣ ορίζει τα εξής:

«2. Αμέσως μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας, η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ προβαίνει στον διορισμό δεκαπέντε μελών του δικαστηρίου. Πέντε από τα μέλη του δικαστηρίου πρέπει να είναι υπήκοοι κράτους μέλους της [...] Ένωσης, πέντε πρέπει να είναι υπήκοοι του Καναδά και πέντε πρέπει να είναι υπήκοοι τρίτων χωρών.

3. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ μπορεί να αποφασίσει να αυξήσει ή να μειώσει τον αριθμό των μελών του δικαστηρίου κατά πολλαπλάσια του τρία. Επιπλέον διορισμοί γίνονται με βάση τις διατάξεις της παραγράφου 2.

4. Τα μέλη του δικαστηρίου πρέπει να διαθέτουν τα προσόντα που απαιτούνται στη χώρα τους για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων ή να είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους. Πρέπει να έχουν αποδεδειγμένη πείρα στο δημόσιο διεθνές δίκαιο. Είναι επιθυμητό να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις ιδίως όσον αφορά το διεθνές επενδυτικό δίκαιο, το διεθνές εμπορικό δίκαιο και την επίλυση διαφορών που προκύπτουν από διεθνείς επενδυτικές ή εμπορικές συμφωνίες.

5. Τα μέλη του δικαστηρίου που διορίζονται σύμφωνα με το παρόν τμήμα διορίζονται για θητεία πέντε ετών, η οποία μπορεί να ανανεωθεί μία φορά. Ωστόσο, η θητεία επτά εκ των 15 προσώπων που θα διοριστούν αμέσως μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας, και τα οποία θα αποφασιστούν με κλήρωση, θα διαρκέσει έξι έτη. Οι θέσεις πληρούνται όταν κενώνονται. [...]

[...]

12. Για να εξασφαλιστεί η διαθεσιμότητά τους, τα μέλη του δικαστηρίου λαμβάνουν πάγια μηνιαία αμοιβή (retainer fee) η οποία καθορίζεται από τη μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ.

13. Οι αμοιβές που αναφέρονται στην παράγραφο 12 καταβάλλονται εξίσου και από τα δύο μέρη [...].

14. Εκτός εάν η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ λάβει απόφαση σύμφωνα με την παράγραφο 15, το ποσό των αμοιβών και των δαπανών των μελών του δικαστηρίου στο πλαίσιο ενός τμήματος που συστήνεται για να εξετάσει μια αξίωση, εκτός από τις αμοιβές που αναφέρονται στην παράγραφο 12, είναι αυτό που καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό 14 παράγραφος 1 των διοικητικών και οικονομικών κανονισμών της [Σ]ύμβασης ICSID οι οποίοι ισχύουν κατά την ημερομηνία υποβολής της αξίωσης, και που επιμερίζεται από το δικαστήριο μεταξύ των διάδικων μερών σύμφωνα με το άρθρο 8.39 παράγραφος 5.

15. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ μπορεί, με απόφασή της, να μετατρέψει την πάγια αμοιβή και άλλες αμοιβές και δαπάνες σε τακτικό μισθό και να καθορίσει σχετικές λεπτομέρειες και προϋποθέσεις.

16. Η Γραμματεία του ICSID ενεργεί ως γραμματεία για το δικαστήριο και του παρέχει κατάλληλη υποστήριξη.»

34 Το άρθρο 8.28, παράγραφοι 3, 4 και 7, της ΣΟΕΣ ορίζει τα εξής:

«3. Τα μέλη του εφετείου διορίζονται με απόφαση της μεικτής επιτροπής ΣΟΕΣ ταυτόχρονα με την απόφαση που αναφέρεται στην παράγραφο 7.

4. Τα μέλη του εφετείου πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 8.27 παράγραφος 4 και να συμμορφώνονται με το άρθρο 8.30.

[...]

7. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ λαμβάνει αμέσως απόφαση με την οποία καθορίζονται τα ακόλουθα διοικητικά και οργανωτικά θέματα που αφορούν τη λειτουργία του εφετείου:

[...]

γ) διαδικασίες για την πλήρωση κενής θέσης στο εφετείο και σε τμήμα του εφετείου που έχει συσταθεί για να εξετάσει μια υπόθεση,

δ) αμοιβή των μελών του εφετείου,

ε) διατάξεις σχετικά με το κόστος των εφέσεων,

στ) αριθμός των μελών του εφετείου [...]

[...]».

35 Το άρθρο 8.30 της ΣΟΕΣ ορίζει τα εξής:

«1. Τα μέλη του δικαστηρίου είναι ανεξάρτητα. Δεν συνδέονται με καμία δημόσια αρχή. Δεν λαμβάνουν οδηγίες από οργανισμό ή δημόσια αρχή σχετικά με θέματα που συνδέονται με τη διαφορά. Δεν συμμετέχουν στην εξέταση διαφορών που θα ήταν δυνατόν να προκαλέσουν, άμεσα ή έμμεσα, σύγκρουση συμφερόντων. Συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές του Διεθνούς Δικηγορικού Συλλόγου [International Bar Association] περί συγκρούσεων συμφερόντων στη διεθνή διαιτησία [που εγκρίθηκαν στις 22 Μαΐου 2004 από το Συμβούλιο του Διεθνούς Δικηγορικού Συλλόγου, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του IBA] ή με τυχόν συμπληρωματικούς κανόνες που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 8.44 παράγραφος 2. Επιπλέον, μετά τον διορισμό τους, δεν πρέπει να ενεργούν ως σύμβουλοι ή ως εμπειρογνώμονες διορισμένοι από ένα μέρος ή μάρτυρες σε εκκρεμή ή νέα διαδικασία επίλυσης επενδυτικής διαφοράς βάσει της παρούσας ή οποιασδήποτε άλλης διεθνούς συμφωνίας.

[...]

4. Κατόπιν αιτιολογημένης σύστασης του προέδρου του δικαστηρίου, ή με κοινή πρωτοβουλία τους, τα μέρη μπορούν, μέσω απόφασης της μεικτής επιτροπής ΣΟΕΣ, να απομακρύνουν ένα μέλος από το δικαστήριο όταν η συμπεριφορά του δεν συνάδει με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην παράγραφο 1 και είναι ασύμβατη με τη συνέχιση της θητείας του στο δικαστήριο.»

36 Η δεύτερη φράση της παραγράφου 1 του άρθρου 8.30 της ΣΟΕΣ συνοδεύεται από υποσημείωση, σύμφωνα με την οποία, «[γ]ια λόγους σαφήνειας, διευκρινίζεται ότι το γεγονός ότι ένα πρόσωπο λαμβάνει αμοιβή από δημόσια αρχή δεν καθιστά από μόνο του μη επιλέξιμο το εν λόγω πρόσωπο».

Z. Η μεικτή επιτροπή και η Επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων

37 Κατά το άρθρο 26.1 της ΣΟΕΣ:

«1. Τα μέρη ιδρύουν τη μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους της [...] Ένωσης και εκπροσώπους του Καναδά. Καθήκοντα προέδρου στη μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ ασκούν από κοινού ο υπουργός Διεθνούς Εμπορίου του Καναδά και το αρμόδιο μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το εμπόριο, ή οι ορισμένοι εκπρόσωποί τους.

[...]

3. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ είναι υπεύθυνη για όλα τα θέματα που αφορούν το εμπόριο και τις επενδύσεις μεταξύ των μερών, καθώς και την εφαρμογή και εκτέλεση της παρούσας συμφωνίας. [...]

4. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ:

[...]

ε) λαμβάνει αποφάσεις με τον τρόπο που ορίζεται στο άρθρο 26.3 και

[...]

5. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ μπορεί:

[...]

ε) να εγκρίνει ερμηνείες των διατάξεων της παρούσας συμφωνίας οι οποίες είναι δεσμευτικές για τα δικαστήρια που συστήνονται βάσει του τμήματος ΣΤ του κεφαλαίου οκτώ (Επίλυση επενδυτικών διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών) και του κεφαλαίου είκοσι εννέα (Επίλυση διαφορών),

[...]».

38 Το άρθρο 26.3 της ΣΟΕΣ ορίζει τα εξής:

«1. Για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας, η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει αποφάσεις για οποιοδήποτε θέμα, όταν αυτό προβλέπεται από την παρούσα συμφωνία.

2. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τη μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ είναι δεσμευτικές για τα μέρη [...].

3. Η μεικτή επιτροπή ΣΟΕΣ λαμβάνει τις αποφάσεις και διατυπώνει τις συστάσεις της με αμοιβαία συναίνεση των μερών.»

39 Το άρθρο 8.44, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ έχει ως εξής:

«2. Κατόπιν συμφωνίας μεταξύ των μερών, και μετά την εκπλήρωση των αντίστοιχων εσωτερικών τους απαιτήσεων και διαδικασιών, η επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων εγκρίνει κώδικα δεοντολογίας για τα μέλη του δικαστηρίου, προς εφαρμογή σε διαφορές που απορρέουν από το παρόν κεφάλαιο, ο οποίος μπορεί να αντικαθιστά ή να συμπληρώνει τους εφαρμοζόμενους κανόνες, καθώς και να εξετάζει θέματα όπως:

α) υποχρεώσεις κοινοποίησης,

β) την ανεξαρτησία και την αμεροληψία των μελών του δικαστηρίου και

γ) την εμπιστευτικότητα.

Τα μέρη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να διασφαλιστεί ότι ο κώδικας δεοντολογίας έχει εγκριθεί το αργότερο την πρώτη ημέρα της προσωρινής εφαρμογής της παρούσας συμφωνίας ή την ημερομηνία έναρξης ισχύος αυτής, ανάλογα με την περίπτωση, και σε κάθε περίπτωση το αργότερο δύο έτη μετά την εν λόγω ημερομηνία.»

Η. Η έλλειψη άμεσου αποτελέσματος της ΣΟΕΣ στην έννομη τάξη των συμβαλλομένων μερών

- 40 Το άρθρο 30.6, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ, προβλέπει ότι «καμία διάταξη της παρούσας συμφωνίας δεν θεωρείται ότι [...] επιτρέπει την άμεση επίκληση της παρούσας συμφωνίας στην εγχώρια έννομη τάξη των μερών».

Θ. Η κοινή ερμηνευτική πράξη και η δήλωση αριθ. 36

- 41 Το άρθρο 30.1 της ΣΟΕΣ προβλέπει ότι «[τ]α πρωτόκολλα, τα παραρτήματα, οι δηλώσεις, οι κοινές δηλώσεις, τα μνημόνια συμφωνιών και οι υποσημειώσεις της παρούσας συμφωνίας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της».

- 42 Στο πλαίσιο της υπογραφής της ΣΟΕΣ, η Ένωση και τα κράτη μέλη της καθώς και ο Καναδάς κατάρτισαν κοινή ερμηνευτική πράξη (ΕΕ 2017, L 11, σ. 3, στο εξής: κοινή ερμηνευτική πράξη), της οποίας το σημείο 1, στοιχεία β' και δ', ορίζει τα εξής:

«β) Η [ΣΟΕΣ] ενσαρκώνει την κοινή δέσμευση του Καναδά και της [...] Ένωσης και των κρατών μελών της υπέρ του ελεύθερου και του δίκαιου εμπορίου σε μια κοινωνία δυναμική που έχει το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον. [...]

[...]

δ) Η [...] Ένωση και τα κράτη μέλη της και ο Καναδάς θα διατηρήσουν, συνεπώς, τη δυνατότητα επίτευξης των θεμιτών στόχων δημόσιας πολιτικής που καθορίζουν οι δημοκρατικοί θεσμοί τους, όπως η δημόσια υγεία, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η δημόσια εκπαίδευση, η ασφάλεια, το περιβάλλον, τα δημόσια ήθη, η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, καθώς και η προαγωγή και προστασία της πολιτισμικής πολυμορφίας. Η [ΣΟΕΣ], επιπλέον, δεν θα περικόψει τα αντίστοιχα πρότυπα και τους κανόνες μας σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων, την ασφάλεια των προϊόντων, την προστασία των καταναλωτών, της υγείας, του περιβάλλοντος ή της προστασίας των εργαζομένων. Τα εισαγόμενα εμπορεύματα, οι πάροχοι υπηρεσιών και οι επενδυτές πρέπει να εξακολουθήσουν να τηρούν τις εγχώριες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων και των κανονισμών. [...]

- 43 Κατά το σημείο 2 της κοινής ερμηνευτικής πράξεως:

«Η [ΣΟΕΣ] διατηρεί την ικανότητα της [...] Ένωσης και των κρατών μελών της και του Καναδά να θεσπίζουν και να εφαρμόζουν τους δικούς τους νόμους και κανόνες που ρυθμίζουν την οικονομική δραστηριότητα υπέρ του δημόσιου συμφέροντος, για την επίτευξη θεμιτών στόχων δημόσιας πολιτικής, όπως της προστασίας και προαγωγής της δημόσιας υγείας, των κοινωνικών υπηρεσιών, της εκπαίδευσης, της δημόσιας ασφάλειας, του περιβάλλοντος, των δημόσιων ηθών, της κοινωνικής προστασίας ή της προστασίας των καταναλωτών, της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων και της προαγωγής και προστασίας της πολιτισμικής πολυμορφίας. »

- 44 Το σημείο 6 της κοινής ερμηνευτικής πράξεως προβλέπει τα εξής:

«α) Η [ΣΟΕΣ] περιλαμβάνει σύγχρονες διατάξεις για τις επενδύσεις οι οποίες διαφυλάσσουν το δικαίωμα των κυβερνήσεων να θεσπίζουν ρυθμίσεις με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον ακόμη και όταν οι εν λόγω ρυθμίσεις θίγουν ξένα επένδυση, διασφαλίζοντας παράλληλα υψηλό επίπεδο προστασίας των επενδύσεων και προβλέποντας δίκαιη και διαφανή επίλυση των διαφορών. Η [ΣΟΕΣ] δεν θα έχει ως αποτέλεσμα οι ξένοι επενδυτές να τυγχάνουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης από τους εγχώριους επενδυτές. Η [ΣΟΕΣ] δεν ευνοεί την προσφυγή στο σύστημα δικαστηρίων επίλυσης επενδυτικών διαφορών που έχει συσταθεί βάσει της συμφωνίας. Οι επενδυτές μπορούν να επιλέξουν τη διαθέσιμη προσφυγή στα εθνικά δικαστήρια.

β) Η [ΣΟΕΣ] διευκρινίζει ότι οι κυβερνήσεις μπορούν να αλλάζουν τη νομοθεσία τους, ανεξαρτήτως του αν αυτό μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς μία επένδυση ή τις προσδοκίες ενός επενδυτή όσον αφορά τα κέρδη [...].

[...]

δ) Η [ΣΟΕΣ] απαιτεί να υπάρχει πραγματικός οικονομικός δεσμός με τις οικονομίες του Καναδά ή της [...] Ένωσης προκειμένου μια επιχείρηση να επωφεληθεί από τη συμφωνία και εμποδίζει τις εταιρείες “προπετάσματα” ή “απλά γραμματοκιβώτια”, οι οποίες είναι εγκατεστημένες στον Καναδά ή στην [...] Ένωση από επενδυτές άλλων χωρών, να προβάλλουν αξιώσεις έναντι του Καναδά ή της [...] Ένωσης και των κρατών μελών της. [...]

ε) Προκειμένου να διασφαλισθεί ότι τα δικαστήρια σε κάθε περίπτωση τηρούν την πρόθεση των συμβαλλομένων μερών, όπως ορίζεται στη συμφωνία, η [ΣΟΕΣ] περιλαμβάνει διατάξεις που επιτρέπουν στα συμβαλλόμενα μέρη να εκδίδουν δεσμευτικές ερμηνευτικές σημειώσεις. Ο Καναδάς και η [...] Ένωση και τα κράτη μέλη της δεσμεύονται να χρησιμοποιούν τις εν λόγω διατάξεις προκειμένου να αποφεύγουν και να διορθώνουν τυχόν παρερμηνεία της [ΣΟΕΣ] από τα δικαστήρια.

στ) Η [ΣΟΕΣ] απομακρύνεται αποφασιστικά από την παραδοσιακή προσέγγιση της επίλυσης επενδυτικών διαφορών και θεσπίζει ανεξάρτητα, αμερόληπτα και διαρκή δικαστήρια επίλυσης επενδυτικών διαφορών, εμπνευσμένη από τις αρχές των δημόσιων δικαστικών συστημάτων στην [...] Ένωση και στα κράτη μέλη της και στον Καναδά, καθώς επίσης και από τα διεθνή δικαστήρια, όπως το Διεθνές Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, τα μέλη των δικαστηρίων αυτών θα είναι πρόσωπα τα οποία διαθέτουν τα προσόντα που απαιτούνται στις αντίστοιχες χώρες τους για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων, θα διορίζονται δε από την [...] Ένωση και τον Καναδά για ορισμένο χρόνο. Οι υποθέσεις θα εκδικάζονται από τρία τυχαίως επιλεγμένα μέλη. Για τα πρόσωπα αυτά έχουν καθορισθεί αυστηροί κανόνες δεοντολογίας προκειμένου να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία και αμεροληψία τους, η απουσία σύγκρουσης συμφερόντων, προκατάληψης ή εντύπωσης προκατάληψης. Η [...] Ένωση και τα κράτη μέλη της και ο Καναδάς συμφώνησαν να ξεκινήσουν αμέσως περαιτέρω εργασίες σχετικά με ένα κώδικα δεοντολογίας για να ενισχυθεί περισσότερο η αμεροληψία των μελών των δικαστηρίων, για τη μέθοδο και το επίπεδο των αποδοχών τους και τη διαδικασία επιλογής τους. Ο κοινός στόχος είναι η ολοκλήρωση των εργασιών με την έναρξη ισχύος της συμφωνίας.

ζ) Η [ΣΟΕΣ] είναι η πρώτη συμφωνία που περιλαμβάνει μηχανισμό [έφεσης] που θα επιτρέπει τη διόρθωση των σφαλμάτων και θα διασφαλίζει τη συνέπεια των αποφάσεων του [δικαστηρίου].

η) Ο Καναδάς και η [...] Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν δεσμευθεί να παρακολουθούν τη λειτουργία όλων αυτών των επενδυτικών κανόνων, να αντιμετωπίζουν εγκαίρως ενδεχόμενες ελλείψεις που ίσως προκύψουν και να διερευνήσουν τρόπους για συνεχή βελτίωση της λειτουργίας τους με την πάροδο του χρόνου.

θ) Ως εκ τούτου, η [ΣΟΕΣ] αποτελεί σημαντική και ριζική αλλαγή των κανόνων για τις επενδύσεις και την επίλυση διαφορών. Θεμελιώνει δε τη βάση για μια πολυμερή προσπάθεια να αναπτυχθεί περαιτέρω αυτή η νέα προσέγγιση της επίλυσης επενδυτικών διαφορών σε πολυμερές επενδυτικό δικαστήριο. Η ΕΕ και ο Καναδάς θα ενεργήσουν άμεσα για τη δημιουργία του πολυμερούς επενδυτικού δικαστηρίου. Θα πρέπει να συσταθεί αφού προσδιοριστεί ελάχιστη κρίσιμη μάζα συμμετεχόντων, και θα αντικαταστήσει άμεσα τα διμερή συστήματα, όπως το σύστημα στο πλαίσιο της [ΣΟΕΣ], και θα είναι πλήρως ανοικτό για προσχώρηση οποιασδήποτε χώρας που συμφωνεί με τις αρχές στις οποίες στηρίζεται.»

45 Εξάλλου, κατά τη δήλωση αριθ. 36:

«Η [ΣΟΕΣ] αποσκοπεί σε σημαντική μεταρρύθμιση της επίλυσης των διαφορών στον τομέα των επενδύσεων, βασιζόμενη στις κοινές αρχές των δικαστηρίων της [...] Ένωσης και των κρατών μελών της και του Καναδά, καθώς και στα διεθνή δικαστήρια που αναγνωρίζονται από την [...] Ένωση και τα κράτη μέλη της και τον Καναδά [...].

Δεδομένου ότι όλες αυτές οι διατάξεις [που αφορούν τις ως άνω διαφορές] αποκλείονται από το πεδίο της προσωρινής εφαρμογής της [ΣΟΕΣ], η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο επιβεβαιώνουν ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν θα τεθούν σε ισχύ προτού να κυρώσουν όλα τα κράτη μέλη την [ΣΟΕΣ], το καθένα σύμφωνα με τη δική του συνταγματική διαδικασία.

Η Επιτροπή δεσμεύεται να συνεχίσει την αναθεώρηση του μηχανισμού επίλυσης διαφορών (ICS) το συντομότερο δυνατόν και σε εύθετο χρόνο, ώστε τα κράτη μέλη να μπορούν να την εξετάσουν κατά τις οικείες διαδικασίες κύρωσης, σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

Η επιλογή όλων των δικαστών του δικαστηρίου και του εφετείου θα πραγματοποιείται, υπό τον έλεγχο των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών, με αυστηρό τρόπο, με στόχο την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας, καθώς και της μεγαλύτερης δυνατής επαγγελματικής επάρκειας. Όσον αφορά, ειδικότερα, τους ευρωπαίους δικαστές, κατά την επιλογή θα πρέπει να εξασφαλίζεται η εκπροσώπηση, κυρίως μακροπρόθεσμα, του πλούτου των νομικών παραδόσεων της Ευρώπης. Συνεπώς:

- Οι υποψήφιοι για τις θέσεις των ευρωπαϊκών δικαστών θα ορίζονται από τα κράτη μέλη, τα οποία θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν στην αξιολόγηση των υποψηφίων.
- Με την επιφύλαξη των λοιπών προϋποθέσεων που ορίζονται στο άρθρο 8.27 παράγραφος 4 της [ΣΟΕΣ] τα κράτη μέλη θα προτείνουν υποψηφίους που πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 253 παράγραφος 1 [ΣΛΕΕ].
- Η Επιτροπή θα μεριμνά, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και τον Καναδά, για την εξίσου αυστηρή αξιολόγηση των υποψηφιοτήτων των λοιπών δικαστών του δικαστηρίου.

Οι δικαστές θα αμείβονται από την [...] Ένωση και τον Καναδά σε μόνιμη βάση. Ο τελικός στόχος θα είναι η απασχόληση δικαστών με πλήρες ωράριο.

Οι δεοντολογικές απαιτήσεις για τα μέλη των δικαστηρίων, που προβλέπονται ήδη στη [ΣΟΕΣ], θα αναπτυχθούν λεπτομερώς –το ταχύτερο δυνατόν και σε εύθετο χρόνο, ώστε τα κράτη μέλη να μπορέσουν να τις εξετάσουν κατά τις οικείες διαδικασίες κύρωσης– σε έναν υποχρεωτικό και δεσμευτικό κώδικα δεοντολογίας (κάτι που επίσης προβλέπεται ήδη από τη [ΣΟΕΣ]). [...]

Η πρόσβαση στα νέα αυτά δικαστήρια για [...] τις [μικρομεσαίες επιχειρήσεις] και τους ιδιώτες, θα βελτιωθεί και θα διευκολυνθεί. Για τον σκοπό αυτό:

- Η θέσπιση συμπληρωματικών κανόνων από τη μεικτή επιτροπή [της ΣΟΕΣ], όπως προβλέπεται στο άρθρο 8.39 παράγραφος 6 της [ΣΟΕΣ], με στόχο τη μείωση της οικονομικής επιβάρυνσης για τους προσφεύγοντες όταν αυτοί είναι φυσικά πρόσωπα ή μικρομεσαίες επιχειρήσεις, θα γίνει κατά τρόπον ώστε οι εν λόγω συμπληρωματικοί κανόνες να μπορούν να εγκριθούν το συντομότερο δυνατόν.
- Ανεξάρτητα από την έκβαση των συζητήσεων στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής, η Επιτροπή θα προτείνει κατάλληλα μέτρα δημόσιας (συγ)χρηματοδότησης αγωγών μικρομεσαίων επιχειρήσεων ενώπιον αυτών των δικαστηρίων καθώς και τη χορήγηση τεχνικής βοήθειας.

[...]»

III. Σύνοψη των ερωτημάτων που διατύπωσε το Βασίλειο του Βελγίου

A. Ερωτήματα επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης

- 46 Το Βασίλειο του Βελγίου υπενθυμίζει ότι, στη σκέψη 246 της γνωμοδοτήσεως 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (ΕΥ:C:2014:2454), το Δικαστήριο διατύπωσε την «αρχή της αποκλειστικής αρμοδιότητας του Δικαστηρίου ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης».
- 47 Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι ο σεβασμός της αποκλειστικής αυτής αρμοδιότητας είναι αναγκαίος προς διασφάλιση της αυτονομίας της έννομης τάξης της Ένωσης. Παραπέμπει δε στη γνωμοδότηση 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επίλυσης διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011 (ΕΥ:C:2011:123), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι υπάρχει ασυμβατότητα με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης όταν διεθνές δικαστήριο το οποίο έχει συσταθεί με συμφωνία που δεσμεύει την Ένωση μπορεί να κληθεί να ερμηνεύει και εφαρμόζει όχι μόνον τις διατάξεις της αντίστοιχης συμφωνίας, αλλά και τις διατάξεις του πρωτογενούς ή του παράγωγου δικαίου της Ένωσης, τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης ή τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται σε αυτήν.
- 48 Εν προκειμένω πάντως, η οριοθέτηση της αρμοδιότητας του δικαστηρίου ΣΟΕΣ σύμφωνα με το άρθρο 8.31 της ΣΟΕΣ ουδόλως μεταβάλλει το γεγονός ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ, όταν κληθεί να εξετάσει αν συγκεκριμένο μέτρο της Ένωσης αντιβαίνει στις διατάξεις του κεφαλαίου οκτώ, τμήματα Γ και Δ, της ίδιας Συμφωνίας, θα είναι υποχρεωμένο να ερμηνεύσει το περιεχόμενο του μέτρου χωρίς να μπορεί κατ' ανάγκην να στηριχθεί σε ερμηνεία που έχει ήδη δώσει το Δικαστήριο.
- 49 Επιπλέον, η αρμοδιότητα του δικαστηρίου ΣΟΕΣ να εξετάζει αν μέτρο το οποίο έλαβε ο Καναδάς, η Ένωση ή ένα κράτος μέλος αντιβαίνει σε διάταξη του τμήματος Γ ή Δ του ως άνω κεφαλαίου σημαίνει, κατά το Βασίλειο του Βελγίου, ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ έχει την εξουσία, παρά τους περιορισμούς που απορρέουν από το άρθρο 8.31 της ΣΟΕΣ, να προβαίνει σε θεμελιώδεις εκτιμήσεις οι οποίες, στις περιπτώσεις που το εκάστοτε επίμαχο μέτρο έχει ληφθεί από την Ένωση, αφορούν το πρωτογενές δικαίο της. Πράγματι, το δικαστήριο ΣΟΕΣ ενδέχεται να κληθεί να λάβει υπόψη, κατά την εξέταση της ενώπιόν του διαφοράς, τις διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης βάσει των οποίων η Ένωση έχει λάβει το μέτρο αυτό. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα οφείλει να εκτιμήσει το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών.
- 50 Δεδομένου ότι ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ δεν προβλέπει ούτε υποχρέωση ούτε δυνατότητα του δικαστηρίου ΣΟΕΣ να υποβάλει στο Δικαστήριο προκριματικό ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται αν ο μηχανισμός αυτός, του οποίου η εφαρμογή είναι δυνατό να καταλήξει στην έκδοση τελεσίδικων διαιτητικών αποφάσεων που θα δεσμεύουν την Ένωση, συμβιβάζεται με την αρχή της αποκλειστικής αρμοδιότητας του Δικαστηρίου ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης.

B. Ερωτήματα επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης και την επιταγή της αποτελεσματικότητας

- 51 Το Βασίλειο του Βελγίου παρατηρεί ότι οι επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί σύμφωνα με το καναδικό δίκαιο καθώς και τα φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν είτε την καναδική ιθαγένεια είτε μόνιμη κατοικία στον Καναδά (στο εξής, από κοινού: επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα από τον Καναδά ή Καναδοί επενδυτές) θα μπορούν, όσον αφορά τις επενδύσεις τους στην Ένωση, να υποβάλλουν τις

διαφορές τους στην κρίση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, ενώ οι επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους της Ένωσης και τα φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους (στο εξής: επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα από τα κράτη μέλη ή ενωσιακοί επενδυτές), δεν θα έχουν την ίδια δυνατότητα όταν πρόκειται για τις επενδύσεις τους στην Ένωση.

- 52 Πρέπει να εξεταστεί αν μια τέτοια κατάσταση συμβιβάζεται με το άρθρο 20 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), κατά το οποίο «[ό]λοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου», καθώς και με το άρθρο 21, παράγραφος 2, του Χάρτη, όπου ορίζεται ότι, «[ε]ντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας».
- 53 Ειδικότερα, το Βασίλειο του Βελγίου επισημαίνει ότι από το άρθρο 8.39, παράγραφος 2, στοιχείο α', της ΣΟΕΣ προκύπτει ότι, όταν Καναδός επενδυτής θα προσφεύγει ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ εξ ονόματος «τοπικά εγκατεστημένης επιχείρησης», δηλαδή μιας εγκατεστημένης στην Ένωση επιχείρησης την οποία ο επενδυτής αυτός κατέχει ή ελέγχει άμεσα ή έμμεσα, οι αποζημιώσεις που θα επιδικάζονται από το δικαστήριο ΣΟΕΣ θα πρέπει να καταβάλλονται στην τοπικά εγκατεστημένη επιχείρηση. Επιβάλλεται συνεπώς να εξεταστεί αν ο κανόνας αυτός συμβιβάζεται με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη.
- 54 Το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται περαιτέρω αν, σε περίπτωση που το δικαστήριο ΣΟΕΣ διαπιστώσει ότι πρόστιμο το οποίο επιβλήθηκε από την Επιτροπή ή από αρχή κράτους μέλους σε Καναδό επενδυτή για παραβίαση του δικαίου του ανταγωνισμού δεν είναι συμβατό με διάταξη του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα Γ ή Δ, της ΣΟΕΣ, και επιδικάσει αποζημίωση ίση με το πρόστιμο, η εξαφάνιση των αποτελεσμάτων του εν λόγω προστίμου συμβιβάζεται με την αρχή της ίσης μεταχείρισης και με την επιταγή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης.
- 55 Σε σχέση με το ζήτημα αυτό, παρατηρεί ότι το άρθρο 8.9, παράγραφος 4, της ΣΟΕΣ ορίζει ότι, σε περίπτωση που η Ένωση κηρύξει μια κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με το άρθρο 108 ΣΛΕΕ και διατάξει την επιστροφή της, το δικαστήριο ΣΟΕΣ δεν επιτρέπεται να κρίνει τη σχετική απόφαση αντίθετη προς τη ΣΟΕΣ. Η εν λόγω Συμφωνία όμως δεν περιλαμβάνει παρόμοιο κανόνα για την προστασία των αποφάσεων που λαμβάνονται από την Επιτροπή ή από τις αρχές των κρατών μελών στο πλαίσιο των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ. Οι Καναδοί επενδυτές θα μπορούσαν να αποφύγουν, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις οικονομικές συνέπειες της παράβασης των κανόνων του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού, ενώ οι ενωσιακοί επενδυτές δεν μπορούν να τις αποφύγουν, όπερ ενδέχεται να μη συμβιβάζεται με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, όπως και με την επιταγή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης.

Γ. Ερωτήματα επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με το δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο

- 56 Το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται αν το τμήμα ΣΤ του κεφαλαίου οκτώ της ΣΟΕΣ συμβιβάζεται με το θεμελιώδες δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο, όπως κατοχυρώνεται, ιδίως, στο άρθρο 47 του Χάρτη.
- 57 Το Βασίλειο του Βελγίου σημειώνει, πρώτον, ότι το σύστημα που προβλέπεται στο τμήμα ΣΤ θα μπορούσε να καταστήσει υπερβολικά δυσχερή την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο δικαστήριο ΣΟΕΣ, αφού, αφενός, από το άρθρο 8.27, παράγραφος 14, της ΣΟΕΣ προκύπτει ότι οι αμοιβές και τα έξοδα των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ τα οποία είναι αρμόδια για την επίλυση της εκάστοτε διαφοράς θα πρέπει να καλύπτονται από τους διαδίκους και, αφετέρου, το άρθρο 8.39, παράγραφος 5, της ΣΟΕΣ ορίζει ότι τόσο τα δικαστικά έξοδα όσο και τα έξοδα νομικής εκπροσώπησης και συνδρομής, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, βαρύνουν τον ηττηθέντα διάδικο.

- 58 Εξάλλου, η ΣΟΕΣ δεν προβλέπει επί του παρόντος τη δυνατότητα παροχής δικαστικής αρωγής, παρότι το άρθρο 47, τρίτο εδάφιο, του Χάρτη καθιερώνει ρητώς το δικαίωμα σε τέτοια αρωγή εφόσον είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ενώ μάλιστα το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει με την απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, DEB (C-279/09, EU:C:2010:811), ότι το δικαίωμα αυτό επεκτείνεται και στις επιχειρήσεις.
- 59 Επομένως, ο κίνδυνος να αναγκαστεί να επωμιστεί το σύνολο της δαπάνης σε οικονομικά επαχθείς διαδικασίες μπορεί να αποθαρρύνει τον επενδυτή που έχει στη διάθεσή του περιορισμένους πόρους από το να προσφύγει ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ.
- 60 Το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται, δεύτερον, αν οι ρυθμίσεις για τις αποδοχές των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ, όπως προβλέπονται στα άρθρα 8.27, παράγραφοι 12 έως 15, και 8.28, παράγραφος 7, στοιχείο δ', της ΣΟΕΣ, συμβιβάζονται με το δικαίωμα πρόσβασης σε «ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως», όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη. Δεδομένου ότι αυτές οι ρυθμίσεις για τις αποδοχές δεν καθορίζονται κατά βάση στο ίδιο το κείμενο της ΣΟΕΣ, αλλά αφήνονται σε μεγάλο βαθμό στη διακριτική ευχέρεια της μεικτής επιτροπής ΣΟΕΣ (στο εξής: μεικτή επιτροπή), είναι εύλογο να ανακύψουν αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά τους με τις εφαρμοστέες αρχές σχετικά με τη διάκριση των εξουσιών.
- 61 Το γεγονός ότι η ΣΟΕΣ προβλέπει ότι οι αποδοχές των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ δεν θα συνίστανται, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, σε σταθερό και τακτικό μισθό, αλλά σε πάγια μηνιαία αμοιβή η οποία θα συμπληρώνεται από έκτακτες αμοιβές ανάλογα με τις ημέρες εργασίας που θα αφιερώνονται στην κάθε υπόθεση, ενδέχεται να προσκρούει στο δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο. Το Βασίλειο του Βελγίου παραπέμπει, ειδικότερα, στο άρθρο 6 του Ευρωπαϊκού Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών που ψηφίστηκε στις 10 Ιουλίου 1998 από το Συμβούλιο της Ευρώπης, όπου ορίζεται ότι οι αποδοχές των δικαστών πρέπει να καθορίζονται «κατά τρόπο ώστε αυτοί να προστατεύονται από πιέσεις που σκοπούν στον επηρεασμό των αποφάσεών τους».
- 62 Στον Ευρωπαϊκό Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών γίνεται επίσης μνεία σε συστάσεις εκδοθείσες στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, σύμφωνα με τις οποίες οι αποδοχές των δικαστών πρέπει να καθορίζονται με βάση μια γενική κλίμακα. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου όμως, από τις ισχύουσες διατάξεις της ΣΟΕΣ για το καθεστώς των αποδοχών προκύπτει ότι οι αποδοχές των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ εξαρτώνται εν μέρει από το πόσες διαφορές άγονται ενώπιόν τους από τους επενδυτές. Συνεπώς, η διαμόρφωση νομολογίας ευνοϊκής για τους επενδυτές θα μπορούσε να επηρεάσει θετικά τις αποδοχές των μελών των δικαστηρίων αυτών και, κατά συνέπεια, να αποτελέσει πηγή σύγκρουσης συμφερόντων.
- 63 Το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται, τρίτον, αν συμβιβάζονται με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, οι κανόνες που διέπουν τον διορισμό των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ, όπως προβλέπονται στο άρθρο 8.27, παράγραφοι 2 και 3, καθώς και στο άρθρο 8.28, παράγραφοι 3 και 7, στοιχείο γ', της ΣΟΕΣ.
- 64 Το Βασίλειο του Βελγίου παρατηρεί ότι τα μέλη αυτά θα διορίζονται από τη μεικτή επιτροπή, της οποίας την προεδρία ασκούν από κοινού ο Υπουργός Διεθνούς Εμπορίου του Καναδά και ο Επίτροπος εμπορίου (ή οι αντίστοιχοι αναπληρωτές τους). Όπως όμως συνάγεται από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών, στον οποίο παραπέμπουν οι συστάσεις του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου των Ευρωπαίων Δικαστών (CCJE), όταν οι δικαστές διορίζονται από την εκτελεστική εξουσία, ο διορισμός τους πρέπει να γίνεται κατόπιν συστάσεως ανεξάρτητης αρχής, σημαντικός αριθμός των μελών της οποίας είναι μέλη του δικαστικού σώματος.
- 65 Τέταρτον, το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται αν συμβιβάζονται με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, οι προϋποθέσεις απομακρύνσεως των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ, όπως προβλέπονται στο άρθρο 8.30, παράγραφος 4, της ΣΟΕΣ, δεδομένου ότι η διάταξη αυτή

επιτρέπει την απομάκρυνση ενός μέλους με απόφαση της μεικτής επιτροπής. Όπως όμως προκύπτει από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών και από τις συστάσεις του CCJE, οποιαδήποτε απόφαση για την ανάκληση του διορισμού δικαστή πρέπει να λαμβάνεται με τη συμμετοχή ανεξάρτητης αρχής, στο πλαίσιο δίκαιης διαδικασίας κατά την οποία έχουν γίνει σεβαστά τα δικαιώματα άμυνας, και να υπόκειται στην άσκηση ένδικου βοηθήματος ενώπιον ανώτερου δικαιοδοτικού οργάνου. Εν πάση περιπτώσει, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστών, η εκτελεστική εξουσία δεν πρέπει να έχει τη δυνατότητα να τους απομακρύνει.

- 66 Πέμπτον και τελευταίο, το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται αν συμβιβάζονται με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, οι κανόνες δεοντολογίας με τους οποίους οφείλουν να συμμορφώνονται τα μέλη των δικαστηρίων αυτών, βάσει του άρθρου 8.28, παράγραφος 4, του άρθρου 8.30, παράγραφος 1, και του άρθρου 8.44, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ.
- 67 Το Βασίλειο του Βελγίου παρατηρεί ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις προβλέπουν, κατά βάση, ότι τα εν λόγω μέλη οφείλουν να τηρούν τις κατευθυντήριες γραμμές του IBA, εν αναμονή της έκδοσης κώδικα δεοντολογίας από την Επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων. Όπως όμως προκύπτει από τη Magna Carta των Δικαστών που εγκρίθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2010 από το CCJE, οι κανόνες δεοντολογίας οι οποίοι ισχύουν για τους δικαστές πρέπει να προέρχονται από δικαστές ή πρέπει, τουλάχιστον, οι δικαστές να έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη θέσπιση των κανόνων αυτών.
- 68 Οι κατευθυντήριες γραμμές του IBA, επειδή απευθύνονται σε διαιτητές και όχι σε δικαστές, ενδέχεται να θέτουν, σε σχέση με την ανεξαρτησία, προδιαγραφές οι οποίες δεν είναι προσαρμοσμένες στο καθεστώς των δικαστών.
- 69 Το Βασίλειο του Βελγίου επισημαίνει ακόμη ότι το άρθρο 8.30, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ προβλέπει μεν ότι τα μέλη του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ «δεν πρέπει να ενεργούν ως σύμβουλοι ή ως εμπειρογνώμονες διορισμένοι από ένα μέρος ή μάρτυρες σε εκκρεμή ή νέα διαδικασία επίλυσης επενδυτικής διαφοράς βάσει της παρούσας ή οποιασδήποτε άλλης διεθνούς συμφωνίας», αλλά δεν απαιτεί ούτε να δηλώνουν τα εν λόγω μέλη τις εξωτερικές δραστηριότητές τους ούτε, κατά μείζονα λόγο, να υπόκεινται οι δραστηριότητες αυτές σε προηγούμενη έγκριση. Οι σχετικές διεθνείς πράξεις όμως, όπως ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για το καθεστώς των δικαστών, ορίζουν ότι η άσκηση τέτοιων δραστηριοτήτων πρέπει να δηλώνεται και να υπόκειται σε προηγούμενη άδεια.

IV. Σύνοψη των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο

A. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης

- 70 Οι περισσότερες από τις κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή υπογραμμίζουν ότι το άρθρο 8.31 της ΣΟΕΣ καθιστά σαφές ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ δεν επιτρέπεται να ερμηνεύει διατάξεις του πρωτογενούς ή του παράγωγου δικαίου της Ένωσης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ΣΟΕΣ διαφέρει, παραδείγματος χάριν, από το σχέδιο συμφωνίας το οποίο εξετάστηκε από το Δικαστήριο στη γνωμοδότηση 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επίλυσης διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011 (EU:C:2011:123).
- 71 Εξάλλου, κατά την άποψή τους, από το άρθρο 8.31 συνάγεται ότι η ερμηνεία των διατάξεων της ΣΟΕΣ στην οποία θα προβαίνει, σύμφωνα με το δημόσιο διεθνές δίκαιο, το δικαστήριο ΣΟΕΣ, δεν θα δεσμεύει το Δικαστήριο. Συνεπώς, η ΣΟΕΣ διαφέρει από το σχέδιο συμφωνίας το οποίο εξετάστηκε στη γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454).

- 72 Επιπλέον, το άρθρο 8.31, παράγραφος 2, και το άρθρο 8.39, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ αποκλείουν τη δυνατότητα να αποφανθεί το δικαστήριο ΣΟΕΣ καθώς και, παρεμπιπτόντως, το εφετείο ΣΟΕΣ, επί της νομιμότητας του εκάστοτε επίμαχου μέτρου.
- 73 Πέραν τούτου, οι αποφάσεις του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, οι οποίες είναι διαιτητικές, δεν θα έχουν αποτελέσματα *erga omnes*, δεδομένου ότι το άρθρο 8.41 της ΣΟΕΣ ορίζει ότι αυτές θα είναι δεσμευτικές μόνο για τα διάδικα μέρη. Επομένως, και υπ' αυτή την οπτική, μια διαιτητική απόφαση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ αποκλείεται να θίξει την αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης.
- 74 Επιπροσθέτως, χάρη στον μηχανισμό στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 8.21 της ΣΟΕΣ, το δικαστήριο ΣΟΕΣ δεν θα μπορούσε να εξετάσει την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών της. Ως εκ τούτου, η προβληματική την οποία επισήμανε το Δικαστήριο με τις σκέψεις 33 έως 36 της γνωμοδότησεως 1/91 (Συμφωνία ΕΟΧ – Ι), της 14ης Δεκεμβρίου 1991 (EU:C:1991:490), και με τις σκέψεις 224 και 225 της γνωμοδότησεως 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454), δεν υφίσταται εν προκειμένω.
- 75 Μέσω του συνόλου των λεπτομερών κανόνων που περιλαμβάνονται στη ΣΟΕΣ, τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν διαφυλάξει την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης.
- 76 Οι εν λόγω κυβερνήσεις καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή δέχονται ότι, σε διαφορές μεταξύ Καναδού επενδυτή και Ένωσης, θα ανακύψουν περιπτώσεις στις οποίες το δικαστήριο ΣΟΕΣ θα κληθεί, προκειμένου να κρίνει αν υπήρξε παράβαση διάταξης του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα Γ ή Δ, της ΣΟΕΣ, να εξετάσει το περιεχόμενο του ενωσιακού μέτρου που προσβάλλει ο επενδυτής. Εντούτοις, όπως ορίζεται στο άρθρο 8.31 παράγραφος 2 της ΣΟΕΣ, στις περιπτώσεις αυτές το δικαστήριο ΣΟΕΣ θα οφείλει να περιοριστεί στην εξέταση του δικαίου της Ένωσης ως πραγματικού ζητήματος, χωρίς να προχωρήσει σε νομική ερμηνεία.
- 77 Ως εκ τούτου, ο λόγος για τον οποίο δεν θίγεται, κατά την άποψή τους, η αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης είναι ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ θα πρέπει να εφαρμόζει και να ερμηνεύει το διεθνές δίκαιο, δηλαδή την ίδια τη ΣΟΕΣ και τους λοιπούς κανόνες του διεθνούς δικαίου οι οποίοι έχουν εφαρμογή μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, και όχι το δίκαιο της ΕΕ. Αφενός, το δικαστήριο ΣΟΕΣ και, αφετέρου, το Δικαστήριο θα λειτουργούν σε δύο σαφώς διακριτές έννομες τάξεις. Η διάκριση αυτή αναδεικνύεται από το γεγονός ότι, όπως ορίζεται στο άρθρο 30.6 της ΣΟΕΣ, η εν λόγω Συμφωνία δεν έχει άμεσο αποτέλεσμα στην εσωτερική έννομη τάξη των συμβαλλομένων μερών.
- 78 Λόγω της διάκρισης αυτής, ουδεμία ανάγκη υφίσταται, στο πλαίσιο του συστήματος επίλυσης διαφορών ενώπιον του δικαστηρίου και του εφετείου ΣΟΕΣ, να προβλεφθεί μηχανισμός προηγούμενης εξετάσεως από το Δικαστήριο. Μια ανάλυση όπως αυτή που πραγματοποίησε το Δικαστήριο στις σκέψεις 236 έως 248 της γνωμοδότησεως 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454), δεν θα ασκούσε επιρροή στην προκειμένη περίπτωση. Εξάλλου, δεν συντρέχουν εν προκειμένω ούτε οι λόγοι που οδήγησαν το Δικαστήριο να εξετάσει, στη γνωμοδότηση 1/91 (Συμφωνία ΕΟΧ – Ι), της 14ης Δεκεμβρίου 1991 (EU:C:1991:490), το ενδεχόμενο εφαρμογής ενός μηχανισμού προηγούμενης εξέτασης. Τούτο διότι, αντιθέτως προς τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), η ΣΟΕΣ δεν έχει σε καμία περίπτωση ως αντικείμενο την επέκταση μέρους του κεκτημένου του ενωσιακού δικαίου στον Καναδά.

Β. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης και με την επιταγή της αποτελεσματικότητας

- 79 Οι περισσότερες από τις κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή τονίζουν ότι, αφενός, οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τον Καναδά που επενδύουν στην Ένωση και, αφετέρου, οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τα κράτη μέλη που επενδύουν στην Ένωση δεν βρίσκονται σε συγκρίσιμες καταστάσεις, δεδομένου ότι οι μεν πραγματοποιούν διεθνείς επενδύσεις ενώ οι δε επενδύσεις εντός της Ένωσης.
- 80 Οι μόνες συγκρίσιμες περιπτώσεις είναι εκείνη των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων από τον Καναδά που επενδύουν στην Ένωση με εκείνη των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων από τα κράτη μέλη που επενδύουν στον Καναδά.
- 81 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της ίσης μεταχείρισης η οποία καθιερώνεται στο δίκαιο της Ένωσης δεν έχει εφαρμογή στις σχέσεις της Ένωσης με τα τρίτα κράτη. Συνεπώς, τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη είναι, κατά την άποψη πολλών από τις κυβερνήσεις αυτές καθώς και του Συμβουλίου, άνευ σημασίας για την εξέταση της συμβατότητας της ΣΟΕΣ με το δίκαιο της Ένωσης.
- 82 Η ως άνω αρχή δεν έχει εφαρμογή ούτε στην περίπτωση διαφορετικής μεταχείρισης μεταξύ, αφενός, των «τοπικά εγκατεστημένων επιχειρήσεων» κατά την έννοια του άρθρου 8.1 της ΣΟΕΣ, τις οποίες κατέχει ή ελέγχει Καναδός επενδυτής, και, αφετέρου, των εγκατεστημένων στην Ένωση επιχειρήσεων τις οποίες ούτε κατέχει ούτε ελέγχει τέτοιος επενδυτής.
- 83 Συγκεκριμένα, οι πρώτες επιχειρήσεις αποτελούν επενδύσεις καναδικών επιχειρήσεων ή φυσικών προσώπων και πρέπει να αντιμετωπίζονται ως τέτοιες στο πλαίσιο της ΣΟΕΣ. Κατά συνέπεια, όσον αφορά τις τοπικά εγκατεστημένες επιχειρήσεις, η διαφορετική μεταχείριση την οποία επικαλείται το Βασίλειο του Βελγίου πρέπει να εξομοιωθεί με εκείνη που υφίσταται μεταξύ, αφενός, των καναδικών επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων που επενδύουν στην Ένωση και, αφετέρου, των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων από τα κράτη μέλη που επενδύουν στην Ένωση.
- 84 Κατά την άποψη πάντοτε των ίδιων κυβερνήσεων και θεσμικών οργάνων, η διαφορετική μεταχείριση στην οποία αναφέρεται η αίτηση γνωμοδοτήσεως δικαιολογείται, εν πάση περιπτώσει, από τον σκοπό της συμβολής στο ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 5, ΣΕΕ, καθώς και από τον σκοπό της ενσωμάτωσης όλων των χωρών στην παγκόσμια οικονομία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 21 παράγραφος 2, στοιχείο ε', ΣΕΕ. Η αρμοδιότητα της Ένωσης να συνάπτει με τρίτα κράτη είτε συμφωνίες σχετικές με άμεσες επενδύσεις, δυνάμει του άρθρου 207 ΣΛΕΕ είτε συμφωνίες σχετικές με μη άμεσες επενδύσεις, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, θα καθίστατο κενή περιεχομένου αν η αρχή της ίσης μεταχείρισης απαγόρευε στην Ένωση να αναλαμβάνει ειδικές δεσμεύσεις σε σχέση με τις επενδύσεις από τρίτα κράτη.
- 85 Στον βαθμό που το Βασίλειο του Βελγίου διερωτάται επίσης αν ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ συμβιβάζεται με την επιταγή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, προβάλλοντας το ενδεχόμενο να αποφανθεί το δικαστήριο ΣΟΕΣ ότι πρόστιμο το οποίο έχει επιβληθεί σε Καναδό επενδυτή από την Επιτροπή ή από αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους αντιβαίνει σε ουσιαστική διάταξη του κεφαλαίου οκτώ της ΣΟΕΣ και να επιδικάσει αποζημίωση ίση με το ποσό του προστίμου αυτού, οι περισσότερες από τις κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις, το Συμβούλιο και η Επιτροπή θεωρούν ότι πρόκειται για ψευδοπρόβλημα.
- 86 Πράγματι, κατά την άποψή τους, είναι εξαιρετικά απίθανο το δικαστήριο ΣΟΕΣ να αποφανθεί ότι πρόστιμο που έχει επιβληθεί βάσει του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού αντιβαίνει στη ΣΟΕΣ, δεδομένου ότι το ως άνω δικαστήριο θα οφείλει να σέβεται την ύπαρξη του δικαίου αυτού, ιδίως λόγω του δικαιώματος των συμβαλλομένων μερών να θεσπίζουν τις δικές τους ρυθμίσεις, το οποίο υπογραμμίζεται στο άρθρο 8.9 της ΣΟΕΣ.

Γ. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με το δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο

- 87 Πολλές από τις κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις καθώς και το Συμβούλιο υποστηρίζουν ότι το άρθρο 47 του Χάρτη και οι λοιπές ευρωπαϊκές πράξεις στις οποίες αναφέρεται η αίτηση γνωμοδοτήσεως δεν έχουν εφαρμογή επί του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ.
- 88 Επισημαίνουν συναφώς ότι οι πράξεις αυτές δεν δεσμεύουν τον Καναδά και ότι η ΣΟΕΣ δεν διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης, αλλά από το διεθνές δίκαιο, το οποίο είναι το μόνο δίκαιο που έχει εφαρμογή επί του εν λόγω μηχανισμού.
- 89 Άλλες κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις καθώς και η Επιτροπή εκτιμούν, από την πλευρά τους, ότι το άρθρο 47 του Χάρτη έχει εφαρμογή. Πάντως, αντιθέτως προς τα όσα υπολαμβάνονται στην αίτηση γνωμοδοτήσεως, η ΣΟΕΣ είναι, κατά την άποψή τους, σύμφωνη με το άρθρο αυτό.
- 90 Ειδικότερα, παρατηρούν καταρχάς ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ θα έχει «υβριδικό χαρακτήρα», υπό την έννοια ότι δεν θα ενέχει μόνο δικαιοδοτικά στοιχεία επίλυσης διαφορών, αλλά και στοιχεία αντλούμενα από τις διαδικασίες διεθνούς διαιτησίας. Μεταξύ των τελευταίων αυτών στοιχείων περιλαμβάνονται η απαίτηση για προηγούμενη διαβούλευση, πολλές πτυχές της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, οι ρυθμίσεις για τον διορισμό, τις αποδοχές και την απομάκρυνση των μελών του, καθώς και το γεγονός ότι οι αποφάσεις του, οι οποίες είναι διαιτητικές, δεν θα έχουν αποτελέσματα *erga omnes*. Επιπλέον, κατά την άποψή τους, η δικαιοδοσία του δικαστηρίου ΣΟΕΣ δεν είναι υποχρεωτική, αφού ο επενδυτής μπορεί να υποβάλει τη διαφορά του είτε στην κρίση των τακτικών δικαστηρίων είτε στην κρίση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ. Επομένως, η επιταγή της ανεξαρτησίας δεν ισχύει για το συγκεκριμένο δικαστήριο με τον ίδιο τρόπο όπως για τα τακτικά δικαστήρια.
- 91 Στη συνέχεια, τονίζουν ότι, σε αντίθεση προς την πλειονότητα των διατάξεων της ΣΟΕΣ, το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ θα έχει προσωρινή μόνον εφαρμογή και ότι οι πτυχές της που γεννούν αμφιβολίες στο Βασίλειο του Βελγίου ως προς τη συμβατότητα του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με το δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο, ήτοι η πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στον μηχανισμό αυτό, οι ρυθμίσεις για τον διορισμό, τις αποδοχές και την απομάκρυνση των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ, καθώς και οι κανόνες δεοντολογίας οι οποίοι ισχύουν για τα μέλη τους, χρήζουν όλες περαιτέρω συμπλήρωσης. Η ύπαρξη δέσμευσης για τέτοιες συμπληρωματικές διευκρινίσεις συνάγεται σαφώς από το άρθρο 8.27, παράγραφος 15, το άρθρο 8.39, παράγραφος 6, και από το άρθρο 8.44, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ, από το σημείο 6, στοιχεία στ' και η', της κοινής ερμηνευτικής πράξεως, καθώς και από τη δήλωση αριθ. 36.
- 92 Εφόσον, στο πλαίσιο μιας γνωμοδοτήσεως, το Δικαστήριο καλείται να εξετάσει τη συμφωνία όπως αυτή «σχεδιάζεται», θα πρέπει να ληφθεί υπόψη αυτή η δέσμευση η οποία, άπαξ και υλοποιηθεί, θα ενισχύσει τις εγγυήσεις που ήδη περιέχονται στη ΣΟΕΣ.
- 93 Τέλος, οι εν λόγω κυβερνήσεις, το Συμβούλιο και η Επιτροπή ισχυρίζονται ότι, ακόμη και αν δεν ληφθούν υπόψη οι εξαγγελθείσες βελτιώσεις, οι ανησυχίες οι οποίες εκφράζονται με την αίτηση γνωμοδοτήσεως είναι αβάσιμες.
- 94 Όσον αφορά, πρώτον, την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο δικαστήριο ΣΟΕΣ, υπενθυμίζουν ότι οι επενδυτές δεν υποχρεούνται να υποβάλλουν τις διαφορές τους στην κρίση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, δεδομένου ότι μπορούν κάλλιστα να ασκήσουν ένδικα βοηθήματα ενώπιον των δικαστηρίων των συμβαλλομένων μερών, τα οποία παρέχουν όλες τις εγγυήσεις από πλευράς δικαστικής αρωγής. Συνεπώς, ακόμη και αν ο επενδυτής αδυνατεί, για οικονομικούς λόγους, να υποβάλει τη διαφορά του στην κρίση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, δεν στερείται πάντως του δικαιώματος πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο.

- 95 Εξάλλου, η παροχή δικαστικής αρωγής δεν είναι, κατά την άποψή τους, αξιόπιστη παράμετρος για να κριθεί αν τυγχάνει σεβασμού το θεμελιώδες δικαίωμα της πρόσβασης στη δικαιοσύνη.
- 96 Επισημαίνουν ακόμη ότι ο κανόνας του άρθρου 8.39, παράγραφος 5, της ΣΟΕΣ, σύμφωνα με τον οποίο η δαπάνη της διαδικασίας ενώπιον του πρωτοβάθμιου οργάνου ΣΟΕΣ βαρύνει κατά κανόνα τον ηττηθέντα διάδικο, δεν διαφέρει από τον κανόνα που συνήθως ισχύει στις διαδικασίες ενώπιον των τακτικών δικαστηρίων.
- 97 Όσον αφορά, δεύτερον, τις ρυθμίσεις για τις αποδοχές των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, οι κυβερνήσεις αυτές, το Συμβούλιο καθώς και η Επιτροπή θεωρούν ότι το Βασίλειο του Βελγίου εσφαλμένως χαρακτηρίζει τη μεικτή επιτροπή ως «εκτελεστικό όργανο». Παρατηρούν συναφώς ότι κάθε απόφαση παράγουσα έννομα αποτελέσματα την οποία θα λάβει η μεικτή επιτροπή θα πρέπει να είναι σύμφωνη με το άρθρο 218, παράγραφος 9, ΣΛΕΕ, όπερ σημαίνει ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή θα έχουν ουσιώδη ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- 98 Ως εκ τούτου, δεν είναι καθόλου προβληματικό το άρθρο 8.27, παράγραφος 12, της ΣΟΕΣ, το οποίο προβλέπει ότι η μεικτή επιτροπή θα καθορίσει την πάγια μηνιαία αμοιβή των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ. Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της επιταγής της ανεξαρτησίας, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 8.30, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ, η μεικτή επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίσει ότι το ποσό και ο τρόπος καθορισμού της πάγιας μηνιαίας αμοιβής δεν διακυβεύουν την ανεξαρτησία των μελών αυτών. Το ίδιο ισχύει ως προς τον τακτικό μισθό που μνημονεύεται στο άρθρο 8.27, παράγραφος 15, της ΣΟΕΣ, καθώς και ως προς τις αποδοχές των μελών του εφετείου ΣΟΕΣ, για τις οποίες γίνεται λόγος στο άρθρο 8.28, παράγραφος 7, στοιχείο δ', της ίδιας Συμφωνίας.
- 99 Εξάλλου, δεδομένου ότι οι αποδοχές των μελών του πρωτοβάθμιου οργάνου ΣΟΕΣ, όπως προβλέπονται στο άρθρο 8.27, παράγραφος 14, της ΣΟΕΣ, θα καθοριστούν με βάση κλίμακα την οποία θα καταρτίσουν ο γενικός γραμματέας και ο πρόεδρος του ICSID, κακώς ισχυρίζεται το Βασίλειο του Βελγίου ότι οι αποδοχές αυτές θα εξαρτώνται από τον φόρτο εργασίας των μελών.
- 100 Όσον αφορά, τρίτον, τον διορισμό των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, οι περισσότερες από τις κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις καθώς και το Συμβούλιο και η Επιτροπή επισημαίνουν ότι τα μέλη των διεθνών δικαστηρίων διορίζονται από τις αντίστοιχες κυβερνήσεις, άρα από την εκτελεστική εξουσία.
- 101 Όσον αφορά, τέταρτον, τις ρυθμίσεις για την απομάκρυνση των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, οι ίδιες κυβερνήσεις και τα θεσμικά όργανα σημειώνουν ότι είναι σύνηθες να προβλέπεται η δυνατότητα των συμβαλλομένων μερών μιας συμφωνίας με την οποία ιδρύεται διεθνές δικαστήριο να απαλλάσσουν τα μέλη του δικαστηρίου αυτού από τα καθήκοντά τους. Το ίδιο συμβαίνει, παραδείγματος χάριν, στην περίπτωση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.
- 102 Όσον αφορά, πέμπτον, τους κανόνες δεοντολογίας για τα μέλη των δικαστηρίων που σχεδιάζεται να συσταθούν (στο εξής, από κοινού: δικαστήρια ΣΟΕΣ), κακώς ισχυρίζεται το Βασίλειο του Βελγίου ότι τα μέλη τους δεν θα υποχρεούνται να δηλώνουν τις εξωτερικές δραστηριότητές τους. Ειδικότερα, από το άρθρο 8.30, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ προκύπτει ότι τα μέλη αυτά θα οφείλουν να συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές του IBA ή με κάθε άλλο κανόνα τον οποίο θα θεσπίσει η επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων της ΣΟΕΣ σύμφωνα με το άρθρο 8.44, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ. Οι δε κατευθυντήριες γραμμές του IBA προβλέπουν υποχρέωση διαφάνειας η οποία καλύπτει όλα τα στοιχεία που μπορούν να επηρεάσουν την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία των δικαστών.
- 103 Πέραν τούτου, ναι μεν τα μέλη των δικαστηρίων ΣΟΕΣ θα μπορούν να ασκούν εξωτερικές δραστηριότητες, πλην όμως τούτο δικαιολογείται από το γεγονός ότι, σε ένα πρώτο στάδιο, τα μέλη αυτά δεν θα απασχολούνται με πλήρες ωράριο. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το άρθρο 8.27,

παράγραφος 12, της ΣΟΕΣ προβλέπει ότι, όταν δεν έχει υποβληθεί στην κρίση τους διαφορά, θα καταβάλλεται στα εν λόγω μέλη μόνο μια πάγια μηνιαία αμοιβή επειδή θα παραμένουν διαθέσιμα ανά πάσα στιγμή.

- 104 Αν, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν επιτρεπόταν στα μέλη των δικαστηρίων ΣΟΕΣ η άσκηση εξωτερικής δραστηριότητας, τότε τα μέλη τους δεν θα διέθεταν καμία εγγύηση επαρκούς εισοδήματος.

V. Η γνώμη του Δικαστηρίου

- 105 Ως προκαταρκτικό ζήτημα, διαπιστώνεται ότι η αίτηση γνωμοδοτήσεως αφορά το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ και ότι, λαμβανομένου υπόψη του πραγματικού πλαισίου που υπενθυμίστηκε με τη σκέψη 3 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, έχει όντως ως αντικείμενο μια «σχεδιαζόμενη συμφωνία», κατά την έννοια του άρθρου 218 παράγραφος 11, ΣΛΕΕ. Συνεπώς, η αίτηση γνωμοδοτήσεως είναι παραδεκτή, δεδομένου μάλιστα ότι καμία αμφιβολία επ' αυτού δεν εξέφρασαν οι κυβερνήσεις ή τα θεσμικά όργανα που μετέχουν στη διαδικασία. .

A. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης

1. Αρχές

- 106 Υπενθυμίζεται εκ προοιμίου ότι μια διεθνής συμφωνία που προβλέπει τη σύσταση δικαιοδοτικού οργάνου το οποίο είναι επιφορτισμένο με την ερμηνεία των διατάξεών της και εκδίδει αποφάσεις δεσμευτικές για την Ένωση συμβιβάζεται, κατ' αρχήν, με το δίκαιο της τελευταίας. Συγκεκριμένα, η αρμοδιότητα την οποία έχει η Ένωση στον τομέα των διεθνών σχέσεων και η ικανότητά της να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες συνεπάγονται οπωσδήποτε την ευχέρειά της να αναλαμβάνει την υποχρέωση να δεσμεύεται από αποφάσεις δικαιοδοτικών οργάνων που έχουν συσταθεί ή οριστεί δυνάμει τέτοιων συμφωνιών, όσον αφορά την ερμηνεία και την εφαρμογή των διατάξεών τους [γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 182· βλ., επίσης, γνωμοδοτήσεις 1/91 (Συμφωνία ΕΟΧ – Ι), της 14ης Δεκεμβρίου 1991, EU:C:1991:490, σκέψεις 40 και 70, καθώς και 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επιλύσεως διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011, EU:C:2011:123, σκέψη 74].
- 107 Εξάλλου, διεθνής συμφωνία που συνάπτεται από την Ένωση μπορεί να έχει συνέπειες επί των αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, εφόσον όμως πληρούνται οι ουσιώδεις προϋποθέσεις για τη διαφύλαξη της φύσης των αρμοδιοτήτων αυτών και, ως εκ τούτου, δεν θίγεται η αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης [βλ., μεταξύ άλλων, γνωμοδοτήσεις 1/00 (Συμφωνία για τη δημιουργία Κοινού Ευρωπαϊκού Εναέριου Χώρου), της 18ης Απριλίου 2002, EU:C:2002:231, σκέψεις 20 και 21, καθώς και 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 183].
- 108 Κατά συνέπεια, η ΣΟΕΣ, στον βαθμό που προβλέπει, όπως προκύπτει από το σημείο 6, στοιχεία στ', ζ' και θ', της κοινής ερμηνευτικής πράξεως και όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 18 των προτάσεών του, τη δικαστικοποίηση του συστήματος επίλυσης των διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών, με την ίδρυση δικαστηρίου ΣΟΕΣ και εφετείου ΣΟΕΣ και, πιο μακροπρόθεσμα, πολυμερούς επενδυτικού δικαστηρίου, μπορεί να συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης μόνον εφόσον δεν θίγει την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης.
- 109 Η αυτονομία αυτή, έναντι τόσο του δικαίου των κρατών μελών όσο και του διεθνούς δικαίου, απορρέει από τα ουσιώδη χαρακτηριστικά της Ένωσης και του δικαίου της. Συγκεκριμένα, χαρακτηριστικά γνωρίσματα του δικαίου της Ένωσης είναι η προέλευσή του από αυτόνομη πηγή δικαίου, δηλαδή τις

- Συνθήκες, η υπεροχή του έναντι του δικαίου των κρατών μελών καθώς και το άμεσο αποτέλεσμα πλήθους διατάξεων που έχουν εφαρμογή τόσο στους πολίτες των κρατών μελών όσο στα ίδια τα κράτη μέλη. Βάσει των ανωτέρω χαρακτηριστικών έχει διαμορφωθεί ένα συγκροτημένο πλέγμα αρχών, κανόνων και εννόμων σχέσεων που τελούν σε αλληλεξάρτηση μεταξύ τους και δεσμεύουν αμοιβαία την Ένωση και τα κράτη μέλη της, καθώς και τα κράτη μέλη μεταξύ τους (βλ., ιδίως, απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2018, *Wightman* κ.λπ., C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 110 Η αυτονομία αυτή έγκειται στο γεγονός ότι η Ένωση διαθέτει δικό της συνταγματικό πλαίσιο. Στο πλαίσιο αυτό εμπίπτουν οι θεμελιώδεις αξίες που ορίζονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, κατά το οποίο η Ένωση «βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», οι γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, οι διατάξεις του Χάρτη, καθώς και οι διατάξεις των Συνθηκών ΕΕ και ΛΕΕ, όπου περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι κανόνες απονομής και κατανομής των αρμοδιοτήτων, οι κανόνες λειτουργίας των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και του δικαιοδοτικού συστήματός της, καθώς και οι βασικοί κανόνες σε συγκεκριμένους τομείς, διαρθρωμένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να συμβάλλουν στην υλοποίηση της διαδικασίας ολοκλήρωσης για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ [πρβλ. γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 158].
- 111 Ως εχέγγυο για τη διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της αυτονομίας της έννομης τάξης που δημιουργήθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο, οι Συνθήκες εγκαθίδρυσαν ένα δικαιοδοτικό σύστημα το οποίο προορίζεται να διασφαλίσει τη συνοχή και την ενότητα της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης. Κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ, εναπόκειται τόσο στα εθνικά δικαστήρια όσο και στο Δικαστήριο να εγγυώνται την πλήρη εφαρμογή του δικαίου αυτού στο σύνολο των κρατών μελών, καθώς και την αποτελεσματική δικαστική προστασία, το δε Δικαστήριο διατηρεί αποκλειστική αρμοδιότητα ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης. Για τον σκοπό αυτό, το εν λόγω σύστημα περιλαμβάνει, ειδικότερα, τη διαδικασία της προδικαστικής παραπομπής που προβλέπεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ [γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψεις 174 έως 176 και 246].
- 112 Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των ερωτημάτων που διατυπώνονται στην αίτηση γνωμοδοτήσεως, πρέπει να εξεταστεί αν ο μηχανισμός ΕΔμΕΚ ο οποίος προβλέπεται στο κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ είναι ικανός να εμποδίσει την Ένωση να λειτουργεί σύμφωνα με το προαναφερθέν συνταγματικό πλαίσιο.
- 113 Για τους σκοπούς της εξέτασης αυτής, επιβάλλεται ευθύς εξαρχής η διαπίστωση ότι ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ δεν εντάσσεται στο δικαιοδοτικό σύστημα της Ένωσης.
- 114 Πράγματι, το forum το οποίο προβλέπει η ΣΟΕΣ είναι διαφορετικό από εκείνο στο οποίο έχουν δικαιοδοσία τα δικαστήρια του Καναδά, της Ένωσης και των κρατών μελών της. Επομένως, το δικαστήριο ΣΟΕΣ και το εφετείο ΣΟΕΣ δεν μπορούν να θεωρηθούν ως μέρος του δικαιοδοτικού συστήματος κανενός από τα συμβαλλόμενα αυτά μέρη.
- 115 Εντούτοις, το γεγονός ότι ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ βρίσκεται εκτός του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης δεν σημαίνει, αφ' εαυτού, ότι πρόκειται για μηχανισμό που θίγει την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης.
- 116 Πράγματι, όσον αφορά τις διεθνείς συμφωνίες που συνάπτει η Ένωση, η αρμοδιότητα των δικαστηρίων του άρθρου 19 ΣΕΕ να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν τις συμφωνίες αυτές δεν υπερισχύει ούτε της αρμοδιότητας των δικαστηρίων των τρίτων κρατών με τα οποία έχουν συναφθεί οι αντίστοιχες συμφωνίες ούτε της αρμοδιότητας των διεθνών δικαστηρίων που ιδρύονται με τέτοιες συμφωνίες.

- 117 Συνεπώς, οι συμφωνίες αυτές συνιστούν μεν αναπόσπαστο μέρος του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προδικαστικών ερωτημάτων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 30ής Απριλίου 1974, *Haegeman*, 181/73, EU:C:1974:41, σκέψεις 5 και 6, της 25ης Φεβρουαρίου 2010, *Brita*, C-386/08, EU:C:2010:91, σκέψη 39, και της 22ας Νοεμβρίου 2017, *Aebtri*, C-224/16, EU:C:2017:880, σκέψη 50), πλην όμως αφορούν εξίσου και τα ως άνω τρίτα κράτη και μπορούν, επομένως, να ερμηνεύονται και από τα δικαστήριά τους. Επιπλέον, ακριβώς λόγω του αμοιβαίου χαρακτήρα των διεθνών συμφωνιών και της ανάγκης να διαφυλαχθεί η αρμοδιότητά της στις διεθνείς σχέσεις, η Ένωση είναι ελεύθερη, όπως προκύπτει από τη νομολογία που μνημονεύθηκε στη σκέψη 106 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, να συνάψει συμφωνία που παρέχει σε διεθνές δικαστήριο την αρμοδιότητα να ερμηνεύει τη συμφωνία αυτή χωρίς να δεσμεύεται από τις ερμηνείες της εν λόγω συμφωνίας εκ μέρους των δικαστηρίων των συμβαλλομένων μερών.
- 118 Από τα παραπάνω στοιχεία συνάγεται ότι δεν αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης ούτε το να προβλέπεται στο κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ η σύσταση δικαστηρίου ΣΟΕΣ και εφετείου ΣΟΕΣ και, σε μεταγενέστερο στάδιο, πολυμερούς επενδυτικού δικαστηρίου, ούτε το να τους παρέχεται η αρμοδιότητα να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν τις διατάξεις της Συμφωνίας αυτής με βάση τους κανόνες και τις αρχές του διεθνούς δικαίου που έχουν εφαρμογή μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Αντιθέτως, δεδομένου ότι τα δικαστήρια αυτά βρίσκονται εκτός του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης, δεν έχουν την εξουσία να ερμηνεύουν ή να εφαρμόζουν άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης πέραν εκείνων της ΣΟΕΣ, ούτε να εκδίδουν διαιτητικές αποφάσεις που θα μπορούσαν να εμποδίσουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης να λειτουργούν σύμφωνα με το συνταγματικό πλαίσιο της.
- 119 Κατά συνέπεια, προκειμένου να εξακριβωθεί αν ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ συνάδει με την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης, πρέπει να ελεγχθεί και να διαπιστωθεί ότι:
- το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ δεν παρέχει στα δικαστήρια ΣΟΕΣ καμία αρμοδιότητα ερμηνείας ή εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, πέραν της αρμοδιότητας να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν τις διατάξεις της συγκεκριμένης Συμφωνίας με βάση τους κανόνες και τις αρχές του διεθνούς δικαίου που έχουν εφαρμογή μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, και
  - το εν λόγω κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ δεν ρυθμίζει τις αρμοδιότητες των δικαστηρίων ΣΟΕΣ κατά τέτοιο τρόπο ώστε, ακόμη και αν δεν προβαίνουν τα ίδια στην ερμηνεία ή την εφαρμογή άλλων κανόνων του δικαίου της Ένωσης πέραν των διατάξεων της Συμφωνίας αυτής, να μπορούν να εκδώσουν διαιτητικές αποφάσεις που να εμποδίζουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης να λειτουργούν σύμφωνα με το συνταγματικό πλαίσιο της.

2. Επί της έλλειψης αρμοδιότητας ερμηνείας και εφαρμογής άλλων κανόνων του δικαίου της Ένωσης, πέραν των διατάξεων της ΣΟΕΣ

- 120 Το άρθρο 8.18 της ΣΟΕΣ, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της Συμφωνίας αυτής, παρέχει στο δικαστήριο ΣΟΕΣ την αρμοδιότητα να εξετάζει κάθε διαφορά που υποβάλλεται στην κρίση του από επενδυτή ο οποίος προέρχεται από ένα εκ των συμβαλλομένων μερών και υποστηρίζει ότι ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος παρέβη υποχρέωση που προβλέπεται στο τμήμα Γ (άρθρα 8.6 έως 8.8) ή Δ (άρθρα 8.9 έως 8.14) του κεφαλαίου οκτώ.
- 121 Στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο ΣΟΕΣ θα εφαρμόζει, κατά το άρθρο 8.31, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ, «την παρούσα συμφωνία όπως αυτή ερμηνεύεται σύμφωνα με τη [Σύμβαση της Βιέννης] καθώς και άλλους κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται μεταξύ των μερών». Αντιθέτως, το δικαστήριο ΣΟΕΣ δεν θα έχει αρμοδιότητα, όπως διευκρινίζεται στο άρθρο 8.31, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, της ίδιας Συμφωνίας, «να κρίνει τη νομιμότητα ενός μέτρου, το οποίο εικάζεται ότι συνιστά παραβίαση της παρούσας συμφωνίας, βάσει του εγχώριου δικαίου ενός μέρους».

- 122 Επομένως, η αρμοδιότητα ερμηνείας και εφαρμογής η οποία παρέχεται στο δικαστήριο ΣΟΕΣ περιορίζεται στις διατάξεις της ΣΟΕΣ, η δε εν λόγω ερμηνεία ή εφαρμογή πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές του διεθνούς δικαίου που έχουν εφαρμογή μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.
- 123 Ως προς το σημείο αυτό, το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ διαφέρει από το σχέδιο Συμφωνίας περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επίλυσης διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, το οποίο κρίθηκε ασυμβίβαστο με το δίκαιο της Ένωσης, με τη γνωμοδότηση 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επίλυσης διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011 (EU:C:2011:123).
- 124 Τούτο διότι το «εφαρμοστέο δίκαιο» στο πλαίσιο εκείνου του σχεδίου, όπως οριζόταν στο άρθρο 14α της σχετικής Συμφωνίας, περιελάμβανε μεταξύ άλλων «την κοινοτική νομοθεσία που [ήταν] άμεσα εφαρμοστέα, ιδίως δε [τ]ον κανονισμό [...] του Συμβουλίου περί κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, και [τ]ην εθνική νομοθεσία [...] περί εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας». Το Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτού, με τη σκέψη 78 της γνωμοδότησής του, ότι το Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας που σχεδιαζόταν να συσταθεί θα καλούνταν να ερμηνεύει και να εφαρμόζει όχι μόνον τις διατάξεις της εν λόγω Συμφωνίας, αλλά και τον μελλοντικό κανονισμό για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, καθώς και άλλα νομοθετήματα της Ένωσης, ιδίως τους κανονισμούς και τις οδηγίες σε συνδυασμό με τα οποία θα έπρεπε, κατά περίπτωση, να ερμηνεύεται ο κανονισμός εκείνος. Το Δικαστήριο υπογράμμισε επίσης, στην ίδια σκέψη, ότι υπήρχε το ενδεχόμενο να κληθεί το Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας να εκδικάσει μια εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά υπό το πρίσμα των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, ή ακόμη και να εξετάσει το κύρος πράξεως της Ένωσης.
- 125 Αυτά τα στοιχεία συνέβαλαν στο να διαπιστώσει το Δικαστήριο ότι η σύναψη του εν λόγω σχεδίου Συμφωνίας θα αλλοίωνε τις αρμοδιότητες οι οποίες ανατίθενται από τις Συνθήκες στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και στα κράτη μέλη και οι οποίες είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τη διαφύλαξη της ίδιας της ουσίας του δικαίου της Ένωσης [γνωμοδότηση 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επίλυσης διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011, EU:C:2011:123, σκέψη 89].
- 126 Το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ διαφέρει και από την επενδυτική συμφωνία που αποτέλεσε το αντικείμενο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), δεδομένου ότι, όπως επισήμανε το Δικαστήριο στις σκέψεις 42, 55 και 56 της αποφάσεως εκείνης, με την προαναφερθείσα συμφωνία ιδρύονταν ένα δικαστήριο που θα καλούνταν να επιλύσει διαφορές οι οποίες θα μπορούσαν να αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.
- 127 Πέραν τούτου, η απόφαση εκείνη αφορούσε συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών. Το ζήτημα όμως αν συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης η ίδρυση ή η διατήρηση ενός επενδυτικού δικαστηρίου βάσει μιας τέτοιας συμφωνίας είναι διαφορετικό από το ζήτημα αν συμβιβάζεται με το ίδιο δίκαιο η ίδρυση επενδυτικού δικαστηρίου βάσει συμφωνίας μεταξύ της Ένωσης και τρίτου κράτους (απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψεις 57 και 58).
- 128 Πράγματι, τα κράτη μέλη οφείλουν, σε οποιονδήποτε τομέα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, να τηρούν την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Η αρχή αυτή επιβάλλει σε καθένα από τα κράτη αυτά να θεωρεί, εκτός αν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, ότι όλα τα υπόλοιπα κράτη μέλη σέβονται το δίκαιο της Ένωσης, περιλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου δικαστηρίου, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη [πρβλ., μεταξύ άλλων, γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 191, και απόφαση της 26ης Απριλίου 2018, *Donnellan*, C-34/17, EU:C:2018:282, σκέψεις 40 και 45].

- 129 Αυτή όμως η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, ιδίως όσον αφορά τον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου δικαστηρίου, δεν ισχύει στις σχέσεις μεταξύ της Ένωσης και τρίτου κράτους.
- 130 Η διαπίστωση που έγινε στη σκέψη 122 της παρούσας γνωμοδότησεως δεν αποδυναμώνεται από το άρθρο 8.31, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ, το οποίο προβλέπει ότι, «για να διαπιστώσει αν ένα μέτρο συνάδει με την παρούσα συμφωνία, το δικαστήριο μπορεί να εκλάβει, ανάλογα με την περίπτωση, το εγχώριο δίκαιο ενός μέρους ως πραγματικό γεγονός» και ορίζει ότι «[σ'] αυτήν την περίπτωση, το δικαστήριο ακολουθεί την κρατούσα ερμηνεία του εγχώριου δικαίου από τα δικαστήρια ή τις αρχές του εν λόγω μέρους», με την πρόσθετη διευκρίνιση ότι «τυχόν έννοια που αποδίδεται στο εγχώριο δίκαιο από το δικαστήριο δεν είναι δεσμευτική για τα δικαστήρια ή τις αρχές του εν λόγω μέρους».
- 131 Πράγματι, μοναδικός σκοπός των διευκρινίσεων αυτών είναι να καταστεί σαφές ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ, όταν θα κληθεί να κρίνει αν είναι σύμφωνο με τη ΣΟΕΣ το προσβαλλόμενο από τον επενδυτή μέτρο το οποίο έχει ληφθεί είτε από το κράτος υποδοχής της επένδυσης είτε από την Ένωση, θα πρέπει αναπόφευκτα να προβεί, βάσει των πληροφοριών και των επιχειρημάτων που θα του παρουσιάσουν ο επενδυτής και το οικείο κράτος ή η Ένωση, σε εξέταση του περιεχομένου του ως άνω μέτρου. Για την εξέταση αυτή μπορεί να είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη το εσωτερικό δίκαιο του καθού συμβαλλόμενου μέρους. Όπως όμως προκύπτει χωρίς αμφιβολία από το γράμμα του άρθρου 8.31, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ, η προαναφερθείσα εξέταση δεν είναι δυνατό να εξομοιωθεί με ερμηνεία του αντίστοιχου εσωτερικού δικαίου από το δικαστήριο ΣΟΕΣ, αλλά, αντιθέτως, με μια εκτίμηση στο πλαίσιο της οποίας το δίκαιο αυτό λαμβάνεται υπόψη ως πραγματικό ζήτημα, δεδομένου ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ δεσμεύεται συναφώς να ακολουθήσει την κρατούσα ερμηνεία του εν λόγω δικαίου από τα δικαστήρια και τις αρχές του συγκεκριμένου συμβαλλόμενου μέρους και ότι αυτά τα δικαστήρια και οι αρχές δεν δεσμεύονται, κατά τα λοιπά, από την ερμηνεία που θα δοθεί στο εσωτερικό τους δίκαιο από το δικαστήριο ΣΟΕΣ.
- 132 Η έλλειψη αρμοδιότητας προς ερμηνεία άλλων κανόνων του δικαίου της Ένωσης πέραν των διατάξεων της ΣΟΕΣ αποτυπώνεται και στο άρθρο 8.21 της Συμφωνίας αυτής, το οποίο δεν παρέχει στο δικαστήριο ΣΟΕΣ αλλά στην Ένωση την εξουσία να αποφασίζει, όταν Καναδός επενδυτής προτίθεται να προσβάλει μέτρα που έχουν ληφθεί από κράτος μέλος και/ή από την Ένωση, αν καθού στη σχετική διαφορά πρέπει, με βάση τους κανόνες κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών, να είναι το κράτος μέλος ή η Ένωση. Κατ' αυτόν τον τρόπο διαφυλάσσεται η αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαινεται επί της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών της και, από την άποψη αυτή, το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ διαφέρει από το σχέδιο συμφωνίας το οποίο αποτέλεσε το αντικείμενο της γνωμοδότησεως 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454, σκέψεις 224 έως 231).
- 133 Ούτε το εφετείο ΣΟΕΣ θα κληθεί να ερμηνεύσει ή να εφαρμόσει άλλους κανόνες του δικαίου της Ένωσης πέραν των διατάξεων της ΣΟΕΣ. Πράγματι, το άρθρο 8.28, παράγραφος 2, στοιχείο α', της ως άνω Συμφωνίας προβλέπει ότι το εφετείο ΣΟΕΣ θα «μπορεί να επικυρώσει, να τροποποιήσει ή να αναιρέσει την απόφαση του δικαστηρίου [για] σφάλματα στην εφαρμογή ή την ερμηνεία του εφαρμοστέου δικαίου», και ως «εφαρμοστέο δίκαιο» νοούνται δε, λαμβανομένου υπόψη του δικαίου που μπορεί να εφαρμόζει το δικαστήριο ΣΟΕΣ δυνάμει του άρθρου 8.31, παράγραφος 1, της ίδιας Συμφωνίας, η ΣΟΕΣ καθώς και οι κανόνες και οι αρχές του διεθνούς δικαίου βάσει των οποίων αυτή πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται. Μολονότι το άρθρο 8.28, παράγραφος 2, στοιχείο β', της ΣΟΕΣ προσθέτει ότι το εφετείο ΣΟΕΣ θα μπορεί επίσης να διαπιστώσει «πρόδηλα σφάλματα κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, όπου περιλαμβάνεται η εκτίμηση του συναφούς εγχώριου δικαίου», εντούτοις από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η πρόθεση των συμβαλλομένων μερών δεν είναι να παράσχουν στο εφετείο ΣΟΕΣ αρμοδιότητα ερμηνείας του εσωτερικού δικαίου.

- 134 Άλλωστε, δεδομένου ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ και το εφετείο ΣΟΕΣ βρίσκονται εκτός του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης και ότι η ερμηνευτική αρμοδιότητά τους περιορίζεται στην ερμηνεία των διατάξεων της ΣΟΕΣ με βάση τους κανόνες και τις αρχές του διεθνούς δικαίου που έχουν εφαρμογή μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, είναι λογικό ότι η ΣΟΕΣ δεν προβλέπει διαδικασία προηγούμενης εξέτασης η οποία να εξουσιοδοτεί ή να υποχρεώνει τα το δικαστήριο ΣΟΕΣ ή το εφετείο ΣΟΕΣ να υποβάλλει στο Δικαστήριο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως.
- 135 Εξάλλου, για τους ίδιους λόγους, είναι λογικώς συνεπές ότι η ΣΟΕΣ παρέχει στα δικαστήρια ΣΟΕΣ την εξουσία να αποφαινούνται τελεσίδικα επί των διαφορών που άγονται ενώπιόν τους από επενδυτές στρεφόμενους κατά του κράτους υποδοχής της επένδυσής τους ή κατά της Ένωσης, χωρίς να θεσπίζει διαδικασία επανεξέτασης της σχετικής διαιτητικής αποφάσεως από δικαστήριο του αντίστοιχου κράτους ή από το Δικαστήριο και χωρίς να επιτρέπει στον εκάστοτε επενδυτή, με την επιφύλαξη ορισμένων συγκεκριμένων εξαιρέσεων οι οποίες απαριθμούνται στο άρθρο 8.22, παράγραφος 5, της ΣΟΕΣ, να υποβάλει, κατά την εκκρεμοδικία ή μετά την περάτωση της διαδικασίας ενώπιον των δικαστηρίων ΣΟΕΣ, την ίδια διαφορά στην κρίση είτε των δικαστηρίων του εν λόγω κράτους είτε του Δικαστηρίου.
- 136 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ δεν παρέχει στα δικαστήρια ΣΟΕΣ καμία άλλη αρμοδιότητα ερμηνείας ή εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, πέραν της σχετικής με τις διατάξεις της Συμφωνίας αυτής.

3. Επί της έλλειψης συνεπειών για τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Ένωσης σύμφωνα με το συνταγματικό πλαίσιο της

- 137 Το Βασίλειο του Βελγίου και ορισμένες από τις κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις υπογράμμισαν ότι, προς επίλυση των διαφορών που άγονται ενώπιόν του κατά της Ένωσης, το δικαστήριο ΣΟΕΣ ενδέχεται να χρειαστεί, στο πλαίσιο της εξέτασης των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, στα οποία μπορεί να περιλαμβάνεται το πρωτογενές δίκαιο βάσει του οποίου έχει ληφθεί το επίμαχο μέτρο, να σταθμίσει, αφενός, το συμφέρον που συνίσταται στην επιχειρηματική ελευθερία την οποία επικαλείται ο προσφεύγων επενδυτής και, αφετέρου, τα μνημονευόμενα στις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ καθώς και στον Χάρτη δημόσια συμφέροντα τα οποία επικαλείται η Ένωση προς στήριξη της άμυνάς της.
- 138 Ως εκ τούτου, έστω και χωρίς να διατυπώσει ερμηνευτική κρίση επί των ως άνω Συνθηκών και του Χάρτη, το δικαστήριο ΣΟΕΣ θα κληθεί να εκτιμήσει το περιεχόμενό τους και να αποφασίσει βάσει της προαναφερθείσας στάθμισης, μεταξύ άλλων, αν το μέτρο της Ένωσης είναι «δίκαιο και ισότιμο» κατά την έννοια του άρθρου 8.10 της ΣΟΕΣ, αν συνιστά έμμεση απαλλοτρίωση κατά την έννοια του άρθρου 8.12 της εν λόγω Συμφωνίας, ή αν πρέπει να θεωρηθεί ως αδικαιολόγητος περιορισμός της ελευθερίας των πληρωμών και των μεταφορών κεφαλαίων, που προβλέπεται στο άρθρο 8.13 της ίδιας Συμφωνίας. Συνεπώς, το δικαστήριο ΣΟΕΣ ενδέχεται να αποφανθεί επί πράξεων του παράγωγου δικαίου της Ένωσης βάσει εκτιμήσεων παράλληλων με εκείνες τις οποίες έχει την εξουσία να πραγματοποιεί το Δικαστήριο με βάση τις ίδιες πράξεις του παράγωγου δικαίου. Οι εκτιμήσεις όμως αυτές του δικαστηρίου ΣΟΕΣ θα οδηγήσουν σε τελεσίδικες αποφάσεις δεσμευτικές για την Ένωση. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα αν τέτοιου είδους περιπτώσεις, οι οποίες υπάρχει κίνδυνος να εμφανίζονται συχνά, θα έθιγαν την αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και, κατ' επέκταση, την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης.
- 139 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, επισημαίνεται, πρώτον, ότι ο ορισμός της έννοιας «επένδυση» στο άρθρο 8.1 της ΣΟΕΣ είναι ιδιαίτερα ευρύς, όπερ σημαίνει ότι τα δικαστήρια ΣΟΕΣ θα έχουν τη δυνατότητα να επιλαμβάνονται ενός μεγάλου φάσματος διαφορών. Όσες διαφορές έχουν ως καθού την Ένωση ή κράτος μέλος θα μπορούν, υπό την επιφύλαξη των συγκεκριμένων εξαιρέσεων που μνημονεύονται στη ΣΟΕΣ, να αφορούν μέτρα σε οποιονδήποτε τομέα ο οποίος σχετίζεται, εντός της

Ένωσης, με την εκμετάλλευση και τη χρήση κινητών και ακίνητων αξιών, με χρηματοπιστωτικούς τίτλους, με δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, με απαιτήσεις ή με οποιοδήποτε άλλο είδος επένδυσης.

- 140 Τονίζεται, δεύτερον, ότι, παρά το άρθρο 8.21 της ΣΟΕΣ το οποίο παρέχει στην Ένωση την εξουσία να αποφασίζει αν, σε περίπτωση που Καναδός επενδυτής προσφεύγει ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, θα αναλάβει η ίδια τον ρόλο του καθού ή θα τον αφήσει στο κράτος μέλος υποδοχής της επένδυσης, η Ένωση δεν θα μπορεί να αντιταχθεί, εφόσον το επίμαχο μέτρο έχει ληφθεί από εκείνη, στην εξέταση του μέτρου αυτού από το δικαστήριο ΣΟΕΣ. Πράγματι, από τους διαδικαστικούς κανόνες που περιλαμβάνονται στη ΣΟΕΣ, και ειδικότερα από το άρθρο 8.25, παράγραφος 1, της Συμφωνίας αυτής, προκύπτει ότι ο καθού, είτε πρόκειται για το κράτος μέλος υποδοχής της επένδυσης είτε για την ίδια την Ένωση, θεωρείται ότι παρέχει τη συγκατάθεσή του για την επίλυση της διαφοράς από το εν δικαστήριο ΣΟΕΣ.
- 141 Διαπιστώνεται, τρίτον, ότι, μολονότι μέσω του ορισμού της έννοιας «επενδυτής» στο άρθρο 8.1, καθώς και μέσω της διευκρίνισης που περιέχεται στο σημείο 6, στοιχείο δ', της κοινής ερμηνευτικής πράξεως, η ΣΟΕΣ επιφυλάσσει το δικαίωμα υποβολής στην κρίση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ διαφοράς στην οποία ο καθού είναι η Ένωση ή κράτος μέλος μόνο στα φυσικά και νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν πραγματικό δεσμό με τον Καναδά, γεγονός παραμένει ότι η συμφωνία αυτή επιτρέπει στα πρόσωπα αυτά να προσβάλλουν, ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ, κάθε «μέτρο» κατά την έννοια του άρθρου 1.1 της ΣΟΕΣ, όπως οριοθετείται, ως προς το κεφάλαιο οκτώ της εν λόγω Συμφωνίας, με το άρθρο 8.2 αυτής.
- 142 Δεδομένου ότι κατά το άρθρο 1.1 της ΣΟΕΣ ο όρος «μέτρο» περιλαμβάνει «νόμους, κανονισμούς, κανόνες, διαδικασίες, αποφάσεις, διοικητικές πράξεις, απαιτήσεις, πρακτικές ή κάθε άλλης μορφής μέτρα που λαμβάνει ένα μέρος», οι διαφορές στις οποίες ο καθού είναι η Ένωση θα μπορούν να έχουν ως αντικείμενο κάθε είδους πράξη ή πρακτική της, υπό την προϋπόθεση ότι, βάσει του άρθρου 8.2 της ΣΟΕΣ, σε συνδυασμό με το κεφάλαιο οκτώ, τμήματα Γ, Δ και ΣΤ, της Συμφωνίας αυτής, η επίμαχη πράξη ή πρακτική «αφορά» είτε μια «καλυπτόμενη επένδυση» κατά την έννοια του άρθρου 8.1 της ίδιας Συμφωνίας είτε «επενδυτή του άλλου μέρους», σε σχέση με την καλυπτόμενη αυτή επένδυση.
- 143 Συνεπώς, μολονότι από τη ΣΟΕΣ προκύπτει ότι η διαφορά πρέπει να έχει ως αντικείμενο ένα μέτρο το οποίο αφορά τον προσφεύγοντα ή την καλυπτόμενη επένδυσή του, η Συμφωνία αυτή δεν αποκλείει πάντως το ενδεχόμενο να πρόκειται για μέτρο γενικής ισχύος ή για μέτρο που θέτει σε εφαρμογή μια πράξη γενικής ισχύος.
- 144 Επισημαίνεται, τέταρτον, ότι το δικαστήριο ΣΟΕΣ δεν μπορεί μεν, όπως συνάγεται από τη λέξη «μόνο» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 8.39, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ και από το γράμμα της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου, ούτε να ακυρώσει το επίμαχο μέτρο ούτε να υποχρεώσει το εμπλεκόμενο συμβαλλόμενο μέρος να συμμορφωθεί με τη ΣΟΕΣ ευθυγραμμίζοντας το εσωτερικό δίκαιό του με αυτή ούτε να επιβάλει κύρωση στο καθού συμβαλλόμενο μέρος, πλην όμως μπορεί, αντιθέτως, όταν διαπιστώνει ότι το επίμαχο μέτρο αντιβαίνει σε διάταξη του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα Γ ή Δ, της ΣΟΕΣ, να επιδικάσει, δυνάμει του στοιχείου α' του εν λόγω άρθρου 8.39, παράγραφος 1, αποζημίωση στον προσφεύγοντα επενδυτή, υποχρεώνοντας το καθού συμβαλλόμενο μέρος να του καταβάλει εντόκως ποσό προς αποκατάσταση των ζημιών τις οποίες έχει υποστεί λόγω αυτής της παράβασης της ΣΟΕΣ.
- 145 Δεδομένου ότι στο άρθρο 8.41, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ διευκρινίζεται ότι «τα διάδικα μέρη αναγνωρίζουν και συμμορφώνονται αμελλητί με τη διαιτητική απόφαση», η Ένωση θα πρέπει να προχωρήσει στην πληρωμή του σχετικού ποσού σε περίπτωση που υποχρεωθεί στην καταβολή του με τελεσίδικη απόφαση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ ή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 8.28, παράγραφος 9, της Συμφωνίας αυτής, του εφετείου ΣΟΕΣ.

- 146 Παρατηρείται επ' αυτού ότι η αρμοδιότητα την οποία παρέχει στα δικαστήρια ΣΟΕΣ το άρθρο 8.39, παράγραφος 1, στοιχείο α', της συμφωνίας ΣΟΕΣ, προβλέποντας ότι μπορούν να επιδικάζουν αποζημιώσεις σε ιδιώτες επενδυτές, αποτελεί μια πτυχή του θεσπιζόμενου με την ως άνω Συμφωνία μηχανισμού ΕΔμΕΚ η οποία τον διαφοροποιεί από το ισχύον στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) σύστημα επίλυσης διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων στον ΠΟΕ μερών, δεδομένου ότι το σύστημα εκείνο βασίζεται στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των εν λόγω μερών και περικλείει πολλές επιλογές για την εφαρμογή των διαιτητικών αποφάσεων (πρβλ. απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, C-120/06 Ρ και C-121/06 Ρ, ΕΥ:C:2008:476, σκέψη 116).
- 147 Τα χαρακτηριστικά της αρμοδιότητας του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ, όπως προεκτέθηκαν στις σκέψεις 139 έως 145 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, είναι ασφαλώς συνεπή με την προστασία των ξένων επενδυτών στην οποία αποσκοπεί η Συμφωνία αυτή.
- 148 Ωστόσο, υπό την επιφύλαξη του ενδεχομένου να έχουν συμφωνήσει τα συμβαλλόμενα μέρη, στο πλαίσιο της ΣΟΕΣ, την προσέγγιση των νομοθεσιών τους, η αρμοδιότητα των δικαστηρίων ΣΟΕΣ θα μπορούσε να θίξει την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης αν ρυθμιζόταν κατά τέτοιον τρόπο ώστε τα δικαστήρια ΣΟΕΣ να μπορούν, όταν καλούνται να εκτιμήσουν τους περιορισμούς της επιχειρηματικής ελευθερίας κατά των οποίων προσφεύγει ο επενδυτής, να θέσουν εν αμφιβόλω το επίπεδο προστασίας του δημόσιου συμφέροντος που υπαγόρευσε τη θέσπιση τέτοιων περιορισμών από την Ένωση έναντι όλων των επιχειρηματιών που επενδύουν στον συγκεκριμένο εμπορικό ή βιομηχανικό κλάδο της εσωτερικής αγοράς, αντί απλώς να ελέγχουν κατά πόσον η μεταχείριση ενός επενδυτή ή μιας καλυπτόμενης επένδυσης είναι επιλήψιμη για κάποιον από τους λόγους στους οποίους αναφέρεται το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα Γ ή Δ, της ΣΟΕΣ.
- 149 Πράγματι, αν το δικαστήριο και το εφετείο ΣΟΕΣ ήταν αρμόδια να εκδίδουν διαιτητικές αποφάσεις με τις οποίες να κρίνουν ότι η μεταχείριση ενός Καναδού επενδυτή είναι ασυμβίβαστη με τη ΣΟΕΣ λόγω του επιπέδου προστασίας του οικείου δημόσιου συμφέροντος όπως έχει καθοριστεί από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, θα υπήρχε ο κίνδυνος να οδηγηθεί η Ένωση στο να παύσει να εξασφαλίζει αυτό το επίπεδο προστασίας, υπό την απειλή αποφάσεων του δικαστηρίου ΣΟΕΣ που θα την υποχρέωναν επανειλημμένως να καταβάλλει αποζημιώσεις στον προσφεύγοντα επενδυτή.
- 150 Αν η Ένωση συνήπτε διεθνή συμφωνία που θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεωθεί η Ένωση –ή κράτος μέλος, στο πλαίσιο της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης– να τροποποιήσει ή να αποσύρει μια ρύθμιση λόγω της εκτίμησης στην οποία έχει προβεί δικαστήριο που δεν εντάσσεται στο δικαιοδοτικό σύστημά της, ως προς το επίπεδο προστασίας του οικείου δημόσιου συμφέροντος όπως το έχουν καθορίσει, σύμφωνα με το συνταγματικό πλαίσιο της Ένωσης, τα θεσμικά όργανά της, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι τέτοια συμφωνία θα υπονόμει την ικανότητα της Ένωσης να λειτουργεί αυτόνομα εντός του δικού της συνταγματικού πλαισίου.
- 151 Υπογραμμίζεται επ' αυτού ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θεσπίζει τις ρυθμίσεις της κατ' εφαρμογήν της δημοκρατικής διαδικασίας που ορίζεται στις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ, και ότι οι ρυθμίσεις αυτές λογίζονται, βάσει των αρχών της δοτής αρμοδιότητας, της επικουρικής και της αναλογικότητας οι οποίες διατυπώνονται στο άρθρο 5 ΣΕΕ, ως κατάλληλες και, ταυτόχρονα, αναγκαίες προς επίτευξη θεμιτού σκοπού της Ένωσης. Κατά το άρθρο 19 ΣΕΕ, είναι έργο του δικαστή της Ένωσης να ελέγχει ότι το επίπεδο προστασίας των δημοσίων συμφερόντων το οποίο καθορίζεται από μια τέτοια ρύθμιση συμβιβάζεται, ειδικότερα, με τις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ, με τον Χάρτη και με τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης.
- 152 Όσον αφορά την αρμοδιότητα των δικαστηρίων ΣΟΕΣ για τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο κεφάλαιο οκτώ, τμήμα Γ, της ΣΟΕΣ, το άρθρο 28.3, παράγραφος 2, της Συμφωνίας αυτής ορίζει ότι οι διατάξεις του εν λόγω τμήματος Γ δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι εμποδίζουν οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος να λαμβάνει και να εφαρμόζει μέτρα αναγκαία για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας ηθικής, της

- δημόσιας τάξης, της υγείας και της ζωής των ανθρώπων, των ζώων και των φυτικών οργανισμών, υπό τη μοναδική επιφύλαξη ότι τα εν λόγω μέτρα δεν εφαρμόζονται κατά τρόπο ώστε να συνιστούν είτε μέσο αυθαίρετης ή αδικαιολόγητης διάκρισης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών σε περιπτώσεις όπου επικρατούν παρόμοιες συνθήκες, είτε συγκεκριμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών.
- 153 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, το δικαστήριο ΣΟΕΣ ουδεμία αρμοδιότητα θα έχει να αναγνωρίσει ότι δεν συμβιβάζεται με τη ΣΟΕΣ το επίπεδο προστασίας του δημόσιου συμφέροντος όπως ορίζεται από τα μέτρα της Ένωσης για τα οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 152 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, και να υποχρεώσει, επί τη βάση αυτή, την Ένωση στην καταβολή αποζημιώσεως.
- 154 Ομοίως, όσον αφορά την αρμοδιότητα των δικαστηρίων ΣΟΕΣ για τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο κεφάλαιο οκτώ, τμήμα Γ της ΣΟΕΣ, το άρθρο 8.9, παράγραφος 1, της Συμφωνίας αυτής υπενθυμίζει ρητώς ότι τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν το δικαίωμα «να θεσπίζουν ρυθμίσεις στο έδαφός τους ώστε να επιτυγχάνουν θεμιτούς στόχους πολιτικής, όπως η προστασία της δημόσιας υγείας, της ασφάλειας, του περιβάλλοντος ή της δημόσιας ηθικής, η κοινωνική προστασία ή η προστασία των καταναλωτών ή η πρόωθηση και προστασία της πολιτιστικής πολυμορφίας». Εξάλλου, το άρθρο 8.9, παράγραφος 2, της ίδιας Συμφωνίας προβλέπει ότι «αυτό καθαυτό το γεγονός ότι ένα μέρος θεσπίζει ρυθμίσεις, μεταξύ άλλων μέσω της τροποποίησης της νομοθεσίας του, κατά τρόπο που επηρεάζει αρνητικά τις επενδύσεις ή υπονομεύει τις προσδοκίες ενός επενδυτή, συμπεριλαμβανομένων των προσδοκιών του όσον αφορά τα κέρδη, δεν ισοδυναμεί με παραβίαση υποχρέωσης βάσει του παρόντος τμήματος».
- 155 Επιπλέον, το σημείο 1, στοιχείο δ', και το σημείο 2 της κοινής ερμηνευτικής πράξεως ορίζουν ότι η ΣΟΕΣ «δεν θα περικόψει τα [...] πρότυπα και τους κανόνες [κάθε συμβαλλόμενου μέρους] σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων, την ασφάλεια των προϊόντων, την προστασία των καταναλωτών, της υγείας, του περιβάλλοντος ή της προστασίας των εργαζομένων», ότι «[τ]α εισαγόμενα εμπορεύματα, οι πάροχοι υπηρεσιών και οι επενδυτές πρέπει να εξακολουθήσουν να τηρούν τις εγχώριες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων και των κανονισμών», και ότι η ΣΟΕΣ «διατηρεί την ικανότητα της [...] Ένωσης και των κρατών μελών της και του Καναδά να θεσπίζουν και να εφαρμόζουν τους δικούς τους νόμους και κανόνες που ρυθμίζουν την οικονομική δραστηριότητα υπέρ του δημόσιου συμφέροντος».
- 156 Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι η εξουσία εκτίμησης του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ δεν φθάνει μέχρι του σημείου να τους επιτρέπει να θέσουν εν αμφιβόλω το επίπεδο προστασίας του δημόσιου συμφέροντος όπως έχει καθοριστεί από την Ένωση κατόπιν της εφαρμογής δημοκρατικής διαδικασίας.
- 157 Αυτό είναι άλλωστε και το νόημα του σημείου 3 του παραρτήματος 8-Α της ΣΟΕΣ, όπου «διευκρινίζεται ότι, με την εξαίρεση των σπάνιων περιπτώσεων κατά τις οποίες οι επιπτώσεις ορισμένου μέτρου ή σειράς μέτρων είναι τόσο σοβαρές ώστε, ενόψει του σκοπού τους, να εμφανίζονται προδήλως υπερβολικές, τα μέτρα μέρους τα οποία δεν εισάγουν διακρίσεις και τα οποία έχουν σχεδιαστεί και εφαρμόζονται για την προστασία θεμιτών στόχων δημόσιου συμφέροντος, όπως της δημόσιας υγείας, της ασφάλειας και του περιβάλλοντος, δεν συνιστούν έμμεση απαλλοτρίωση».
- 158 Σημειωτέον επίσης ότι η αρμοδιότητα του δικαστηρίου ΣΟΕΣ για τη διαπίστωση τυχόν παραβάσεων της προβλεπόμενης στο άρθρο 8.10 της ΣΟΕΣ υποχρέωσης να επιφυλάσσεται «δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση» στις καλυπτόμενες επενδύσεις, είναι ειδικά οριοθετημένη, δεδομένου ότι η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού περιέχει εξαντλητική απαρίθμηση των περιπτώσεων στις οποίες χωρεί τέτοια διαπίστωση.

- 159 Στο πλαίσιο αυτό, τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν εστιάσει ιδίως σε περιπτώσεις καταχρηστικής μεταχείρισης, προδήλως αυθαίρετης μεταχείρισης και στοχευμένης διάκρισης, γεγονός που καταδεικνύει, για ακόμη μια φορά, ότι το απαιτούμενο επίπεδο προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, όπως έχει καθοριστεί κατόπιν της εφαρμογής δημοκρατικής διαδικασίας, δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα που έχει απονεμηθεί στα δικαστήρια ΣΟΕΣ να ελέγχουν κατά πόσον η μεταχείριση την οποία επιφυλάσσει συμβαλλόμενο μέρος σε έναν επενδυτή ή σε μια καλυπτόμενη επένδυση είναι «δίκαιη και ισότιμη».
- 160 Επομένως, από το σύνολο των ρητρών της ΣΟΕΣ προκύπτει ότι, οριοθετώντας ρητώς το πεδίο εφαρμογής του κεφαλαίου οκτώ, τμήματα Γ και Δ, της Συμφωνίας αυτής, δηλαδή των μόνων τμημάτων των οποίων μπορεί να γίνει επίκληση ενώπιον των δικαστηρίων που σχεδιάζεται να συσταθούν βάσει του τμήματος ΣΤ του ίδιου κεφαλαίου, τα συμβαλλόμενα μέρη μερίμνησαν ώστε να αποκλείσουν κάθε αρμοδιότητα στο πλαίσιο της οποίας τα δικαστήρια ΣΟΕΣ θα μπορούσαν να θέσουν εν αμφιβόλω τις δημοκρατικές επιλογές που έχουν γίνει σε ένα συμβαλλόμενο μέρος σχετικά, μεταξύ άλλων, με το επίπεδο προστασίας της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ασφάλειας και της δημόσιας ηθικής, της υγείας και της ζωής των ανθρώπων και των ζώων, της ασφάλειας των τροφίμων, των φυτικών οργανισμών, του περιβάλλοντος, της ευημερίας στην εργασία, της ασφάλειας των προϊόντων, των καταναλωτών ή ακόμη των θεμελιωδών δικαιωμάτων.
- 161 Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ δεν θίγει την αυτονομία της έννομης τάξης της Ένωσης.

Β. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης και με την επιταγή της αποτελεσματικότητας

1. Αρχές

- 162 Τα ερωτήματα που διατυπώνονται στην αίτηση γνωμοδότησεως ως προς το αν ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ συμβιβάζεται με τη γενική αρχή της ίσης μεταχείρισης αφορούν το ζήτημα κατά πόσον ο μηχανισμός αυτός είναι σύμφωνος με το άρθρο 20 του Χάρτη, όπου κατοχυρώνεται η «ισότητα έναντι του νόμου», και με το άρθρο 21, παράγραφος 2, του Χάρτη, το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω ιθαγένειας.
- 163 Κατά την άποψη όμως πολλών κυβερνήσεων που υπέβαλαν παρατηρήσεις καθώς και του Συμβουλίου, δεν απαιτείται ο εν λόγω μηχανισμός να συνάδει με τις διατάξεις αυτές του Χάρτη.
- 164 Κατά συνέπεια, πρέπει να κριθεί κατ' αρχάς αν, στο πλαίσιο της αίτησης γνωμοδότησεως, με την οποία ζητείται η γνώμη του Δικαστηρίου επί της συμβατότητας του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ «με τις Συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων», απαιτείται εξέταση βάσει του Χάρτη ή όχι.
- 165 Υπενθυμίζεται επ' αυτού ότι οι διεθνείς συμφωνίες οι οποίες συνάπτονται από την Ένωση πρέπει να συνάδουν πλήρως με τις Συνθήκες και με τις συνταγματικές αρχές που απορρέουν από αυτές [βλ., μεταξύ άλλων, γνωμοδότηση 1/15 (Συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017, EU:C:2017:592, σκέψη 67, και απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, σκέψη 46].
- 166 Το άρθρο 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ, το οποίο ορίζει ότι οποιοδήποτε κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή μπορούν να ζητήσουν από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει αν σχεδιαζόμενη συμφωνία συμβιβάζεται «με τις Συνθήκες», πρέπει να γίνει αντιληπτό υπό το πρίσμα αυτής της γενικής επιταγής συμβατότητας με το συνταγματικό πλαίσιο της Ένωσης.

- 167 Πρέπει, επομένως, να μπορούν να εξεταστούν στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ, όλα τα ζητήματα τα οποία ενδέχεται να εγείρουν αμφιβολίες ως προς το ουσιαστικό ή το τυπικό κύρος της συμφωνίας με βάση τις Συνθήκες. Ειδικότερα, η κρίση επί της συμβατότητας της συμφωνίας με τις Συνθήκες μπορεί, από την άποψη αυτή, να εξαρτάται όχι μόνον από διατάξεις που αφορούν την αρμοδιότητα, τη διαδικασία ή τη θεσμική οργάνωση της Ένωσης, αλλά και από διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου. Το ίδιο ισχύει και όταν τίθεται το ζήτημα αν η σχεδιαζόμενη διεθνής συμφωνία συμβιβάζεται με τις εγγυήσεις που κατοχυρώνονται στον Χάρτη, δεδομένου ότι αυτός έχει την ίδια νομική ισχύ με τις Συνθήκες [γνωμοδότηση 1/15 (Συμφωνία PNR ΕΕ-Καναδά), της 26ης Ιουλίου 2017, EU:C:2017:592, σκέψη 70].
- 168 Όσον αφορά το άρθρο 21, παράγραφος 2, του Χάρτη, κατά το οποίο, «[ε]ντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας», η ως άνω διάταξη αντιστοιχεί, όπως προκύπτει από τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17), στο άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και πρέπει να εφαρμόζεται σύμφωνα με τη διάταξη αυτή της Συνθήκης ΛΕΕ.
- 169 Όπως όμως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο, το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ δεν έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις ενδεχόμενης διαφορετικής μεταχείρισης μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών και των υπηκόων τρίτων κρατών (απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, Βάτσουρας και Κουπατάντζε, C-22/08 και C-23/08, EU:C:2009:344, σκέψη 52).
- 170 Συνεπώς, το άρθρο 21, παράγραφος 2, του Χάρτη δεν ασκεί επιρροή αν πρόκειται, όπως ζητεί το Βασίλειο του Βελγίου, να εξεταστεί το ζήτημα κατά πόσον ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ είναι ικανός να οδηγήσει σε διάκριση εις βάρος των ενωσιακών επενδυτών, σε σχέση με τους Καναδούς επενδυτές.
- 171 Αντιθέτως, το άρθρο 20 του Χάρτη, το οποίο ορίζει ότι «[ό]λοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου», δεν περιορίζει ρητώς το πεδίο εφαρμογής του και, ως εκ τούτου, εφαρμόζεται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, όπως εκείνες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής διεθνούς συμφωνίας που συνάπτεται από την Ένωση (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψεις 19 έως 21, της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, σκέψη 72, και της 16ης Μαΐου 2017, Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, σκέψη 49).
- 172 Όπως ακριβώς, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, και οι επενδύσεις τις οποίες πραγματοποιούν στην Ένωση οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τα κράτη μέλη, έτσι και οι επενδύσεις τις οποίες πραγματοποιούν στην Ένωση οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τον Καναδά εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και, άρα, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 του Χάρτη, στο οποίο κατοχυρώνεται η ισότητα έναντι του νόμου. Πράγματι, η προστασία που παρέχει το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα καλύπτει όλα τα πρόσωπα των οποίων η κατάσταση διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους.
- 173 Βεβαίως, όπως παρατήρησε το Συμβούλιο, το άρθρο 20 του Χάρτη δεν υποχρεώνει την Ένωση να συμφωνεί, στις εξωτερικές σχέσεις της, ότι θα επιφυλάσσει την ίδια μεταχείριση σε διαφορετικά τρίτα κράτη (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Swiss International Air Lines, C-272/15, EU:C:2016:993, σκέψεις 24 έως 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 174 Εντούτοις, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 198 και 199 των προτάσεών του, η νομολογία αυτή δεν εμποδίζει να εξεταστεί αν μια διεθνής συμφωνία αντιβαίνει στο άρθρο 20 του Χάρτη στον βαθμό που προβλέπει διαφορετική μεταχείριση, εντός της ίδιας της Ένωσης, των προσώπων από ένα τρίτο κράτος και των προσώπων των κρατών μελών.
- 175 Επομένως, τα ερωτήματα που διατυπώνονται σε αυτό το τμήμα της αίτησης γνωμοδοτήσεως πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 20 του Χάρτη.

- 176 Η ισότητα έναντι του νόμου, όπως διακηρύσσεται στο άρθρο αυτό, κατοχυρώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης, η οποία επιβάλλει να μην αντιμετωπίζονται συγκρίσιμες καταστάσεις με διαφορετικό τρόπο και να μην αντιμετωπίζονται διαφορετικές καταστάσεις με τον ίδιο τρόπο, εκτός αν μια τέτοια μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικά (αποφάσεις της 17ης Οκτωβρίου 2013, Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, σκέψη 76, και της 12ης Ιουλίου 2018, Spika κ.λπ., C-540/16, EU:C:2018:565, σκέψη 35).
- 177 Η απαίτηση να είναι οι καταστάσεις συγκρίσιμες για να μπορεί να κριθεί αν υφίσταται παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης πρέπει να εκτιμάται βάσει όλων των στοιχείων που χαρακτηρίζουν τις καταστάσεις αυτές, ιδίως δε του αντικειμένου και του σκοπού της πράξεως με την οποία θεσπίζεται η επίμαχη διάκριση, ενώ εξυπακούεται ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, στο πλαίσιο αυτό, οι αρχές και οι στόχοι του τομέα στον οποίο εμπίπτει η πράξη (αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Arcelor Atlantique και Lorraine κ.λπ., C-127/07, EU:C:2008:728, σκέψη 26, της 7ης Μαρτίου 2017, RPO, C-390/15, EU:C:2017:174, σκέψη 42, και της 22ας Ιανουαρίου 2019, Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, σκέψη 42). Εφόσον οι καταστάσεις δεν είναι συγκρίσιμες, η διαφορετική αντιμετώπισή τους δεν θίγει την ισότητα έναντι του νόμου, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη (απόφαση της 22ας Μαΐου 2014, Glatzel, C-356/12, EU:C:2014:350, σκέψη 84).
- 178 Όσον αφορά, τέλος, την επιταγή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, η αίτηση γνωμοδοτήσεως αναφέρεται σε αυτήν μόνο στο πλαίσιο ενός ειδικού ερωτήματος σχετικά με το ενδεχόμενο να διαπιστώσει το δικαστήριο ΣΟΕΣ ότι η επιβολή προστίμου σε Καναδό επενδυτή, λόγω εκ μέρους του παράβασης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ ή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, δεν συμβιβάζεται με το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα Γ ή Δ της ΣΟΕΣ. Ως εκ τούτου, το ερώτημα αυτό θα πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της επιταγής της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, η οποία αποτελεί έκφραση της απαγόρευσης παρεμπόδισης της εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ που αποσκοπούν στη διατήρηση ανόθευτου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά (βλ., ιδίως, απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, Kone, C-557/12, EU:C:2014:1317, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

2. Επί της συμβατότητας με την αρχή της ίσης μεταχείρισης

- 179 Η διαφορετική μεταχείριση για την οποία γίνεται λόγος στην αίτηση γνωμοδοτήσεως έγκειται στο γεγονός ότι, ενώ οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τα κράτη μέλη που επενδύουν στην Ένωση και υπόκεινται στο δίκαιο της Ένωσης δεν θα έχουν τη δυνατότητα να προσβάλλουν τα ενωσιακά μέτρα ενώπιον των δικαστηρίων ΣΟΕΣ, οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τον Καναδά που επενδύουν στον ίδιο εμπορικό ή βιομηχανικό κλάδο της εσωτερικής αγοράς της Ένωσης θα μπορούν να προσβάλλουν τα μέτρα αυτά ενώπιον των δικαστηρίων ΣΟΕΣ.
- 180 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τον Καναδά που επενδύουν στην Ένωση βρίσκονται, από πλευράς του αντικειμένου και του σκοπού –που εκτίθενται εκτενέστερα στις σκέψεις 199 και 200 της παρούσας γνωμοδοτήσεως– των διατάξεων που περιλήφθηκαν στη ΣΟΕΣ και αφορούν την άνευ διακρίσεων μεταχείριση και την προστασία των ξένων επενδύσεων, σε κατάσταση συγκρίσιμη με αυτή των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων από τα κράτη μέλη που επενδύουν στον Καναδά, αντιθέτως, δεν είναι συγκρίσιμη με εκείνη των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων από τα κράτη μέλη που επενδύουν στην Ένωση.
- 181 Επισημαίνεται, ως προς το σημείο αυτό, ότι η δυνατότητα των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων από τον Καναδά που επενδύουν στην Ένωση να επικαλεστούν τη ΣΟΕΣ ενώπιον των δικαστηρίων ΣΟΕΣ αναγνωρίζεται προκειμένου να παρασχεθεί στα εν λόγω πρόσωπα από τον Καναδά, υπό την ιδιότητά τους ως ξένων επενδυτών, ένα ειδικό ένδικο βοήθημα κατά των μέτρων της Ένωσης, ενώ οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τα κράτη μέλη που επενδύουν, όπως οι προαναφερθέντες Καναδοί επενδυτές, στην Ένωση, δεν αποτελούν εντός της Ένωσης ξένους επενδυτές και, συνεπώς, δεν θα έχουν πρόσβαση στο ειδικό αυτό ένδικο βοήθημα και δεν θα μπορούν εξάλλου,

- βάσει του κανόνα του άρθρου 30.6, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ, ούτε να επικαλεστούν ευθέως τους κανόνες της Συμφωνίας αυτής ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων των κρατών μελών και της Ένωσης.
- 182 Η διαπίστωση που έγινε στη σκέψη 180 της παρούσας γνωμοδοτήσεως δεν ανατρέπεται από το γεγονός ότι, όπως μνημονεύεται στην αίτηση γνωμοδοτήσεως, η αποζημίωση που θα επιδικαστεί από το δικαστήριο ΣΟΕΣ σε Καναδό επενδυτή θα πρέπει, κατά το άρθρο 8.39, παράγραφος 2, στοιχείο α', της εν λόγω Συμφωνίας, να καταβληθεί στην εγκατεστημένη εντός της Ένωσης επιχείρηση την οποία αυτός κατέχει ή ελέγχει, σε περίπτωση που ο τελευταίος έχει προσφύγει ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ εξ ονόματος αυτής της «τοπικά εγκατεστημένης επιχείρησης».
- 183 Αρκεί συναφώς η διαπίστωση ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 193 των προτάσεων του, μια τέτοια επιχείρηση αποτελεί και αυτή επένδυση του Καναδού επενδυτή, ώστε η εμπλοκή της στη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων ΣΟΕΣ και στην εκτέλεση της σχετικής διαιτητικής απόφασης δεν είναι ικανή να μεταβάλει το συμπέρασμα που συνήχθη ανωτέρω από την εξέταση της συγκρισιμότητας της κατάστασης των Καναδών επενδυτών και των ενωσιακών επενδυτών.
- 184 Η ίση μεταχείριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών προσώπων δεν θίγεται ούτε από το γεγονός ότι τα συμβαλλόμενα μέρη δεν απέκλεισαν τη δυνατότητα του δικαστηρίου ΣΟΕΣ να εκδώσει διαιτητική απόφαση με την οποία να κρίνει ότι το πρόστιμο που έχει επιβληθεί από την Επιτροπή ή από αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους σε Καναδό επενδυτή λόγω παράβασης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ ή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ αντιβαίνει στις διατάξεις του κεφαλαίου οκτώ, τμήματα Γ και Δ, της ΣΟΕΣ.
- 185 Ειδικότερα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων των τμημάτων Γ και Δ, τέτοια διαιτητική απόφαση είναι δυνατό να εκδοθεί μόνο σε περίπτωση που προκύψει ότι η απόφαση επιβολής του προστίμου είναι ελαττωματική για κάποιον από τους λόγους στους οποίους αναφέρεται το άρθρο 8.10, παράγραφος 2, της ΣΟΕΣ ή στερεί από τον επενδυτή τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της επένδυσής του, περιλαμβανομένου του δικαιώματος χρήσης, κάρπωσης και διάθεσης της επένδυσής του, κατά την έννοια του παραρτήματος 8-Α, σημείο 1, στοιχείο β', της Συμφωνίας αυτής. Αντιθέτως, τέτοια απόφαση δεν νοείται σε περίπτωση νόμιμης εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού από την Επιτροπή ή από την αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους, δεδομένου ότι τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν ρητώς αναγνωρίσει, στο άρθρο 17.2 της ΣΟΕΣ, «τη σημασία του ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού στις εμπορικές συναλλαγές τους» και δεν αμφισβητούν ότι «οι αντιανταγωνιστικές επιχειρηματικές πρακτικές μπορούν να στρεβλώσουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών και γενικώς να υπονομεύσουν τα οφέλη που προκύπτουν από την απελευθέρωση του εμπορίου».
- 186 Ωστόσο, αν η Επιτροπή ή μια αρχή ανταγωνισμού κράτους μέλους επέβαλλε σε ενωσιακό επενδυτή πρόστιμο το οποίο είτε ενείχε τέτοιο ελάττωμα είτε είχε τέτοιο απαλλοτριωτικό αποτέλεσμα, ο επενδυτής αυτός θα διέθετε τα αναγκαία ένδικα βοηθήματα προκειμένου να επιτύχει την ακύρωση του προστίμου. Επομένως, μολονότι δεν είναι δυνατό να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να μπορεί, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, μια διαιτητική απόφαση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ όπως η περιγραφόμενη στην αίτηση γνωμοδοτήσεως να εξουδετερώσει τα αποτελέσματα προστίμου που έχει επιβληθεί λόγω παράβασης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ ή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, εντούτοις η απόφαση αυτή δεν θα έχει ως συνέπεια τη δημιουργία άνιση μεταχείρισης εις βάρος ενωσιακού επενδυτή στον οποίο θα επιβαλλόταν πρόστιμο που θα ενείχε παρόμοιο ελάττωμα.

3. Επί της συμβατότητας με την επιταγή της αποτελεσματικότητας

- 187 Στον βαθμό που με την αίτηση γνωμοδοτήσεως τίθεται το ζήτημα αν συντρέχει κίνδυνος να θιγεί η αποτελεσματικότητα του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού λόγω της δυνατότητας του δικαστηρίου ΣΟΕΣ να εκδώσει διαιτητική απόφαση με το περιεχόμενο το οποίο περιγράφηκε στη

σκέψη 184 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι στις μοναδικές περιπτώσεις όπου νοείται τέτοια διαιτητική απόφαση, όπως αυτές προεκτέθηκαν στη σκέψη 185 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, η εξουδετέρωση του προστίμου δεν θα δημιουργούσε τέτοιο κίνδυνο. Τούτο διότι, όπως αναφέρθηκε στην αμέσως προηγούμενη σκέψη της παρούσας γνωμοδοτήσεως, το ίδιο το δικαίο της Ένωσης επιτρέπει την ακύρωση προστίμου όταν αυτό ενέχει ελάττωμα αντίστοιχο με εκείνο το οποίο θα μπορούσε να διαπιστώσει το δικαστήριο ΣΟΕΣ.

- 188 Συνεπώς, δεδομένου ότι το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ της ΣΟΕΣ δεν εμποδίζει την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ οι οποίες αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατήρησης ανόθευτου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, πρέπει να γίνει δεκτό, σύμφωνα με τη νομολογία που υπενθυμίστηκε με τη σκέψη 178 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, ότι το κεφάλαιο αυτό δεν θίγει την επιταγή της αποτελεσματικότητας του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού.

Γ. Επί της συμβατότητας του σχεδιαζόμενου μηχανισμού ΕΔμΕΚ με το δικαίωμα πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο

1. Αρχές

- 189 Στην αίτηση γνωμοδοτήσεως το Βασίλειο του Βελγίου αναφέρεται στο δικαίωμα προσφυγής ενώπιον «ανεξάρτητο[υ] και αμερόληπτο[υ] δικασ[τηρίου], που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως», όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, καθώς και στην «αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη», η οποία επιβάλλεται βάσει του τρίτου εδαφίου του άρθρου αυτού.
- 190 Συναφώς, από το άρθρο 47 του Χάρτη, το οποίο η Ένωση είναι υποχρεωμένη να τηρεί δυνάμει της νομολογίας που υπενθυμίστηκε με τις σκέψεις 165 και 167 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, συνάγεται ότι η Ένωση, όταν συνάπτει διεθνή συμφωνία η οποία περιλαμβάνει την ίδρυση οργάνων που έχουν κυρίως δικαιοδοτικά χαρακτηριστικά και θα καλούνται να επιλύουν διαφορές, ιδίως μεταξύ ιδιωτών επενδυτών και κρατών, όπως το δικαστήριο ΣΟΕΣ και το εφετείο ΣΟΕΣ, δεσμεύεται από τις διατάξεις του άρθρου 47, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του Χάρτη όσον αφορά τόσο τους όρους πρόσβασης στα όργανα αυτά όσο και την ανεξαρτησία τους.
- 191 Ως εκ τούτου, η Ένωση οφείλει να εξασφαλίσει, σε σχέση με τη φύση και τις ιδιαιτερότητες των οργάνων αυτών καθώς και με το διεθνές πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, ότι το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ και οποιαδήποτε άλλη πράξη προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής του εγγυώνται ότι, άπαξ και η ΣΟΕΣ συναφθεί και τεθεί σε εφαρμογή, όλα τα δικαστήρια που θα συσταθούν βάσει αυτής θα έχουν τα χαρακτηριστικά ανεξάρτητου δικαστηρίου στο οποίο υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης.
- 192 Η διαπίστωση αυτή δεν ανατρέπεται από το γεγονός ότι οι εγγυήσεις που παρέχονται από το δικαίο της Ένωσης δεν αφορούν το τρίτο κράτος με το οποίο η Ένωση διαπραγματεύεται τη συμφωνία. Εν προκειμένω, μολονότι ο Καναδάς δεν δεσμεύεται ασφαλώς από τις εγγυήσεις αυτές, η Ένωση παρά ταύτα δεσμεύεται και, επομένως, δεν επιτρέπεται, όπως προκύπτει από τη νομολογία που υπενθυμίστηκε με τις σκέψεις 165 και 167 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, να συνάψει συμφωνία η οποία να εγκαθιδρύει δικαστήρια αρμόδια να εκδίδουν δεσμευτικές για την Ένωση διαιτητικές αποφάσεις και να εξετάζουν διαφορές υποβαλλόμενες στην κρίση τους από πολίτες της Ένωσης, χωρίς να παρέχονται οι προαναφερθείσες εγγυήσεις.
- 193 Η ως άνω διαπίστωση δεν ανατρέπεται ούτε από το γεγονός ότι ο σχεδιαζόμενος μηχανισμός ΕΔμΕΚ είναι, όπως επισημάνθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, «υβριδικός», υπό την έννοια ότι διατηρεί, πέραν των δικαιοδοτικών χαρακτηριστικών, και πολλά στοιχεία τα οποία στηρίζονται στους παραδοσιακούς μηχανισμούς διαιτησίας για ζητήματα επενδύσεων.

- 194 Ως προς το τελευταίο αυτό σημείο, πρέπει να τονιστεί ότι, μολονότι οι κανόνες του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ σχετικά με την υποβολή των διαφορών στην κρίση του πρωτοβάθμιου οργάνου ΣΟΕΣ εμπνέονται σε μεγάλο βαθμό από τους παραδοσιακούς μηχανισμούς ΕΔμΕΚ, δεν ισχύει το ίδιο για τους κανόνες που διέπουν τη συγκρότηση του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και την εξέταση των σχετικών διαφορών.
- 195 Ειδικότερα, τόσο το άρθρο 8.27 της ΣΟΕΣ που προβλέπει την ίδρυση μόνιμου δικαστηρίου ΣΟΕΣ με δεκαπέντε μέλη και ορίζει, στη παράγραφο 7, ότι τρία μέλη «εκ περιτροπής [...] θα απαρτίσουν τμήμα [...] το οποίο θα εξετάσει την υπόθεση, διασφαλίζοντας ότι η σύνθεση των τμημάτων είναι τυχαία και απρόβλεπτη» όσο και το άρθρο 8.28, παράγραφος 5, της ίδιας Συμφωνίας, όπου διευκρινίζεται ότι το τμήμα του εφετείου ΣΟΕΣ που συγκροτείται για να εκδικάσει την έφεση αποτελείται από τρία μέλη τα οποία διορίζονται τυχαία, είναι αντίθετα προς τους κανόνες της διαιτησίας και υλοποιούν με συγκεκριμένο τρόπο τη βούληση των συμβαλλομένων μερών όπως εκφράζεται στο σημείο 6, στοιχείο στ', της κοινής ερμηνευτικής πράξεως, όπου δηλώνεται ότι «[η ΣΟΕΣ] απομακρύνεται αποφασιστικά από την παραδοσιακή προσέγγιση της επίλυσης επενδυτικών διαφορών και θεσπίζει ανεξάρτητα, αμερόληπτα και διαρκή δικαστήρια επίλυσης επενδυτικών διαφορών, εμπνευσμένα από τις αρχές των [...] δικαστικών συστημάτων».
- 196 Η «σημαντική και ριζική αλλαγή των κανόνων για τις επενδύσεις και την επίλυση διαφορών», η οποία διαπιστώνεται ως συμπέρασμα από τα συμβαλλόμενα μέρη στο σημείο 6, στοιχείο θ', της κοινής ερμηνευτικής πράξεως, επιβεβαιώνεται επίσης, κατά το σημείο 6, στοιχείο ζ', της κοινής ερμηνευτικής πράξεως, από το γεγονός ότι η ΣΟΕΣ προβλέπει μηχανισμό έφεσης προκειμένου, ιδίως, να «διασφαλιστεί η συνέπεια των αποφάσεων του [δικαστηρίου]».
- 197 Ως εκ τούτου, χωρίς να απαιτείται να διευκρινιστεί ούτε αν τα συμβαλλόμενα μέρη θα χαρακτηρίσουν επισήμως τα δικαστήρια ΣΟΕΣ ως «δικαστικές αρχές» ούτε αν τα μέλη τους θα έχουν, όπως συνάγεται από τη δήλωση αριθ. 36, τον τίτλο του «δικαστή», από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι τα δικαστήρια ΣΟΕΣ θα ασκούν κατ' ουσίαν δικαιοδοτικά καθήκοντα. Θα είναι μόνιμα και θα έχουν νόμιμο έρεισμα στις πράξεις με τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη θα εγκρίνουν τη ΣΟΕΣ. Θα εφαρμόζουν, κατόπιν κατ' αντιμωλία διαδικασία, κανόνες δικαίου, θα πρέπει να ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη αυτονομία και θα εκδίδουν τελεσίδικες και δεσμευτικές αποφάσεις.
- 198 Όσον αφορά τον δεσμευτικό χαρακτήρα της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων ΣΟΕΣ, πρέπει να επισημανθεί ότι η δικαιοδοσία τους θα είναι υποχρεωτική όχι μόνο για τον καθού, ο οποίος θα οφείλει να την αποδεχθεί δυνάμει του άρθρου 8.25 της ΣΟΕΣ, αλλά και για τον προσφεύγοντα επενδυτή, σε περίπτωση που αυτός προτίθεται να επικαλεστεί ευθέως τις διατάξεις της ΣΟΕΣ. Πράγματι, δεδομένου ότι το άρθρο 30.6 της ΣΟΕΣ στερεί από τους επενδυτές τη δυνατότητα να επικαλεστούν ευθέως τη ΣΟΕΣ ενώπιον των δικαστηρίων των αντίστοιχων συμβαλλομένων μερών, κάθε ένδικο βοήθημα στηριζόμενο ευθέως στις διατάξεις της Συμφωνίας αυτής θα πρέπει να ασκείται ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ. Συνακόλουθα, κάθε έφεση κατά της απόφασης του δικαστηρίου ΣΟΕΣ θα πρέπει να ασκείται ενώπιον του εφετείου ΣΟΕΣ.
- 199 Όσον αφορά το επίπεδο πρόσβασης και ανεξαρτησίας στο οποίο πρέπει να ανταποκρίνονται τα δικαστήρια ΣΟΕΣ προκειμένου να μπορεί να θεωρηθεί ότι το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ συμβιβάζεται με το άρθρο 47 του Χάρτη, πρέπει να σημειωθεί ότι ο λόγος για τον οποίο, αφενός, περιλήφθηκαν στη ΣΟΕΣ διατάξεις σχετικές με την άνευ διακρίσεων μεταχείριση και την προστασία των επενδύσεων και, αφετέρου, ιδρύονται με αυτήν, προς εξασφάλιση της τήρησης των συγκεκριμένων διατάξεων, δικαστήρια που δεν εντάσσονται στα δικαιοδοτικά συστήματα των συμβαλλομένων μερών, ήταν να έχουν οι επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα του ενός συμβαλλόμενου μέρους πλήρη εμπιστοσύνη ότι θα αντιμετωπίζονται, ως προς τις επενδύσεις τους στο έδαφος του άλλου συμβαλλόμενου μέρους, ισότιμα με τις επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα του τελευταίου και ότι οι επενδύσεις τους εκεί θα είναι ασφαλείς.

- 200 Προβλέποντας τη δημιουργία ενός τέτοιου μηχανισμού που δεν εντάσσεται στα δικαιοδοτικά συστήματα των συμβαλλομένων μερών, το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ έχει, όπως παρατήρησαν το Συμβούλιο και η Επιτροπή, ως σκοπό να διασφαλίσει ότι η εμπιστοσύνη αυτή των ξένων επενδυτών επεκτείνεται και στο όργανο το οποίο είναι αρμόδιο να διαπιστώνει τυχόν παραβάσεις των τμημάτων Γ και Δ του προαναφερθέντος κεφαλαίου εκ μέρους του κράτους υποδοχής των επενδύσεών τους. Προκύπτει, επομένως, ότι η ανεξαρτησία των δικαστηρίων ΣΟΕΣ έναντι του κράτους υποδοχής και η πρόσβαση των ξένων επενδυτών στα όργανα αυτά συνδέονται άρρηκτα με τον σκοπό της προώθησης ελεύθερου και δίκαιου εμπορίου, ο οποίος διακηρύσσεται στο άρθρο 3 παράγραφος 5, ΣΕΕ και επιδιώκεται από τη ΣΟΕΣ.
- 201 Όσον αφορά την εγγύηση της δυνατότητας πρόσβασης, αυτή προϋποθέτει ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 8.18 της ΣΟΕΣ δυνατότητα κάθε επενδυτή, κατά την έννοια του άρθρου 8.1 της ως άνω Συμφωνίας, να υποβάλει τη διαφορά του ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ ζητώντας να διαπιστωθεί παράβαση των διατάξεων των τμημάτων Γ ή Δ μπορεί να υπόκειται μόνο σε αναλογικούς περιορισμούς, όπως οι σχετικοί με την καταβολή της δικαστικής δαπάνης, οι οποίοι επιδιώκουν νόμιμο σκοπό και δεν θίγουν την ίδια την ουσία του δικαιώματος πρόσβασης σε τέτοιο δικαστήριο (απόφαση της 30ής Ιουνίου 2016, Toma και Biroul Executorului Judecătoreasc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 202 Η επιταγή της ανεξαρτησίας είναι σύμφυτη με την αποστολή της απονομής δικαιοσύνης και έχει δύο πτυχές. Η πρώτη πτυχή, που είναι εξωτερική, προϋποθέτει ότι το σχετικό όργανο ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη αυτονομία, χωρίς να υπόκειται σε οποιαδήποτε ιεραρχική σχέση ή σχέση εξαρτήσεως έναντι οποιουδήποτε και χωρίς να λαμβάνει εντολές ή οδηγίες οποιασδήποτε προελεύσεως, με συνέπεια να προστατεύεται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους. Προϋπόθεση για την αναγκαία αυτή ελευθερία από τέτοιους εξωτερικούς παράγοντες είναι να παρέχονται ορισμένες εγγυήσεις για την προστασία των προσώπων στα οποία έχει ανατεθεί το δικαιοδοτικό έργο, όπως είναι η ισοβιότητα. Η είσπραξη αποδοχών ανάλογων προς τη σπουδαιότητα των καθηκόντων που ασκούν συνιστά επίσης εγγύηση σύμφυτη με την ανεξαρτησία [απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Πλημμέλειες του δικαστικού συστήματος), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψεις 63 και 64 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 203 Η δεύτερη πτυχή, που είναι εσωτερική, ομοιάζει εννοιολογικά με την αμεροληψία και έγκειται στην τήρηση ίσων αποστάσεων από τους διαδίκους και από τα αντίστοιχα συμφέροντά τους σε σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς. Η πτυχή αυτή επιτάσσει την τήρηση αντικειμενικότητας και την απουσία κάθε συμφέροντος στην έκβαση της διαφοράς, πέραν της αυστηρής εφαρμογής του κανόνα δικαίου [απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Πλημμέλειες του δικαστικού συστήματος), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 204 Αυτές οι εγγυήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας προϋποθέτουν την ύπαρξη κανόνων, ιδίως όσον αφορά τη σύνθεση του οργάνου, τον διορισμό των μελών του, τη διάρκεια της θητείας τους και τους λόγους εξαίρεσής τους ή παύσης τους, ώστε οι πολίτες να μην έχουν καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη θωράκιση του οργάνου έναντι εξωτερικών παραγόντων και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιμαχόμενων συμφερόντων [απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Πλημμέλειες του δικαστικού συστήματος), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

2. Επί της συμβατότητας με την απαίτηση για δυνατότητα πρόσβασης

- 205 Από τα άρθρα 8.1 και 8.18 της ΣΟΕΣ προκύπτει ότι η Συμφωνία αυτή επιδιώκει να εξασφαλίσει πρόσβαση στο δικαστήριο ΣΟΕΣ για όλες τις επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τον Καναδά που επενδύουν στην Ένωση, καθώς και για όλες τις επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα από τα κράτη μέλη που επενδύουν στον Καναδά.
- 206 Το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ αποτελεί, από την άποψη αυτή, έκφραση του στόχου των συμβαλλομένων μερών να ρυθμίσουν τον μηχανισμό ΕΔμΕΚ κατά τέτοιον τρόπο ώστε να έχουν πραγματική δυνατότητα πρόσβασης στα δικαστήρια ΣΟΕΣ τόσο οι επενδυτές οι οποίοι έχουν στη διάθεσή τους περιορισμένα μέσα για να αντεπεξέλθουν σε οικονομικά επαχθείς διαδικασίες, όπως τα φυσικά πρόσωπα και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όσο και οι επιχειρήσεις που διαθέτουν πιο σημαντικούς πόρους.
- 207 Για τον λόγο αυτό, τα συμβαλλόμενα μέρη προέβλεψαν, στο άρθρο 8.39, παράγραφος 6, της ΣΟΕΣ, ότι η μεικτή επιτροπή θα πρέπει να «εξετά[σ]ει το ενδεχόμενο θέσπισης συμπληρωματικών κανόνων που αποσκοπούν στη μείωση της οικονομικής επιβάρυνσης για τους προσφεύγοντες όταν αυτοί είναι φυσικά πρόσωπα ή μικρομεσαίες επιχειρήσεις».
- 208 Η «οικονομική επιβάρυνση» της οποίας η μείωση θα πρέπει να εξεταστεί κατ' αυτόν τον τρόπο περιλαμβάνει, πιο συγκεκριμένα, τα έξοδα και τις δαπάνες που μνημονεύονται στο άρθρο 8.39, παράγραφος 5, της εν λόγω Συμφωνίας.
- 209 Αφενός, πρόκειται για τα έξοδα νομικής εκπροσώπησης και συνδρομής στα οποία υποβάλλονται τόσο ο προσφεύγων επενδυτής όσο και το καθού συμβαλλόμενο μέρος. Όπως προκύπτει από το εν λόγω άρθρο 8.39, παράγραφος 5, ο επενδυτής διατρέχει τον κίνδυνο, σε περίπτωση απόρριψης της προσφυγής του, να υποχρεωθεί να φέρει το σύνολο των προαναφερθέντων εξόδων.
- 210 Αφετέρου, η εν λόγω οικονομική επιβάρυνση συνίσταται στην καταβολή της δικαστικής δαπάνης. Όπως συνάγεται συναφώς από τον συνδυασμό του άρθρου 8.39, παράγραφος 5, της ΣΟΕΣ με το άρθρο 8.27, παράγραφος 14, της ίδιας Συμφωνίας, η δαπάνη αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την αμοιβή και τα έξοδα των μελών του οργάνου τα οποία ορίζονται για την εξέταση της διαφοράς. Ο προσφεύγων επενδυτής διατρέχει τον κίνδυνο, σε περίπτωση απόρριψης της αξίωσής του, να υποχρεωθεί να φέρει το σύνολο αυτών των αμοιβών και των εξόδων.
- 211 Συνεπώς, ο οικονομικός κίνδυνος που συνδέεται με την κίνηση διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου ΣΟΕΣ μπορεί να είναι, για τα φυσικά πρόσωπα ή τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τόσο μεγάλος ώστε να αποθαρρύνει τον επενδυτή από το να την κινήσει.
- 212 Αυτή η έλλειψη δυνατότητας πρόσβασης στο δικαστήριο ΣΟΕΣ, με την οποία ενδέχεται να έλθουν αντιμέτωποι πολλοί επενδυτές, δεν καλύπτεται με την προβλεπόμενη στο άρθρο 8.27, παράγραφος 9, της ΣΟΕΣ δυνατότητα να υποβληθεί η διαφορά προς εξέταση σε ένα μόνο μέλος του δικαστηρίου ΣΟΕΣ. Τούτο διότι η μερική αυτή μείωση της οικονομικής επιβάρυνσης μπορεί να επιτευχθεί, όπως ορίζεται στη διάταξη αυτή, μόνον αν συναινέσει ο καθού.
- 213 Ως εκ τούτου, καθίσταται σαφές ότι, ελλείψει ενός συστήματος που να διασφαλίζει στα φυσικά πρόσωπα και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ότι θα έχουν, από οικονομικής άποψης, δυνατότητα πρόσβασης στο δικαστήριο ΣΟΕΣ και στο εφετείο ΣΟΕΣ, υφίσταται στην πράξη ο κίνδυνος να έχουν πρόσβαση στον μηχανισμό ΕΔμΕΚ μόνον όσοι επενδυτές διαθέτουν σημαντικούς οικονομικούς πόρους. Η κατάσταση αυτή θα δημιουργούσε μια ασυνέπεια τόσο προς το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ, το οποίο καλύπτει το σύνολο των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων ενός συμβαλλόμενου μέρους που επενδύουν στο έδαφος του άλλου συμβαλλόμενου μέρους, όσο και προς τον μνημονευόμενο στο άρθρο 3 παράγραφος 5, ΣΕΕ, σκοπό

- της προώθησης ελεύθερου και δίκαιου εμπορίου, τον οποίο η ΣΟΕΣ επιδιώκει να επιτύχει, μεταξύ άλλων, μέσω της δυνατότητας που παρέχει στους ξένους επενδυτές να προσφεύγουν ενώπιον δικαστηρίων που δεν εντάσσονται στο δικαιοδοτικό σύστημα του κράτους υποδοχής.
- 214 Κατά συνέπεια, προκειμένου να κριθεί αν το κεφάλαιο οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ συμβιβάζεται με το άρθρο 47 του Χάρτη, θα πρέπει να εξεταστεί αν οι ρήτρες οι οποίες περιλαμβάνονται στο τμήμα ΣΤ και στις πράξεις που προσδιορίζουν το πεδίο εφαρμογής του, σχετικά με τη βελτίωση των προοπτικών πρόσβασης των φυσικών προσώπων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στα δικαστήρια ΣΟΕΣ, αντανακλούν δεσμεύσεις κατά τις οποίες, άπαξ και συσταθούν τα δικαστήρια αυτά, θα τεθεί σε εφαρμογή ένα σύστημα που να διασφαλίζει το απαιτούμενο από το άρθρο 47 του Χάρτη επίπεδο δυνατοτήτων πρόσβασης.
- 215 Τέτοιες δεσμεύσεις δεν περιέχονται ούτε στο άρθρο 8.27, παράγραφος 15, της ΣΟΕΣ, κατά το οποίο η μεικτή επιτροπή «μπορεί», με απόφασή της, να μετατρέψει την πάγια αμοιβή και άλλες αμοιβές και δαπάνες σε τακτικό μισθό, ούτε στο άρθρο 8.39, παράγραφος 6, της ίδιας Συμφωνίας, το οποίο ορίζει ότι η μεικτή επιτροπή «εξετάζει το ενδεχόμενο» θέσπισης συμπληρωματικών κανόνων που αποσκοπούν στη μείωση της οικονομικής επιβάρυνσης για τους προσφεύγοντες, όταν πρόκειται για φυσικά πρόσωπα και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- 216 Ούτε οι λοιπές διατάξεις του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ περιέχουν νομικά υποχρεωτικές δεσμεύσεις ως προς το ζήτημα της εξασφάλισης ότι οι μικρομεσαίοι επενδυτές θα έχουν, από οικονομικής άποψης, δυνατότητα πρόσβασης στα δικαστήρια ΣΟΕΣ.
- 217 Αντιθέτως, στη δήλωση αριθ. 36 εκτίθεται, αφενός, ότι «[η] πρόσβαση στα νέα αυτά δικαστήρια για [...] τις [μικρομεσαίες επιχειρήσεις] και τους ιδιώτες, θα βελτιωθεί και θα διευκολυνθεί» και ότι, προς τούτο, «[η] θέσπιση συμπληρωματικών κανόνων από τη μεικτή επιτροπή, όπως προβλέπεται στο άρθρο 8.39 παράγραφος 6 της [ΣΟΕΣ], [...] θα γίνει κατά τρόπον ώστε οι εν λόγω συμπληρωματικοί κανόνες να μπορούν να εγκριθούν το συντομότερο δυνατόν», καθώς και ότι, «[α]νεξάρτητα από την έκβαση των συζητήσεων στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής, η Επιτροπή θα προτείνει κατάλληλα μέτρα δημόσιας (συγ)χρηματοδότησης αγωγών μικρομεσαίων επιχειρήσεων ενώπιον αυτών των δικαστηρίων».
- 218 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με τη δήλωση αυτή, η Επιτροπή και το Συμβούλιο δεσμεύονται να θέσουν σε εφαρμογή, ταχέως και με κατάλληλο τρόπο, το άρθρο 8.39, παράγραφος 6, της ΣΟΕΣ, καθώς και να διασφαλίσουν ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα έχουν δυνατότητα πρόσβασης στα δικαστήρια ΣΟΕΣ, και μάλιστα ακόμη και αν οι σχετικές προσπάθειες στο πλαίσιο της μεικτής επιτροπής δεν τελεσφορήσουν.
- 219 Η δέσμευση αυτή αρκεί, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας γνωμοδοτήσεως, για να γίνει δεκτό ότι η ΣΟΕΣ, ως «σχεδιαζόμενη συμφωνία» κατά την έννοια του άρθρου 218, παράγραφος 11, ΣΛΕΕ, συμβιβάζεται με την απαίτηση να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στα δικαστήρια ΣΟΕΣ.
- 220 Πράγματι, σύμφωνα με την επεξηγηματική φράση που προηγείται των δηλώσεων στις οποίες περιλαμβάνεται η δήλωση αριθ. 36, οι δηλώσεις αυτές «αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του πλαισίου εντός του οποίου το Συμβούλιο εκδίδει την απόφαση με την οποία επιτρέπεται η υπογραφή της [ΣΟΕΣ] εξ ονόματος της Ένωσης. Καταχωρίζονται εν προκειμένω στα πρακτικά του Συμβουλίου».
- 221 Η προαναφερθείσα δέσμευση της Ένωσης να εγγυηθεί την πραγματική πρόσβαση στα δικαστήρια ΣΟΕΣ για όλους τους ενωσιακούς επενδυτές τους οποίους αφορά η ΣΟΕΣ συνιστά, επομένως, προϋπόθεση της έγκρισης της Συμφωνίας αυτής από την Ένωση. Πρέπει να επισημανθεί, ως προς το σημείο αυτό, ότι, σύμφωνα με τη δήλωση αριθ. 36, η εν λόγω δέσμευση αποτελεί μέρος των «αρχών» βάσει των οποίων «[η] Επιτροπή δεσμεύεται να συνεχίσει την αναθεώρηση του μηχανισμού επίλυσης διαφορών [...] το συντομότερο δυνατόν και σε εύθετο χρόνο, ώστε τα κράτη μέλη να μπορούν να την εξετάσουν κατά τις οικείες διαδικασίες κύρωσης». Λαμβανομένου υπόψη του προηγούμενου εδαφίου

της ίδιας δήλωσης, όπου το Συμβούλιο και η Επιτροπή επιβεβαιώνουν ότι οι διατάξεις του κεφαλαίου οκτώ, τμήμα ΣΤ, της ΣΟΕΣ θα τεθούν σε ισχύ μόνον αφού η ΣΟΕΣ κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Συμβούλιο σχεδιάζει να συνάψει τη ΣΟΕΣ στηριζόμενο στην παραδοχή ότι θα είναι εξασφαλισμένη, για όλους τους επενδυτές τους οποίους η Σύμβαση αυτή αφορά, η δυνατότητα πρόσβασης, από οικονομικής άποψης, στο δικαστήριο ΣΟΕΣ και στο εφετείο ΣΟΕΣ.

222 Δεδομένου ότι η Ένωση συνδέει με τον τρόπο που περιγράφηκε παραπάνω την οικονομική δυνατότητα πρόσβασης στις διαδικασίες ενώπιων των δικαστηρίων ΣΟΕΣ με τη σύναψη της ΣΟΕΣ, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η σχεδιαζόμενη συμφωνία δεν είναι, υπό το πρίσμα αυτό, ασυμβίβαστη με το άρθρο 47 του Χάρτη.

3. Επί της συμβατότητας με την επιταγή της ανεξαρτησίας

223 Όσον αφορά την εξωτερική πτυχή της επιταγής της ανεξαρτησίας, η οποία προϋποθέτει ότι τα δικαστήρια ΣΟΕΣ ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη αυτονομία, διαπιστώνεται, κατ' αρχάς, ότι το άρθρο 8.27, παράγραφοι 4 και 5, της ΣΟΕΣ προβλέπει ότι τα μέλη του δικαστηρίου ΣΟΕΣ θα διορίζονται για ορισμένη θητεία και πρέπει να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις.

224 Επίσης, το άρθρο 8.27, παράγραφοι 12 έως 15, της ΣΟΕΣ διασφαλίζει ότι τα μέλη αυτά θα εισπράττουν αποδοχές ανάλογες προς τη σπουδαιότητα των καθηκόντων τους.

225 Τέλος, η ΣΟΕΣ εγγυάται την παγιότητα των μελών, δεδομένου ότι, κατά το άρθρο 8.30, παράγραφος 4, της ΣΟΕΣ, δυνατότητα απομάκρυνσής τους υφίσταται μόνο στις περιπτώσεις που η συμπεριφορά ενός μέλους δεν συνάδει με τις υποχρεώσεις στις οποίες αναφέρεται η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού, ιδίως δε με την απαγόρευση να ακολουθούν οδηγίες τρίτου ή να περιέλθουν σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.

226 Το άρθρο 8.28 της ΣΟΕΣ επεκτείνει την εφαρμογή του άρθρου 8.27, παράγραφος 4, και του άρθρου 8.30 της Συμφωνίας αυτής και στα μέλη του εφετείου ΣΟΕΣ. Μολονότι το άρθρο 8.28 ΣΟΕΣ δεν αναφέρεται τόσο συγκεκριμένα στα λοιπά προαναφερθέντα συστατικά στοιχεία της ανεξαρτησίας, εντούτοις, από τη χρήση της λέξης «δικαστήρια» στο σημείο 6, στοιχείο στ', της κοινής ερμηνευτικής πράξεως συνάγεται ότι τα συμβαλλόμενα μέρη επιβάλλουν, ως προς το εφετείο ΣΟΕΣ, τα ίδια πρότυπα ανεξαρτησίας που ισχύουν και για το δικαστήριο ΣΟΕΣ. Η ως άνω διαπίστωση επιβεβαιώνεται από τον πίνακα αντιστοιχίας μεταξύ της κοινής ερμηνευτικής πράξεως και του κειμένου της ΣΟΕΣ, ο οποίος επισυνάπτεται στην πράξη αυτή και περιλαμβάνει το άρθρο 8.28 της ΣΟΕΣ μεταξύ των διατάξεων που αντιστοιχούν στο σημείο 6, στοιχείο στ', της εν λόγω πράξεως.

227 Στον βαθμό που το Βασίλειο του Βελγίου και ορισμένες κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις διερωτώνται αν συμβιβάζεται με την εξωτερική πτυχή της επιταγής της ανεξαρτησίας η αρμοδιότητα την οποία παρέχουν το άρθρο 8.27, παράγραφοι 2 και 3, και το άρθρο 8.28, παράγραφοι 3 και 7, στη μεικτή επιτροπή να διορίζει τα μέλη του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ και να καθορίζει ή προσαρμόζει, κατά πολλαπλάσια του τρία, τον αριθμό των μελών τους, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι δεν επιτρέπεται να καθορίζεται εκ των προτέρων στο κείμενο της ΣΟΕΣ η ταυτότητα των διοριζόμενων μελών και ότι το ίδιο ισχύει και ως προς την ενδεχόμενη μελλοντική αύξηση ή μείωση του αριθμού τους. Οι εγγυήσεις που υπενθυμίστηκαν με τη σκέψη 202 της παρούσας γνωμοδοτήσεως επ' ουδενί μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν να ανατεθεί σε όργανο μη δικαιοδοτικού χαρακτήρα, όπως η μεικτή επιτροπή, η αρμοδιότητα διορισμού των μελών αυτών, εφόσον τηρούνται αυστηρά οι κανόνες του άρθρου 8.27, παράγραφοι 4 και 5, της ΣΟΕΣ, και προσαρμογής του αριθμού τους κατά πολλαπλάσια του τρία. Ωσαύτως δεν αντιβαίνει στις εγγυήσεις αυτές η ανάθεση, με το άρθρο 8.30, παράγραφος 4, της ΣΟΕΣ, σε τέτοιο μη δικαιοδοτικό όργανο της αρμοδιότητας να απομακρύνει τα εν λόγω μέλη.

- 228 Επιπλέον, από τα άρθρα 26.1 και 26.3 της ΣΟΕΣ, προκύπτει ότι η μεικτή επιτροπή θα έχει διμερή σύνθεση και ότι οι αποφάσεις της θα λαμβάνονται κοινή συναινέσει. Βάσει των στοιχείων αυτών μπορεί, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 267 των προτάσεών του, να γίνει δεκτό ότι ούτε ο διορισμός ούτε η ενδεχόμενη απομάκρυνση μέλους του δικαστηρίου ΣΟΕΣ ή του εφετείου ΣΟΕΣ υπόκεινται σε άλλες προϋποθέσεις πέραν εκείνων που ορίζονται, ειδικότερα, στο άρθρο 8.27, παράγραφος 4, και στο άρθρο 8.30, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ.
- 229 Για τον ίδιο λόγο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούσαν, χωρίς να θίγεται η απαίτηση περί ανεξαρτησίας, να ορίσουν, στο μεν άρθρο 8.27, παράγραφος 12, της ΣΟΕΣ, ότι το ποσό της πάγιας μηνιαίας αμοιβής που αποσκοπεί στη διασφάλιση της διαθεσιμότητας των μελών των δικαστηρίων ΣΟΕΣ θα καθοριστεί από τη μεικτή επιτροπή, στη δε παράγραφο 15 του άρθρου αυτού, ότι η μεικτή επιτροπή θα μπορεί να αποφασίσει να μετατραπούν η πάγια μηνιαία αμοιβή και οι άλλες αμοιβές και τα έξοδα σε τακτικό μισθό, καθώς και να ρυθμίσει τις σχετικές λεπτομέρειες.
- 230 Η πιθανότητα να μην ασκηθεί αμέσως η αρμοδιότητα αυτή της μεικτής επιτροπής σχετικά με τις αποδοχές των μελών δεν σημαίνει ότι οι αποδοχές τους μπορεί, σε ένα πρώτο στάδιο, να καθοριστούν αυθαίρετα. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 8.27, παράγραφος 14, της ΣΟΕΣ, οι αμοιβές και τα έξοδα των μελών των δικαστηρίων ΣΟΕΣ θα καθοριστούν σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 1, των διοικητικών και οικονομικών κανονισμών της Σύμβασης ICSID, το οποίο παραπέμπει στην κλίμακα που καταρτίζεται περιοδικά από τον γενικό γραμματέα του ICSID.
- 231 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 260 και 261 των προτάσεών του, το γεγονός ότι οι διατάξεις αυτές, όσον αφορά τις αποδοχές των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ, θα εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου δεν πρέπει να εκληφθεί ως απειλή για την ανεξαρτησία των δικαστηρίων ΣΟΕΣ, αλλά αντιθέτως καθιστά δυνατή τη σταδιακή δημιουργία ενός δικαιοδοτικού οργάνου που θα απαρτίζεται από μέλη πλήρους απασχόλησης.
- 232 Η ικανότητα του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ να ασκούν τα καθήκοντά του με πλήρη αυτονομία δεν θίγεται ούτε από το άρθρο 8.31, παράγραφος 3, της ΣΟΕΣ, κατά το οποίο η μεικτή επιτροπή μπορεί επίσης να εγκρίνει δεσμευτικές για το δικαστήριο ΣΟΕΣ ερμηνείες της Συμφωνίας αυτής, ούτε από το άρθρο 8.10, παράγραφος 3, της ΣΟΕΣ, το οποίο πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το εν λόγω άρθρο 8.31 παράγραφος 3.
- 233 Πράγματι, ούτε απαγορεύεται ούτε και είναι ασύνηθες, κατά το διεθνές δίκαιο, να προβλέπεται η δυνατότητα των συμβαλλομένων μερών διεθνούς συμφωνίας να διευκρινίζουν την ερμηνεία της, καθώς εξελίσσεται η κοινή βούλησή τους σχετικά με το περιεχόμενο της συμφωνίας αυτής. Τέτοιες διευκρινίσεις μπορούν να γίνονται είτε από τα ίδια τα συμβαλλόμενα μέρη είτε από όργανο το οποίο έχει συσταθεί και έχει εξουσιοδοτηθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη να λαμβάνει δεσμευτικές για εκείνα αποφάσεις.
- 234 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η μεικτή επιτροπή είναι, όπως ορίζει το άρθρο 26.1, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ, διμερής επιτροπή που εκπροσωπεί τα συμβαλλόμενα μέρη και έχει, δυνάμει του άρθρου 26.1, παράγραφος 4, στοιχείο ε' και του άρθρου 26.3 της ΣΟΕΣ, την εξουσία να λαμβάνει, κοινή συναινέσει, δεσμευτικές αποφάσεις, όπως αποφάσεις για την ερμηνεία της Συμφωνίας αυτής, δεσμευτικές τόσο για τα συμβαλλόμενα μέρη όσο και για τα δικαστήρια που δημιουργούνται με τη ΣΟΕΣ, χωρίς να θίγονται οι απαιτήσεις του άρθρου 47 του Χάρτη και, ιδίως, η επιταγή της ανεξαρτησίας. Οι ερμηνευτικές αυτές πράξεις έχουν τις έννομες συνέπειες που απορρέουν από το άρθρο 31, παράγραφος 3, της Σύμβασης της Βιέννης, το οποίο προβλέπει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, για τους σκοπούς της ερμηνείας μιας συνθήκης, «κάθε μεταγενέστερη συμφωνία μεταξύ των μερών, αφορώσα εις την ερμηνείαν της συνθήκης ή την εφαρμογήν των διατάξεων ταύτης».

- 235 Πρέπει, εξάλλου, να επισημανθεί ότι η συμμετοχή της Ένωσης στη διαμόρφωση, από τη μεικτή επιτροπή, των δεσμευτικών αυτών ερμηνειών διέπεται από το άρθρο 218, παράγραφος 9, ΣΛΕΕ. Κατά συνέπεια, η συναίνεσή της για κάθε απόφαση που μνημονεύεται στο άρθρο 8.31, παράγραφος 3, της ΣΟΕΣ θα πρέπει να είναι σύμφωνη με το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης, ιδίως με τις γενικές αρχές του οι οποίες υπενθυμίζονται ή διευκρινίζονται με την παρούσα γνωμοδότηση.
- 236 Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της επιταγής περί ανεξαρτησίας του δικαστηρίου ΣΟΕΣ και του εφετείου ΣΟΕΣ, πρέπει οι ερμηνείες στις οποίες προβαίνει η μεικτή επιτροπή να μην έχουν συνέπειες για την έκβαση των διαφορών που επιλύθηκαν ή υποβλήθηκαν πριν δοθούν οι ερμηνείες αυτές. Πράγματι, σε αντίθετη περίπτωση, η μεικτή επιτροπή θα μπορούσε να επηρεάσει την έκβαση συγκεκριμένων διαφορών και, ως εκ τούτου, να συμμετέχει στον μηχανισμό ΕΔμΕΚ.
- 237 Μολονότι η προαναφερθείσα εγγύηση της απουσίας αναδρομικής ισχύος και της απουσίας άμεσων συνεπειών για τις εκκρεμείς υποθέσεις δεν προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 8.31, παράγραφος 3, της ΣΟΕΣ, πρέπει να τονιστεί ότι ισχύει και ως προς το σημείο αυτό ότι η συναίνεση της Ένωσης για κάθε απόφαση που μνημονεύεται στο άρθρο 8.31, παράγραφος 3, της ΣΟΕΣ θα πρέπει να είναι σύμφωνη με το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, με το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη. Συνεπώς, το άρθρο 8.31, παράγραφος 3, της ΣΟΕΣ δεν είναι δυνατό να ερμηνευθεί, λαμβανομένου υπόψη του εν λόγω άρθρου 47, υπό την έννοια ότι επιτρέπει στην Ένωση να συναινεί στην έκδοση ερμηνευτικών αποφάσεων της μεικτής επιτροπής που θα μπορούσαν να έχουν συνέπειες για την έκβαση διαφορών που επιλύθηκαν ή εκκρεμούν.
- 238 Όσον αφορά την εσωτερική πτυχή της επιταγής της ανεξαρτησίας, η οποία σχετίζεται ειδικότερα με την αμεροληψία και αναφέρεται στην τήρηση ίσων αποστάσεων από τα διάδικα μέρη καθώς και στην έλλειψη οποιουδήποτε προσωπικού συμφέροντος των μελών στην έκβαση της διαφοράς, πρέπει να σημειωθεί, αφενός, ότι την τήρηση ίσων αποστάσεων εγγυάται όχι μόνον το άρθρο 8.27, παράγραφοι 6 και 7, της ΣΟΕΣ, κατά το οποίο οι υποθέσεις θα εξετάζονται από τριμελή τμήματα τα οποία θα έχουν τυχαία σύνθεση, που δεν θα είναι επομένως δυνατό να προβλεφθεί από τα διάδικα μέρη, και τα οποία θα συγκροτούνται από έναν υπήκοο κράτους μέλους της Ένωσης, έναν Καναδό υπήκοο και έναν υπήκοο τρίτου κράτους, αλλά και το άρθρο 8.30, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ, το οποίο παραπέμπει στις κατευθυντήριες γραμμές του IBA, από τις οποίες προκύπτει, σύμφωνα με την πρώτη γενική αρχή που θέτουν, ότι τα μέλη του δικαστηρίου ΣΟΕΣ πρέπει να είναι αμερόληπτα και ανεξάρτητα από τα διάδικα μέρη τόσο κατά την έναρξη της εξέτασης μιας αξίωσης όσο και καθ' όλη τη διάρκεια της σχετικής διαδικασίας, μέχρι την περάτωσή της.
- 239 Για τον λόγο αυτό, πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ότι η εσωτερική πτυχή της επιταγής της ανεξαρτησίας δεν θίγεται από το γεγονός το οποίο υπογραμμίζεται από το Βασίλειο του Βελγίου στην αίτηση γνωμοδοτήσεως, ότι δηλαδή οι αποδοχές των μελών του δικαστηρίου ΣΟΕΣ θα συνίστανται, τουλάχιστον σε ένα πρώτο στάδιο, όχι μόνο σε πάγια μηνιαία αμοιβή αλλά και σε άλλες αμοιβές υπολογιζόμενες με βάση τις εργάσιμες ημέρες που αφιερώνονται στην κάθε διαφορά. Τούτο διότι οποιαδήποτε τυχόν παράβαση των απαιτήσεων που επιβάλλουν οι κατευθυντήριες γραμμές του IBA, περιλαμβανομένης της πρώτης γενικής αρχής η οποία υπενθυμίστηκε με την αμέσως προηγούμενη σκέψη της παρούσας γνωμοδοτήσεως, μπορεί να επισύρει την απομάκρυνση του ή των εμπλεκόμενων μελών, δυνάμει του άρθρου 8.30, παράγραφος 4, της ΣΟΕΣ.
- 240 Επιπλέον, το άρθρο 8.30, παράγραφος 1, της Συμφωνίας αυτής ορίζει ότι τα μέλη «[δ]εν συνδέονται με καμία δημόσια αρχή». Μολονότι στην υποσημείωση που συνοδεύει τη συγκεκριμένη διάταξη διευκρινίζεται ότι «το γεγονός ότι ένα πρόσωπο λαμβάνει αμοιβή από δημόσια αρχή δεν καθιστά από μόνο του μη επιλέξιμο το εν λόγω πρόσωπο», εντούτοις πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ως άνω διευκρίνιση, όπως εξέθεσε η Επιτροπή κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, συνδέεται με το γεγονός ότι, σε ένα πρώτο στάδιο, τα μέλη των δικαστηρίων ΣΟΕΣ δεν θα είναι,

κατά πάσα πιθανότητα, πλήρους απασχόλησης και μπορεί να πρόκειται, μεταξύ άλλων, για καθηγητές Νομικής, οι οποίοι αμείβονται μεν από το Δημόσιο χωρίς όμως να εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στον καθορισμό της κυβερνητικής πολιτικής.

- 241 Όσον αφορά το γεγονός ότι το άρθρο 8.30, παράγραφος 1, της ΣΟΕΣ ορίζει στην τρίτη περίοδό του ότι τα μέλη του δικαστηρίου ΣΟΕΣ «[δ]εν λαμβάνουν οδηγίες από οργανισμό ή δημόσια αρχή σχετικά με θέματα που συνδέονται με τη διαφορά», επισημαίνεται ότι η φράση αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της επιταγής της ανεξαρτησίας η οποία διατυπώνεται στην πρώτη περίοδο της ίδιας παραγράφου και συνεπάγεται ότι τα μέλη δεν επιτρέπεται, εκτός της ειδικής περίπτωσης που περιγράφεται στις σκέψεις 232 έως 237 της παρούσας γνωμοδοτήσεως, να λαμβάνουν οδηγίες κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, είτε πρόκειται για συγκεκριμένη διαφορά είτε όχι.
- 242 Αφετέρου, ως προς την έλλειψη οποιουδήποτε προσωπικού συμφέροντος των μελών στην έκβαση της διαφοράς, το άρθρο 8.30 της ΣΟΕΣ περιέχει γενική απαγόρευση κάθε άμεσης ή έμμεσης σύγκρουσης συμφερόντων, η οποία περιλαμβάνει, μέσω της παραπομπής στις κατευθυντήριες γραμμές του ΙΒΑ, και τους κανόνες δεοντολογίας ως προς τις εξωτερικές δραστηριότητες.
- 243 Με το προαναφερθέν άρθρο 8.30 της ΣΟΕΣ υπενθυμίζεται ότι η επιτροπή υπηρεσιών και επενδύσεων στην οποία αναφέρεται το άρθρο 8.44 της Συμφωνίας αυτής είναι αρμόδια να θεσπίζει «συμπληρωματικούς κανόνες» συναφώς, η δε χρήση της λέξης «συμπληρωματικός» διασφαλίζει ότι η εν λόγω επιτροπή δεν έχει αρμοδιότητα να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης της σύγκρουσης συμφερόντων που ήδη περιέχεται στη ΣΟΕΣ και ότι θα μπορεί απλώς και μόνο, διατηρώντας παράλληλα τα υψηλά πρότυπα ανεξαρτησίας που απορρέουν από την απαγόρευση αυτή, να προσαρμόζει τους κανόνες των κατευθυντήριων γραμμών του ΙΒΑ στις συνθήκες λειτουργίας ενός επενδυτικού δικαστηρίου το οποίο έχει κυρίως δικαιοδοτικά χαρακτηριστικά.
- 244 Λαμβανομένων υπόψη όλων αυτών των στοιχείων, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η σχεδιαζόμενη Συμφωνία συμβιβάζεται με την επιταγή της ανεξαρτησίας.

VI. Απάντηση στην αίτηση γνωμοδοτήσεως

- 245 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι το τμήμα ΣΤ του κεφαλαίου οκτώ της ΣΟΕΣ συνάδει με το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης.

Επομένως, το Δικαστήριο (ολομέλεια) γνωμοδοτεί ως εξής:

Το τμήμα ΣΤ του κεφαλαίου οκτώ της Συνολικής Οικονομικής και Εμπορικής Συμφωνίας μεταξύ του Καναδά, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφετέρου, η οποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 30 Οκτωβρίου 2016, συνάδει με το πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(υπογραφές)